

ထူးခြားပြည့်စုံသော

ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း

ဦးညွန့်ဝေ

✍

သစ္စာမဏ္ဍိုင်စာအုပ်ဆိုင်

အမှတ် ၂၊ ရွှေတိဂုံဘုရားကြီးမဏ္ဍိုင်၊ ရန်ကင်းမြို့

(ဒုတိယထကြိမ်)

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	ပဏာမ	၁
၂။	နိဒါန်း	၃
၃။	ရွှေတိဂုံစေတီတော်ဘုရားရှိခိုး	၈
၄။	မြန်မာလိုရွှေတိဂုံစေတီတော် ဘုရားရှိခိုး	၈

ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း

၅။	ကမ္ဘာတည်ပုံ-ပျက်ပုံ	၁၀
၆။	မြေဆီဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	၁၁
၇။	လ၊နေတို့ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	၁၂
၈။	နွယ်ချိုဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	၁၄
၉။	မိန်းမ၊ယောက်ျား ထင်ရှားလာခြင်း	၁၅
၁၀။	မဟာသမ္မတမင်းကြီး	၁၇
၁၁။	ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူလာခြင်း	၁၉
၁၂။	သတ္တသတ္တာဟ စံနေတော်မူခန်း	၂၀
၁၃။	ဥက္ကလာပတိုင်းဟူ၍ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း	၂၅
၁၄။	မြို့တော်များ	၂၈
၁၅။	တဖုဿ-ဘလ္လိက ညီနောင်	၂၈
၁၆။	တဖုဿ-ဘလ္လိကတို့ ကုန်ရောင်းသွားခြင်း	၃၁

(ဒုတိယအကြိမ်)

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်   အကြောင်းအရာ   စာမျက်နှာ

၁၇။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားနှင့်တွေ့ဆုံခြင်း   ၃၁

၁၈။ ဆံတော်ရှင်ဓာတ်ပေးသနားတော်မူခြင်း   ၃၄

၁၉။ ဆံတော်ဓာတ်ပင့်ဆောင်လာခြင်း   ၃၆

၂၀။ စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ခြင်း   ၃၈

မင်းအဆက်ဆက် ပြည်သူအဆက်ဆက်တို့

ပူဇော်စောင့်ရှောက်လာကြခြင်း

၂၁။ ဥက္ကလာပမင်းဆက်တို့ ပူဇော်ခြင်း   ၄၈

၂၂။ ဒွတ္တဘောင်မင်းကြီး ပူဇော်ခြင်း   ၄၈

၂၃။ သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး ပူဇော်ခြင်း   ၄၉

၂၄။ အနော်ရထာမင်းစော ပူဇော်ခြင်း   ၅၁

၂၅။ ဗညားဦးမင်း စေတီတော်ပြင်ခြင်း   ၅၂

၂၆။ ရာဇာဓိရာဇ်မင်း ပူဇော်ခြင်း   ၅၃

စေတီတော်ကြီးအား တိုးချဲ့တည်ထား

ကိုးကွယ်ခြင်း

၂၇။ ဗညားရံခိုက်မင်းလက်ထက် မြေငလျင်

ပြင်းထန်စွာလှုပ်ခြင်း   ၅၄

၂၈။ ဗညားပရူးမင်း ဆက်လက်တည်ခြင်း   ၅၅

၂၉။ ဗညားကျန်တောမင်း အပြီးတိုင်ဆက်လက်

တည်ခြင်း   ၅၅

(ဒုတိယအကြိမ်)

မာတိကာ

အမှတ်စဉ် အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃၀။ ဘုရင်မကြီး ရှင်စောပုကုသိုလ်တော်	၅၆
၃၁။ ဓမ္မစေတီမင်းကောင်းမှု	၅၈
၃၂။ ဗညားရံစည်မင်း	၅၉
၃၃။ သုရှင်တကာရွတ်ပိမင်းကုသိုလ်	၆၀
၃၄။ တပင်ရွှေထီးမင်း ကုသိုလ်	၆၀
၃၅။ ဘုရင့်နောင်မင်းတရား ကောင်းမှုတော်	၆၁
၃၆။ ဗညားဒလမင်းလက်ထက် ငလျင်လှုပ်၍ စေတီတော်ပြိုကျခြင်း	၆၁
၃၇။ အနောက်ဘက်လွန်မင်းကောင်းမှု	၆၂
၃၈။ သာလွန်မင်းတရား ရွှေထီးတင်ခြင်း	၆၃
၃၉။ မင်းရဲကျော်ထင်လက်ထက် ငလျင်လှုပ်ခြင်း	၆၃
၄၀။ အလောင်းမင်းတရားကြီး ကောင်းမှုပြုခြင်း	၆၃
၄၁။ ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက်စေတီတော်ပြုသည်ကို ပြင်ဆင်တော်မူခြင်း	၆၅
၄၂။ ရွှေသင်္ကန်းကပ်၍ ထီးအထွက်တင်လှူခြင်း	၆၆
၄၃။ စဉ့်ကူးမင်း ရွှေသင်္ကန်းကပ်ခြင်း	၆၈
၄၄။ သာယာဝတီမင်းခေါင်းလောင်းကြီးလှူခြင်း	၆၉
၄၅။ အင်္ဂလိပ်လက်ထက် စေတီတော်	၇၀
၄၆။ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးထီးတော်သစ်တင်လှူခြင်း (ဒုတိယအကြိမ်)	၇၁

မာတိကာ

အမှတ်စဉ် အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၄၇။ ၁၂၅၀-ပြည့်နှစ် မြေငလျင်	၇၅
၄၈။ ရွှေပြားကပ်လူရန်စီမံခြင်း	၇၆
၄၉။ ကျားတစ်ကောင် ဝပ်နေခြင်း	၇၇
၅၀။ ဘုရားမြေ၊ ကျောင်းမြေ ဖိနပ်မစီးရ	၇၇
၅၁။ မူလဂေါပကလူကြီး (၆)ဦးမြောက်ခြင်း	၇၈
၅၂။ နောက်ထပ်ဂေါပက လူကြီးများ	၈၀
၅၃။ ထပ်မံရွေးကောက်သော လူကြီးမင်းများ	၈၁
၅၄။ ၁၂၈၁-ခုနှစ်မြေငလျင်ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း	၈၂
၅၅။ ရွှေတိဂုံကုန်းတော်ကို စစ်နယ်မြေမှ ပယ်နုတ်ပေးရခြင်း	၈၄
၅၆။ အနောက်ဘက်စောင်းတန်းဖွင့်ခြင်း	၈၈
၅၇။ တိုင်းသူပြည်သားများ ဝမ်းမြောက်ကြခြင်း	၉၀
၅၈။ မြေငလျင်လှုပ်ပြန်ခြင်း	၉၁
၅၉။ မီးလောင်ခြင်း	၉၆
၆၀။ စိန်ဖူးငှက်မြက်နား အသစ်တင်လှူခြင်း	၁၀၀
၆၁။ သက္ကရာဇ် ၁၃၃၂ခုနှစ် ငလျင်	၁၀၂
၆၂။ ရှေးမူမပျက်မည့်ပုံစံ	၁၀၅
၆၃။ ပညာရှင်များအဖွဲ့	၁၀၆
၆၄။ အခြေအနေလေ့လာ	၁၀၆

(ဒုတိယအကြိမ်)

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၆၅။	ဘုံအလှ	၁၀၇
၆၆။	တစ်ဆင့်စီ	၁၀၇
၆၇။	တန်ဖိုး	၁၀၇
၆၈။	ပြည်သူဖူးမြော်နိုင်	၁၁၀
၆၉။	ထီးတော်စေတီ	၁၁၁
၇၀။	အလှူဝတ္ထုပစ္စည်းရတနာများ ပြုတ်ကျခြင်း	၁၁၃
၇၁။	ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ အစည်းအဝေး	၁၁၆
၇၂။	ငြမ်းဆင်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှု	၁၁၈
၇၃။	ငြမ်းဆင်ပြီ	၁၂၂
၇၄။	စေတီတော်ကြီးတွင်ရွှေပြားအသစ်လှူကြခြင်း	၁၂၄
၇၅။	ထီးတော်အကြောင်း သိကောင်းစရာ	၁၂၇
၇၆။	ထီးတော်အတိုင်းအတာ	၁၂၈
၇၇။	စိန်ဖူးတော်နှင့် ငှက်မြတ်နား	၁၂၈
၇၈။	စိန်ဖူးတော်နှင့်ငှက်မြတ်နားတို့၌ တပ်ဆင် လှူဒါန်းထားသောစိန်ကျောက်ရတနာ စာရင်း	၁၂၉
၇၉။	ရွှေစစ်ရွှေသား အခေါက်စာရင်း	၁၃၀
၈၀။	ငွေစစ်ငွေသားစာရင်း	၁၃၁

(ဒုတိယအကြိမ်)

မာတိကာ

အမှတ်စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၈၁။	ရွှေတိဂုံစေတီတော်ဂေါပကအဖွဲ့ဝင် အဆက်ဆက်လူကြီးများ (အထူးဂေါပ ကများ)(ရိုးရိုးဂေါပကများ)	၁၃၁
၈၂။	အများဆန္ဒအရ တင်သောဂေါပကများ	၁၃၃
၈၃။	စေတီတော် အတိုင်းအတာ	၁၃၆
၈၄။	သတိပြုမှတ်သားဖွယ်ရာများ	၁၃၈
	ဗုဒ္ဓဘာသာအစ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးက	
၈၅။	မှတ်ဖွယ် သမိုင်းချုပ်	၁၄၄
၈၆။	ဌာပနာတော်အထူ	၁၅၂
၈၇။	ရွှေတိဂုံအောင်မြေမှ အံ့ဖွယ်ကိုးဖြာ	၁၅၃

မာတိကာ ပြီးပါပြီ။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ပဏာမ

ကျွန်ုပ်သည် ဘုန်းတော်အနန္တ ဉာဏ်တော်အနန္တ ကံတော်အနန္တ ကြီးမြတ်လှ၍ အရဟံအစ ဘဂဝါအဆုံး ဂုဏ်တော်ကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော် ရှင်မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးပါ၏။ ထိုမြတ်စွာဘုရား ဟောကြား ဆုံးမ သြဝါဒပေးထားရာ ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် သော သွာက္ခာတအစ-ပစ္စတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗောဝိညုဟိ အဆုံး ဂုဏ်တော်ခြောက်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော တရားတော်အား ရှိခိုးပါ၏။ ထိုဘုရားရှင် ဟောကြားသောတရားတော် အဆုံး အမ သြဝါဒအတိုင်း လိုက်နာ နေထိုင် ကျင့်ကြံတော်မူသော သုပ္ပဋိန္ဒူအစ - အနတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံအဆုံးဂုဏ်တော်ကိုးပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော တပည့်သားသံဃာတော်မြတ်အပေါင်းအား ရှိခိုးပါ၏။

ရတောင့်ရခဲ လူ့ဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေနေသည်မှ မွေးဖွား ၍ကြီးပြင်းသည်အထိ စေတနာအတိဖြင့် ပြုစုကျွေးမွေးလျက် မိဘဝတ္တရား ငါးပါးနှင့်အညီ စောင့်ရှောက်တော် မူသော မြင်းမိုရ်တောင်ဦး မကကျူးသည့် ကျေးဇူးကြီးလှ မိနှင့်ဘ အား (ဒုတိယအကြိမ်)

၂ ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း

ရှိခိုးပါ၏ အတတ်လည်းသင် ပဲ့ပြင်ဆုံးမ သိပ္ပံမချန် ဘေးရန်
ဆီးကာ သင့်ရာအပ်ပို့ ပေသော ဆရာသခင် ကျေးဇူးရှင်တို့
အားလည်း ရှိခိုးပါ၏

ထိုသို့ အနန္တ အနန္တ ငါးပါးအား ရှိခိုးဦး၍ ပြည်ထောင်စု
မြန်မာနိုင်ငံတော်၏ ကျက်သရေဆောင်(ဝါ) ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာ
တော်မြတ်၏ မှတ်တိုင်သဖွယ် ဖြစ်ပေသော ရန်ကုန်မြို့ ၊
သိဂုံတ္တရကုန်းတော်ရှိ ဆံတော်ရှင် ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကြီး၏
အကြောင်း (ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း) ကို ရေးသားပေအံ့
သတည်း။

ကိုညွန့်ဝေ

(ဒုတိယအကြိမ်)

နိဒါန်း

ဆံတော်ရှင် စေတီတော်မြတ်ကြီးဘုရား၊ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား နေ့စဉ် ဖူးတွေ့ရသဖြင့် စိတ်နှလုံးကြည်နူးအားရ ရှိလှပေသည်။ ထိုသို့ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ဖူးတွေ့ရသော် လည်း တပည့်တော်မှာ အားရတင်းတိမ်သွားသည် မရှိ၊ ပို၍ ပို၍ပင် သဒ္ဓါတရား အကြည်အညိုပွားလျက်ရှိပါသည်။ အရှင် ၏ဘုရားက ဆက်နွယ်ပြီး သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော် အနန္တကို ချီးမွမ်း၍ မကုန်အံ့ဘဲ ၍မခန်း ရှိရပါသည်။

တပည့်တော်သည် ဘာသာတရားကို ပိုမိုလေးနက်စွာ သင်ကြားလေ့လာ အားထုတ်လိုစိတ်၊ ဗုဒ္ဓ ဓမ္မအား ပိုမိုလိုက်စား လိုစိတ်များ တဖွားဖွား ဖြစ်လာစေရန်လည်း အရှင်ဘုရား ဆုံးမတော် မူတတ်ပါပေသည်။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင်ဗုဒ္ဓသည် ပကတိသောစကားတော်၊ အလွန်တင့်တယ်သော စကားတော်၊ မြတ်သောစကားတော်၊ မကြံစည်နိုင်သော စကားတော်တို့နှင့် ပြည့်စုံ
(ဒုတိယအကြိမ်)

တော်မူပါပေ၏။ ထို့အတူပင် အရှင်ဘုရားသည် ထို မြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ၈-ဆူကို ဌာပနာထားသဖြင့်လည်း မြတ်စွာဘုရားနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးပါ၏။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင်ဗုဒ္ဓသည် ပကတိသော အဆင်းတော်၊ အလွန်တင့်တယ်သော အဆင်းတော်၊ မြတ်သော အဆင်းတော်၊ မကြံစည်နိုင်သော အဆင်းတော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော် မူပါပေ၏။ ထို့အတူပင် အရှင်ဘုရားသည် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ၈-ဆူကို ဌာပနာထားသဖြင့်လည်း မြတ်စွာဘုရားနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးပါ၏။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရှင်ဗုဒ္ဓသည် ပကတိသောဉာဏ်တော်၊ အလွန်တင့်တယ်သော ဉာဏ်တော်၊ မြတ်သော ဉာဏ်တော်၊ မကြံစည်နိုင်သော ဉာဏ်တော်တို့နှင့်ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ ထို့အတူပင် အရှင်ဘုရားသည် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဆံတော်ဓာတ် ၈-ဆူကို ဌာပနာထားသဖြင့်လည်း မြတ်စွာဘုရားနှင့်ထပ်တူထပ်မျှ ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား လက်အုပ်ချီရှိခိုးပါ၏။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ရှင် ဗုဒ္ဓသည် ပကတိသောတန်ခိုးတော်၊ အလွန်တင့်တယ်သော တန်ခိုးတော်၊ မြတ်သောတန်ခိုးတော်၊ မကြံစည်နိုင်သော တန်ခိုးတော်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ ထို့အတူပင် အရှင်ဘုရားသည် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ၈-ဆူကို ဌာပနာထားသဖြင့်လည်း မြတ်စွာဘုရားနှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ပြည့်စုံတော်မူပါပေ၏။ တပည့်တော်သည် အရှင်ဘုရားအား လက်အုပ်ချီမိုး ရှိခိုးပါ၏။

အရှင်ဘုရား၏ ဂုဏ်တော်အနန္တကို ရှေးပညာရှိတို့သည်လည်းကောင်း၊ ယခုခေတ်ပညာရှိတို့သည်လည်းကောင်း၊ ရဟန်းသံဃာတို့သည် လည်းကောင်း၊ လူတို့သည်လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးချီးကျူးပူဇော်၍ ဖွဲ့နွဲ့ရှိခိုးကြပါကုန်သည်။ တပည့်တော်သည်လည်း သဒ္ဓါရှိကျိုး လက်စုံမိုး၍ ရှိခိုး

(ဒုတိယအကြိမ်)

ပါ၏ဘုရား။

ဂေါတမ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာတော်ဝယ် ဤမြေအပြင်၌ အဦးအစပထမ ဖြစ်ထွန်းပေါ်ပေါက်၍ တည်ထားကိုးကွယ်ရာ စေတီမြတ်ကြီးမှာလည်း အရှင်ဘုရားပင်ဖြစ်၍ မွန်မြတ်တော်မူပါပေသည်။ ပွင့်သစ်စုဘုရားမြတ်ထံမှ ပထမဆုံး တပုဿဘလ္လိက ညီနောင်တို့ရရှိသော ဆံတော်မြတ် ၈-ဆူသည် အရှင်ဘုရား ရွှေတိဂုံစေတီတော်၌ ဌာပနာလျက် သာသနာတော်မြတ်၏ မှတ်တိုင်အဖြစ် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၂၅၅၉-နှစ်ကတည်းက တည်ရှိခဲ့ရာ ယခုတိုင် ဖြစ်ပါသည်။ နောင်လည်း လူတို့၏ နတ်တို့၏ ကိုးကွယ်ရာအဖြစ် လည်းလျောင်းရာအဖြစ် ပုန်းအောင်းရာအဖြစ် ဆည်းကပ်ရာအဖြစ် နှစ်ပေါင်း အသိန်းအသောင်း တည်ရှိပေဦးမည်။

တိဂုံစေတီတော်ရှင်မြတ်ကြီးအား တပည့်တော်ကဲ့သို့ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသား လုပ်သားပြည်သူများလည်း ရှိခိုးပူဇော်နိုင်ကြရန် ရည်ရွယ်၍ စေတီတော်မြတ်၏ သမိုင်းတော်ကို ပထမ မူလဆံတော်ဓာတ် ရရှိရာ အကြောင်းချင်းရာမှစ၍ ယခုခေတ်တိုင် ဖြစ်ကြောင်းကုန်စင်ကို ရေးသားတင်ဆက်လိုက်ပါ

(ဒုတိယအကြိမ်)

သည်။ ထိုသို့ ရေးသားရာတွင် အတိအကျ အမှန်အကန်သို့ ရောက်ရှိနိုင်သမျှ ရောက်စေရန် (၁) မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ သုံးတွဲ။ (၂) ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီး ပထမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ သုံးတွဲ။ (၃) ရွှေတိဂုံ ဘုရားသမိုင်းဟောင်းများ။ (၄) ဇီနတ္ထပကာသနီ ကျမ်း။ (၅) သမန္တစက္ခုဒီပနီကျမ်း- ပထမ၊ ဒုတိယ။ (၆) စွယ်စုံ ကျော်ထင် ကျမ်း- ပထမ၊ ဒုတိယ။ (၇) ကလျာဏီ ကျောက်စာ နိဿယ စသောကျမ်းကြီးများနှင့် ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်၍ ရေးသား အပ်ပါ သည်။

ထို့ ကြောင့်လည်း ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီးအား ကျွန်တော်ကဲ့သို့ နေ့စဉ်ဖူးတွေ့နေရသော သူများသည်လည်း ကောင်း၊ တစ်ခါတစ်ရံမှဖူးရသူများသည်လည်းကောင်း၊ တစ်ခါမျှ မဖူးတွေ့ ရသေးသော သူများသည် လည်းကောင်း၊ ဤ(ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း) ကို ဖတ်ရှုခြင်းဖြင့် အားပါးတရ ကြည်ညိုနိုင်ပါစေသတည်း။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း

၁။ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ဘုရားရှိခိုး
(မောင်းထောင် သာသနာပိုင် ဆရာတော်)

တဒါ တတ္ထု ပဋ္ဌာဘာနံ၊
တေသံ ကေသေ အဒါ အဋ္ဌ။
ဘောကဟိတ မပေက္ခန္တော၊
နာထော ယော တဿ တေ န မေ။

ယော နာထော၊ အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်။ တဒါ၊
ထိုရာဇာယတန လင်းလွန်းပင် သတ္တာဟဝယ်၊ နေတော်မူ
သောအခါ၌။ တတ္ထု၊ ထိုလင်းလွန်းပင် အရပ်သို့။ ပဋ္ဌာဘာနံ၊
ဆည်းကပ်လာကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုတဖုဿ-ဘလ္လိက
ညီနောင်တို့အား။ အဋ္ဌကေသေ၊ ဆံတော်ရှစ်ဆူတို့ကို။ လော
က-ဟိတံ၊ သတ္တလောက၏ အကျိုးစီးပွားကို။ အပေက္ခန္တော၊
အရှည်ထောက်ထားတော်မူလျက်။ အဒါ၊ ပေးတော်မူလေပြီ။
တဿ နာထဿ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။ တေအဋ္ဌကေသေ၊
ထိုဆံတော်ရှစ်ဆူတို့ကို။ အဟံ၊ ငါသည်။ နမေ-နမာမိ။ ရှိခိုးပါ
၏။

၂။ မြန်မာလိုရွှေတိဂုံစေတီတော်ဘုရားရှိခိုး

တဖုဿ-ဘလ္လိက နှစ်ဝညီနောင် လှည်းကုန်သည်တို့
သည် အောင်စည်ရိုက်ညောင်း အောင်မောင်းမင်္ဂလာ အောင်ပြီး

(ဒုတိယအကြိမ်)

ခါလျှင်၊ လင်းလွန်းပင်ဝယ် ကြည်ရွှင်စံနေ သတ္တဟေဋ္ဌိ၊ ပေးဝေ
 အသင့် ဆောင်ယူပင့်အပ်သော သက်တော်ထင်ရှား ကိုယ်တော်
 မြတ်အလားကဲ့သို့၊ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်ပါးကို လွတ်တော်
 မူထသော မင်ပိတုန်းလို အမြညီသည် နှစ်လိုစဖွယ် တင့်တယ်
 ရောင်လျှပ် ရှစ်ဆူသော ဆံတော်ဓာတ်ကို ဥက္ကလာပနရသနင်း
 ဘုရင်မင်းနှင့် မြို့တွင်းပျော်ပါး လူအများတို့သည် လေးစား
 ကော်ရော် တူပျော်မလွဲ ပူဇော်ပွဲသဘင်ကြီးကို ညီညာဖြဖြ ပြုစု
 ကြ၍ ကကုသန်၊ ကောဏ၊ ကဿပဟု ကမ္ဘာ့ထွတ်တင် သုံးဆူ
 သော မြတ်ဘုန်းရှင်တို့၏ တောင်ဝှေး၊ ရေသနပ်၊ ဓမ္မကရိုက်
 တည်းဟူသော ဓာတ်တော်မြတ်ကို သိုးမိုးဌာပနာ တည်ထား
 ဖူးရာဖြစ်သော၊ ၉၉-ကုန်းတို့၏ ဓမ္မချက် ဆင်ဦးကင်းသဏ္ဍာန်ရှိ
 သော ကုန်းတော်ထက်၌ ရွှေတိဂုံဟု လူ့ဘုံမက ဘဝဂ်ကျ အောင်
 ကုတာထင်ပေါ် သန်တောင်တော် ၁၈၆-တောင် ၂-မိုက် ၄-
 သစ်၊ မြင့်တော်မူသော စေတီတော်မြတ်ကြီးကို လူ တစ်ရစ်
 နတ်တစ်ရစ် ရွှေအစစ်တို့ဖြင့် ပြေပြစ်မွမ်းတင် ကြည်လင်သပ္ပာယ်
 တည်ထားကိုးကွယ် အပ်လေသည်။

မြန်တိုင်းကျက်သရေ တင့်ဖြိုးဝေသည့် ရွှေရောင်
 ခြည်လျှပ် ထိုစေတီတော်မြတ်ကြီးကို တပည့်တော်သည် ရိုသေ
 မြတ်နိုး လက်စုံမိုး၍ ရိုခိုးကန်တော့ပါ၏ အရှင်ဘုရား။

*****
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ထူးခြားပြည့်စုံသော
ရွှေတိဂုံစေတီတော်သမိုင်း

ကမ္ဘာတည်ပုံ-ပျက်ပုံ

ဤလောက(ကမ္ဘာ)သည် အလွန်ရှည်ကြာသော အချိန်ကာလကို ဖြတ်သန်းလာ၍ ထိုအလွန်ရှည်ကြာသော ကာလလွန်လတ်သော် တစ်ခါတစ်ရံပျက်၏။ လောကကြီး ပျက်စီးသဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် ကိုယ် ရောင်ကိုယ်ဝါ ထွန်းလင်းတောက်ပသော ဗြဟ္မာတို့၏နေရာ “အာဘဿရဘုံ”၌ ဖြစ်ကုန်၏။ ထိုဘုံ၌ သတ္တဝါတို့သည် ဈာန်စိတ်ဖြင့် တည်ရှိကြ၏။ ဈာန်စိတ်ကြောင့် ထိုအာဘဿရ ဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်သော သူတို့သည် နှစ်သိမ့်ခြင်း ပီတိလျှင်အစာ ရှိကုန်၏။ မိမိတို့ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ အလင်းဓာတ်ဖြင့် ပြည့်စုံ လျက်ကောင်းကင်၌ ကျက်စားကုန်၏။ တင့်တယ် ကောင်းမွန် သော နေရာတွင် ကာလအလွန်ရှည်ကြာစွာ ဖြစ်တည်ကြလေ ကုန်၏။

နှစ်ပေါင်း ကာလပေါင်း အနန္တ လွန်လတ်သော် တစ်ခါ တစ်ရံ ဤလောက(ကမ္ဘာ)သည်တည်ပြန်၏။ လောကကြီး ဖြစ်တည်လတ်သော် သတ္တဝါတို့သည် များသောအားဖြင့် (ဒုတိယအကြိမ်)

အာဘဿရပြဟူဘုံမှ စုတေသေလွန်သော် ဤလူ့ဘုံလောက သို့
လာရောက်ဖြစ်တည်ကုန်၏။ ဥပစာရဈာန်စိတ်ကြောင့် ဤလူ့ဘုံ
၌ ဖြစ်ကုန်သော လူတို့သည် ကောင်းမြတ်တင့်တယ်သော နေရာ
ဌာနဖြင့် ပြီးပြည့်စုံလျက် ကောင်းကင်၌ကျက် စားကြပြီး၊
ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ ထွန်းတောက်ပစွာဖြင့် အစာ မစား နှစ်သိမ့်
ခြင်း ပီတိဖြင့် ကာလရှည်ကြာစွာ တည်နေကြ ကုန်၏။

မြေဆီဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

ထိုအခါက စကြာဝဠာပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်းသည်
တစ်ခဲနက်သော မှောင်အတိဖြင့် မှောင်အတိကျလျက် တစ်ခု
တည်းသော ရေပြင်ကြီးသာဖြစ်၏။ လ၊နေတို့သည် ထင်ရှား
မရှိကြကုန်။ ထို့ပြင်နက္ခတ်တာရာ သဏ္ဍန်တို့သည် လည်းကောင်း၊
ညဉ့်၊နေ့တို့သည်လည်းကောင်း၊ လ၊လခွဲတို့သည် လည်းကောင်း၊
ဥတု၊နှစ် တို့သည် လည်းကောင်း၊ မိန်းမ၊ ယောက်ျား တို့သည်
လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားမရှိကြကုန်။ သတ္တဝါတို့သည် သတ္တဝါ
ဟူ၍သာ ခေါ်ဝေါ်ရသော အခြေအနေ၌သာရှိ၏။ အမျိုးအမည်
ခွဲခြားခေါ်ဝေါ်ရခြင်း ကွဲပြားခြင်း မရှိသေးဟူလို။

ရှည်သောကာလလွန်လတ်သော် တစ်ခါတစ်ရံ ထို
သတ္တဝါတို့အတွက် ထောပတ်ဆီဦးကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊

(ဒုတိယအကြိမ်)

အပြစ်ကင်းစင်သော ပျားငယ်ရည်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အဆင်း
 အနံ့အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော မြေဆီသည် မြေမျက်နှာ ပြင်၏
 ထက်ဝန်းကျင်အနံ့၌ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဥပမာနှိုင်းရသော် ပူနေ
 သောနို့သည် အေးသော်အထက်၌ အမြေး၊ မလှိုင်တက်လာ
 သကဲ့သို့တည်း။

ထိုအခါ လျှပ်ပေါ်သော သတ္တဝါတစ်ယောက်သည်
 မြေဆီအရသာကို လက်ဖြင့်ယူလျက် မြီးစမ်းကြည့်၏။
 ထိုသတ္တဝါသည် မြေဆီ၏အရသာ အထူးကောင်းမွန်ကြောင်း
 သိရသဖြင့် အားပါးတရ ယူငင်စားသောက်တော့၏။ မြေဆီ၏
 အရသာသည် ထိုသတ္တဝါ၏ အကြောပေါင်း ခုနှစ်ထောင်တို့ကို
 စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့လေ၏။ ထိုအခါသတ္တဝါတို့အား တပ်မက်ခြင်း
 တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တစ်စတစ်စဖြင့် တစ်ပါးသော
 သတ္တဝါတို့သည်လည်း မြေဆီကိုစားကြ၏။ ထူးကဲသော
 မြေဆီအရသာဓာတ်၌ သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် တပ်မက်ကြ
 ကုန်၏။

လ,နေတို့ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

သတ္တဝါတို့သည် မြေဆီကို အလုပ်အကျွေးပြု၍ အာသာ
 ငမ်းငမ်း စားသုံးကြသောကြောင့် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ရောင်ကွယ်
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ပျောက်သွားလေ၏။ ထိုအခါ အလင်းရောင်ကို တောင့်တ ကြ၍
လ၊နေတို့သည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာလေ၏။လ၊ နေတို့ လောက
၌ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ အဆင့် ဆင့်ပင် နက္ခတ်တာရာ
တို့သည်လည်းကောင်း၊ ညဉ့်၊ နေ့တို့သည် လည်းကောင်း
အထင်အရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ဤမျှသော အပိုင်းအခြား
ဖြင့် လောကကြီးသည် ထင်ထင် ရှားရှား ဖြစ်ထွန်းနေ၏။

သတ္တဝါတို့သည် မြေဆီကိုစားသောက်၍ တစ်မျိုး၊
လ၊နေတို့၏ ရာသီဥတုဒဏ်ကြောင့်တစ်ဖုံ ၎င်းတို့၏ကိုယ်ခန္ဓာ
သည် ကြမ်းတမ်းလာ၍ အဆင်းဖောက်ပြန်ခြင်းသည်လည်း
ထင်ရှားလာ၏။ အချို့အဆင်းလှ၍ အချို့အရုပ်ဆိုးကြ၏။ အဆင်း
လှသော သတ္တဝါတို့သည် အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်တို့အပေါ်
အလှမာန်တက်၍ မာန်မူကြ၏။ ထိုသို့အဆင်းမာန်တက်ကြ
သောကြောင့် အလွန်မာန်မူတတ်သော သဘောရှိသည့်
ထိုသတ္တဝါတို့အား၊ မြေဆီသည် တစ်စတစ်စကွယ်ခဲ့လေပြီ တကား။

တစ်ဖန်အရသာမှာ ထောပတ်ဆီဦးအဆင်းအနံ့မှာ
ပျားငယ်ရည်အလား စားသုံးသူတို့အား အကြောတစ်ထောင်
ပျံ့နှံ့ကောင်းမွန်သည့် မြေလွှာထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပြန်၏။
မြေလွှာသည် မှီထင်ရှား ပေါက်ရောက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်လာ
ပြန်၏။ သတ္တဝါတို့သည် မြေလွှာကို အစာအဟာရအဖြစ်

(ဒုတိယအကြိမ်)

စားသုံးကြလျက် နှစ်ပရိစ္ဆေဒရှည်ကြာသော ကာလပတ်လုံး
 ဖြစ်တည်နေကြကုန်၏။ သတ္တဝါတို့သည် ရှေးရှေးကထက်
 ပိုမိုကြမ်းတမ်းခြင်း ရုပ်အဆင်းအင်္ဂါ ဖောက်ပြန်ခြင်း ထင်ရှား
 လာကြ၏။ လှပသောသတ္တဝါတို့သည် အရုပ်ဆိုးသူတို့အပေါ်
 ပိုမို၍ အဆင်းမာန် အလှမာန်တက်လာ ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့်
 ပင် မြေလွှာလည်း ကွယ်ပြန်ချေ၏။

နွယ်ချိုဖြစ်ပေါ်လာခြင်း

မြေလွှာကွယ်သောအခါ သတ္တဝါတို့အတွက် အနံ့
 အရသာအဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော နွယ်ချို ပေါ်ပေါက်လာပြန်၏။
 ထိုခေတ် သတ္တဝါတို့သည် အစာအဟာရအလို့ငှါ နွယ်ချိုကို
 စားသုံး၍ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်စွာတည်နေကြ၏။ လူတို့၏
 ကိုယ်စိတ်ကြမ်းတမ်းခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ အဆင်းသဏ္ဍန်
 ကွဲပြား ဖောက်ပြန်ခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ ရှေးက ထက်ပိုမို
 လာလေ၏။ တစ်ဦးနှင့် တစ်ဦးမာန်မာန တက်ကြွ ထောင်လွှား
 မှုလည်း ပိုမိုလာကြသောကြောင့် အလွန်ချိုသော နွယ်ချိုသည်
 ကွယ်လေပြီ။

နွယ်ချိုကွယ်လေသော် သလေးဆန် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။
 သလေးဆန်ကား ထင်းမီးဖြင့်မချက်ရ။ ဖွဲနု၊ ဖွဲမပါ ဖြူဖြူ
 (ဒုတိယအကြိမ်)

သန့်သန့် ဆန်လုံးချည်းဖြစ်၏။ ထိုသလေးဆန်ကို မစိုက် မပျိုးရ၊
 ဆန်လုံးသာ အသီးရှိ၏။ အဆင်းအနံ့ အရသာနှင့် ပြည့်စုံသော
 ထိုသလေးဆန်ကို သတ္တဝါတို့သည် ညအခါ ညစာအဖြစ်
 ဆောင်ယူစားသောက်ကြ၏။ နံနက်အခါ နံနက် စာအဖြစ်
 ဆောင်ယူစားသောက်ကြ၏။ သလေးပင်များသည် ဆွတ်ယူရာ
 မထင်၊ ပေါက်လာမြဲ မှည့်လာမြဲ ပြန်၍ဖြစ်လာ၏။ သတ္တဝါ
 တို့သည် အချိန်ကာလကြာမြင့်စွာ သလေးဆန် ကိုစားသုံးလျက်
 ဤလောကကြီးတွင် တည်နေကြလေကုန်၏။

မိန်းမ ယောက်ျားထင်ရှားလာခြင်း

သလေးဆန်ကို စားသောက်နေကြသဖြင့် သတ္တဝါတို့
 ၏ ကိုယ်အမူအရာသည် ရှေးကထက် ပို၍ပို၍ ကြမ်းတမ်း
 လာ၏။ ပို၍ပို၍ကွဲပြား၏။ အဆင်းလည်း ဖောက်ပြန်လာကြ
 တော့၏။ အဆင်းဖောက်ပြန်ခြင်း ထင်ရှားသည်ထက် ထင်ရှား
 လာသောအခါ မိန်းမအားလည်း မိန်းမလိင်၊ ယောက်ျားအား
 လည်း ယောက်ျားလိင်၊ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာကြတော့၏။ ထိုအခါ
 ယောက်ျားသည် မိန်းမကို တစ်မိမိမ့်ကြည့်၏။ မိန်းမ သည်လည်း
 ယောက်ျားကို တစ်မိမိမ့်ကြည့်၏။ သို့မို့ကြောင့်ပင် တစ်ဦးနှင့်
 တစ်ဦး ပြင်းစွာတပ်မက်ခြင်း ရာဂသည် ထင်ရှားလာလေ၏။
 ရာဂကြောင့်ဖြစ်သော ပူပန်ခြင်းသည် ကိုယ်၌ကျရောက်၏။
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုခိန်းမယောကျာ်းတို့သည် ရာဂ ကြောင့်ဖြစ်သော ပူပန်ခြင်းကြောင့် မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲ ကျင့်ကြံကြလေ၏။ မေထုန်မှီဝဲသော သူတို့ကို တစ်ပါးသော သူတို့မြင်သောအခါ တစ်ဦးကို တစ်ဦး ဤသို့သော အမှုကို အတယ့်ကြောင့် ပြုလေသနည်း။ လူညစ်လူပျက်များဟူ၍ မြေမှုန့်၊ ပြာ၊ နွားချေး၊ တုတ်စသည်တို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ကာ ရွာနိဂုံးမှ နှင်ထုတ်ကြလေ၏။

ကမ္ဘာတည်စ ထိုအခါက မေထုန်အကျင့်ကို သတ္တဝါတို့သည် အပိုင်းအခြားမရှိ မှီဝဲခြင်းသို့ ရောက်ကြ၏။ သူတို့သည် တစ်လနစ်လ ရွာထဲသို့ ဝင်ခွင့်မရကြပေ။ ထိုအခါ ထိုအကျင့်ယုတ်ကို ဖုံးကွယ်ရန် အိုးအိမ်ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြ၏။ သလေးဆန်ကိုလည်း တစ်စထက်တစ်စ တစ်နပ်စာသာ ယူဆောင်မစားတော့ဘဲ နှစ်နပ်စာ၊ လေးရက်စာ စသည်ဖြင့် ပိုမိုစုဆောင်း စားသောက်ကြတော့၏။ ထိုသို့လူတို့ လောဘကြီးလာသဖြင့် သလေးဆန်ကိုလည်း ဖွဲနုဖွဲစသည်တို့ ဖုံးအုပ်လာတော့သည်သာမက ရိုးပြတ်သည် ရိတ်ရာမှပြန်၍ မစည်ပင်ရိတ်ရာဖြတ်ရာအရပ် ထင်ရှားလာတော့၏။ သလေးပင်တို့သည် အစုလိုက်အစုလိုက် ပေါက်ရောက်တော့သဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် သလေးပင်ကို ဝေစုဝေငှအပိုင်းအခြားထား၍ သတ်မှတ်ပိုင်ဆိုင်ကြရတော့၏။

အကျင့်စာရိတ္တ မကောင်းသောသူတို့သည် သူတစ်ပါး
(ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုမိန်းမယောက်ျားတို့သည် ရာဂ ကြောင့်ဖြစ်သော ပူပန်ခြင်း ကြောင့် မေထုန်အကျင့်ကို မှီဝဲ ကျင့်ကြံကြလေ၏။ မေထုန်မှီဝဲ သော သူတို့ကို တစ်ပါးသော သူတို့မြင်သောအခါ တစ်ဦးကို တစ်ဦး ဤသို့သော အမှုကို အဘယ့်ကြောင့် ပြုလေသနည်း။ လူညစ်လူပျက်များဟူ၍ ဖြေမှုန်၊ ပြာ၊ နွားချေး၊ တုတ်စသည်တို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ကာ ရွာနီရုံးမှ နှင်ထုတ်ကြလေ၏။

ကမ္ဘာတည်စ ထိုအခါက မေထုန်အကျင့်ကို သတ္တဝါ တို့သည် အပိုင်းအခြားမရှိ မှီဝဲခြင်းသို့ ရောက်ကြ၏။ သူတို့သည် တစ်လနှစ်လ ရွာထဲသို့ ဝင်ခွင့်မရကြပေ။ ထိုအခါ ထိုအကျင့်ယုတ်ကို ဖုံးကွယ်ရန် အိုးအိမ်ဆောက်လုပ်နေထိုင်ကြ၏။ သလေးဆန်ကိုလည်း တစ်စထက်တစ်စ တစ်နပ်စာသာ ယူဆောင်မစားတော့ဘဲ နှစ်နပ်စာ၊ လေးရက်စာ စသည်ဖြင့် ပိုမိုစုဆောင်း စားသောက်ကြတော့၏။ ထိုသို့လူတို့ လောဘကြီးလာသဖြင့် သလေးဆန်ကိုလည်း ဖွဲနုဖွဲစသည်တို့ ဖုံးအုပ်လာတော့သည်သာမက ရိုးပြတ်သည် ရိတ်ရာမှပြန်၍ မစည်ပင်ရိတ်ရာဖြတ်ရာအရပ် ထင်ရှားလာတော့၏။ သလေးပင်တို့သည် အစုလိုက်အစုလိုက် ပေါက်ရောက်တော့သဖြင့် သတ္တဝါတို့သည် သလေးပင်ကို ဝေစုဝေငှအပိုင်းအခြားထား၍ သတ်မှတ်ပိုင်ဆိုင်ကြရတော့၏။

အကျင့်စာရိတ္တ မကောင်းသောသူတို့သည် သူတစ်ပါး
(ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုမှဆင်းသက်၍ လယ်မြေတို့၏ အရှင်ဓတ္တိယမင်းမျိုး
 တရားသဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ကို နှစ်သိမ့်စေလျက် အုပ်စိုးသော
 ရာဇာမင်းမျိုးစသည်တို့ ထင်ရှားလာတော့၏။ ဤနည်းအား ဖြင့်
 ဤလောက ကမ္ဘာကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ရှေးကျသော
 မင်းအဆက်ဆက်တို့သည်လည်းကောင်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ် လာ
 ကြပေကုန်၏။

ထိုမှဆင်းသက်၍ လယ်မြေတို့၏ အရှင်ခတ္တိယမင်းမျိုး
 တရားသဖြင့် သူတစ်ပါးတို့ကို နှစ်သိမ့်စေလျက် အုပ်စိုးသော
 ရာဇာမင်းမျိုးစသည်တို့ ထင်ရှားလာတော့၏။ ဤနည်းအား ဖြင့်
 ဤလောက ကမ္ဘာကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ရှေးကျသော
 မင်းအဆက်ဆက်တို့သည်လည်းကောင်း ထင်ရှားဖြစ်ပေါ် လာ
 ကြပေကုန်၏။

လူသာမန်တို့ ကျင့်နိုင်ခဲ့သော အကျင့်ကို ကျင့်တော်မူပြီး နောက်ဆုံးဘုရားအဖြစ် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သို့တက် တော်မူသည်။ ထိုသို့ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးသော ဘုရားသခင် ကိုယ်တော် မြတ်ကြီးသည် သတ္တသတ္တာဟစ်နေ တော်မူသည်။

သတ္တသတ္တာ စံနေတော်မူခန်း

ဗောဓိပင်နှင့် လေးတောင်ကွာ အရှေ့မျက်နှာ၌ တည်သော ရွှေပလ္လင်ထက်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေနေတော်မူ၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဓမ္မကို အနုလောမ၊ မဋိလောမအားဖြင့် ဆင်ခြင်၊ ရှုကြံတော်မူလျက် ကုဋေတစ်သိန်းမကသော ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စား၍ သိကြား၊ သုယာမ၊ သန္တုဿိတ၊ မဟာဗြဟ္မာစသော နတ်တို့၏ ပူဇော်ခြင်းကိုခံယူလျက် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး စမ္ပယ်တော်မူသည်။ ထိုအရပ် သည် ပထမပလ္လင်သတ္တာဟ မည်တော်မူပေသည်။

ထိုပလ္လင်မှထတော်မူ၍ ဗောဓိပင်၏ အရှေ့မြောက်ယံ တစ်ဆယ့်လေးလံကွာသောအရပ်၌ ရပ်တော်မူ၏။ ထိုသို့ ရပ်တော်မူ၍ “ငါသည်ဤဗောဓိရင်ခွင် ရွှေပလ္လင်ဝယ် သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်ကို ရပေသည်တကား” မမှိတ်သော မျက်စိ တော်ဖြင့် ကြည့်ရှု တော်မူလျက် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး စမ္ပယ်တော်မူ ရာအရပ်သည် အနိမိဿသတ္တာဟ ပေတည်း။

ပလ္လင်တော်ကို ကိုယ်တော်မြတ် စေ့စေ့တည့်တည့် (ဒုတိယအကြိမ်)

ကြည့်တော်မူသောအခါ နတ်တို့က “သိဒ္ဓတ်မင်းသား” ဟု ရှား
 အလောင်းတော်သည် စံပျော်ဖူးသည့် ရွှေပလ္လင်ကိုမှ ခင်မင်
 တောင့်တခြင်းမပြတ် ထပ်၍ပြုအပ်သောမဂ်ကိစ္စ ရှိချေသေး
 သည်တကား” ဟု အကြံဖြစ်ကြ၏။ ထိုအကြံကို သိတော်မူ သော
 မြတ်ဗုဒ္ဓသည် နတ်တို့၏ သံသယကို ဖယ်ဖျောက်ခြင်းငှာ
 တစ်ယူဇနာမျှလောက်သော ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၍ ရေ အစုံ၊
 မီးအစုံ ထွက်စေခြင်း အစရှိသော ယမိုက်ပြာဠိဟာကို ပြတော်မူ
 ၏။ ထို့နောက် ကောင်းကင်မှ ဆင်းသက်တော်မူ၍ ရွှေပလ္လင်နှင့်
 အနိမိဿအကြား အတောင်နှစ်ဆယ်ရှိသော အရပ် ကို အလယ်
 ထား၍ တစ်ဖက်ငါးလံကွာ အရပ်ဌာနတွင် အရှေ့ မှသည်
 အနောက်သို့ အတောင်ခြောက်ဆယ်ရှည်သော ရတနာ စင်္ကြံကို
 ဖန်ဆင်းလျက် ခုနှစ်ရက်ပတ်လုံး စင်္ကြံကြွတော်မူ၏။ ထိုအရပ်
 သည် ရတနာစင်္ကြံမသတ္တဟ မည်ပေ၏။

ထို့နောက် ဗောဓိပင်မှ အနောက်မြောက် အတောင်
 လေးဆယ်တွင် ရတနာခုနှစ်ပါး အတိပြီးသော နတ်တို့စီမံဖန်
 ဆင်းသည့် ရတနာရွှေအိမ်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေနေတော်မူလျက်
 ဝိနည်းပိဋကတ်၊ သုတ္တန်ပိဋကတ်၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်တို့ကို
 ဆင်ခြင်တော်မူ၏။ ထိုအခါ မဟာပကရဏ ဖြစ်သော ပဌာန်း
 ကျမ်းသို့ ရောက်တော်မူလျှင် ထက်ဝန်းကျင်ကိုယ်တော်မှ အညှို့၊ အရွှေ၊
 အနီ၊ အဖြူ၊ အမောင်း၊ အနက် ပြုံးပြုံးပြက်အားဖြင့် ကွန်မြူး
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ယုက်သန်း ခြောက်ပါးသော ရောင်ခြည်တော်တို့ ထွက်ကြွ ကွန့်မြူးကြ၏။ ရောင်ခြည်တော်ကိုသည် အထက် အဖို့ ဘဝဂ် တိုင်အောင်၊ အောက်အဖို့အားဖြင့် သုံးပါးသော မြေထု၊ ရေထု၊ လေထုတို့ကိုဖောက်၍ အောက်ကောင်းကင် တိုင်အောင် ဖိလာအားဖြင့် အနန္တစကြဝဠာတိုင်တိုင် ပျံ့နှံ့ စေလျက် ခုနှစ်ရက် ပတ်လုံး စမ္မယ်တော်မူ၏။ ထိုအရပ်သည် ရတနာဃရသတ္တာဟ မည်၏။

သုံးလူတို့နတ် မြတ်ဗုဒ္ဓသည် ရတနာဃရသတ္တာဟမှ ထတော်မူပြီးနောက် ဗောဓိပင်မှ အရှေ့မျက်နှာ သုံးဆယ့်နှစ်လံ အကွာ အဓပါလမည်သောညောင်ပင် (ဆိတ်ကျောင်းသမား တို့၏ ခိုနားရာနေရာညောင်ပင်) ရင်းသို့ ကပ်တော်မူ၏။ ထိုညောင်ပင် ရင်း၌ မာရ်နတ်မင်း၏ သမီးသုံးယောက်နှင့် ဟုံဟုံကပုဏ္ဏား တို့အား တရားအမြိုက် တိုက်ကျွေးတော်မူလျက် ခုနှစ်ရက်ပတ်လုံး သီတင်းသုံးတော်မူရာအရပ်သည် အဓပါလသတ္တာဟ မည်တော် မူ၏။

မဟာဗောဓိပင်၏ အရှေ့တောင်မျက်နှာ ငါးဆယ့် တစ်လံကွာတွင် မုဉ္ဇလိန္ဒာအမည်ရှိသော အိုင်ရှိ၏။ ထိုအိုင်၏ အနီး ကျည်းပင်ကြီးရင်း၌ မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးတော်မူ ၏။ ထိုအခါ စကြဝဠာတိုက်အားလုံး နှံ့အောင်ရွာသော အခါ မဲ့မိုးကြီး စွေရွာလေ၏။ မုဉ္ဇလိန္ဒာနဂါးမင်းသည် မိမိဗိမာန်မှ (ဒုတိယအကြိမ်)

ထွက်၍ မြတ်စွာဘုရားကို မြတ်၊ ခြင်၊ ယင်ရဲ စသည်တို့မှ
 မထိပါးစေခြင်း ငှာလည်းကောင်း၊ အပူ၊ အချမ်း၊ လေကြမ်း၊
 မိုးစက်တို့မညှဉ်း ဆဲစေခြင်းငှာလည်းကောင်း ရတနာအတိ
 ပြီးသော ဗိမာန်ကို ဖန်ဆင်းလျက် လှူခြင်းငှာမတတ်နိုင်ရကား။
 မိမိကိုယ်ဖြင့် ကုသိုလ်ပြုခြင်းငှာ ကြီးစွာသောကိုယ်ကို ဖန်ဆင်း
 လေ၏။ ကိုယ်၏တစ်ပိုင်းတစ်ခွေကို ပလ္လင်ခင်း၊ တစ်ပိုင်း
 တစ်ချို့ကို ကိုယ်တော်အား ခုနှစ်ပတ်ရစ်ရံလျက် ဦးခေါင်းတော်
 ထက်ပါး ပျဉ်းဖြင့် အုပ်မိုး၍ ပူဇော်လာ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် နဂါးမင်း၏ အခွေထက်ခုနှစ်
 ရက်ပတ်လုံး ဖလသမာပတ်ဝင်စား၍ နေတော်မူသည်။ ခုနှစ်
 ရက်စေ့၍ မိုးစဲသောအခါ နဂါးမင်းသည် လုလင်အသွင် ဖန်
 ဆင်းပြီး ရှေ့တော်၌ ဦးခိုက်ရိုခိုး၍နေလေ၏။ ထိုအခါ
 မြတ်စွာဘုရားသည် ဥဒါန်းကျူးရင့်တော်မူ၍ တရားဟော
 တော်မူ၏။ လေးပါးသောမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို မြင်ပြီးသော
 ရဟန္တာသည် လွန်စွာချမ်းသာ၏။ ထိုအတူ သတ္တဝါအပေါင်း၌
 တိုက်ခိုက်ထိပါးတတ်သော ဒေါသ၏ကင်းခြင်းသည် အလွန်
 ချမ်းသာ၏။ ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ လိုက်စားတပ် ငြိတတ်သော
 ရာဂ၏ကင်းခြင်းသည်လည်း အလွန်ချမ်းသာ၏။ ငါ့ဟူသော
 မာန်ယစ်ခြင်းကိုခွာ၍ သတ္တဝါတို့အား မညှဉ်းဆဲဘဲ သည်းခံ
 ခြင်းသည်လည်း လွန်မင်းစွာချမ်းသာတတ်ပေ၏ဟု ဟော
 (ဒုတိယအကြိမ်)

တော်မူ၏။ ထိုတရားဟောရာ အရပ်သာသည် မုဇ္ဈလိန္ဒသတ္တဟ မည်ပေ၏။

ထိုနောက် မဟာဗောဓိပင်မှ တောင်မျက်နှာ အလံ လေးဆယ်ကွာတွင် လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ ခုနှစ်ရက်ပတ်လုံး သမာပတ်ချမ်းသာကို ဝင်စားတော်မူလေသည်။ ထိုအရပ်သည် ရာဇာယတနသတ္တဟမည်၏။ ထိုသို့သတ္တသတ္တဟ ရက်ပေါင်း ၄၉-ရက် စံတော်မူပြီး၍ နောက်ဆုံး ရာဇာယတနသတ္တဟ ခုနှစ်ရက်စေ့သောနံနက်၌ မျက်နှာသစ်လိုသော အကြံတော် ဖြစ်၏။ ထိုအခါ သိကြားမင်းသည် ကြဇုသီး၊ ကွမ်းရိုးဒန်ပူ၊ အနောတတ်ရေများကို ကပ်လှ၍ မြတ်စွာဘုရား သခင်သည် သုံးဆောင်တော်မူ၏။

ဥက္ကလာပတိုင်းဟူ၍ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း

ဩကာသလောကဟု ဆိုအပ်သော ဤလောက (ကမ္ဘာ) မြေကြီး၏ ကျွန်းဦးမြောက်ဘက်တန်း၌ ဇမ္ဗူသပြေပင် ကြီးပေါက်ရောက်လျက်ရှိ၏။ ထိုသပြေပင်ကို အကြောင်း အစွဲပြု၍ ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းဟုခေါ်ကြ၏။ သပြေပင်ကြီးကို ဝိုင်းဝန်း ခြံရံသော ဟိမဝန္တာတောကြီး တောင်ကြီးတို့သည် လည်းရှိ၏။ ရေအိုင်ကြီး၊ ငယ်တို့သည်လည်းရှိ၏။ ထိုတောတောင်တို့မှ အမြစ်အခြေတို့သည် ဖြာ၍ဖြာ၍ ၎င်းချည်ပေါ်ချည် သက်ဆင်း လာကြရာ ပစ္စန္ဒရာဇ်ဒေသ ရာမညတိုင်းကြီးအဝင် သိဂုံတ္တရာ ဟူသော တောင်မြတ်သည် ပေါ်ထွန်းလျက် ရှိ၏။ ထိုတောင်မြတ်၌ ရသေ့သူမြတ်တို့သည်လည်း ခိုမှီကိန်းဝပ်တော်မူကြ၏။ တော၊ တောင်၊ စိမ့်စမ်းကောင်းသဖြင့် သားရဲတိရစ္ဆာန်များလည်း မှီတင်းနေထိုင်ကြပေ၏။ ထိုသိဂုံတ္တရာ တောင်ကိုပင် ရှေးအခါက သတ္တာဘုမ္မိကုန်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဘူရိဒတ္တကုန်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဝတီကုန်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သီဟ ရာဇာကုန်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တမ္မကုတ္တကုန်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တိဂုမ္မ အမည်အမျိုးမျိုးခေါ်တွင်ဖူး၏။ စဉ့်ကူးမင်း လျှာဒါန်း သော ခေါင်းလောင်းတော်ကြီး စာတမ်း မှာမူ- တမ္မကတ္တတောင်တော်ဟု ပါရှိလေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုသိဂုံတ္ထရတောင်နှင့်တကွ တောင်စွယ်တောင်ထွတ်
 ပေါင်း ကိုးဆယ့်ကိုးခုတို့သည် ရှိကြ၏။ ၎င်းတောင်စွယ်
 ကိုးဆယ့်ကိုးခုတို့သည် သိဂုံတ္ထရတောင်ကိုရံလျက် တည်ရှိပေ
 သည်။ ထိုတောင်ကုန်းတို့၌ လှည့်လည်သွားလာကာ တရား
 ဓလေ့ဖြင့် ထုံမွေ့သော ရသေ့ကြီးတစ်ပါးသည် လမုပင်ကြီး
 တစ်ပင်၌ ထူးခြားအံ့ဩဖွယ်ရာ လမုပွင့်အင့်ကြီး တစ်ခုကိုမြင်
 တွေ့၍ ခူးယူခဲ့ပြီး မိမိကျောင်းသင်္ခမ်း၌ ကောင်းစွာထား၏။
 ရက်များမကြာမီ ထိုလမုပွင့်မှပွင့်လျက် သံသေဒစဖြစ်သော
 သတို့သမီးတစ်ဦး ဖွားမြင်လေသည်။ ရသေ့ကြီးလည်း ဝမ်း
 မြောက်ဝမ်းသာဖြစ်လျက် သတို့သမီးအား သမီးရင်းကဲ့သို့ချစ်
 ခင်လျက် လမုပွင့်မှရသောကြောင့် မယ်လမုဟု အမည်မှည့်၍
 ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်ထား၏။

မယ်လမုသည် တစ်စတစ်စကြီးပြင်းလာ၍ အရွယ်
 ရောက်လာသောအခါ သိကြားမင်းသည် ချစ်ခင်စုံမက်၍ နတ်
 ၏တန်ခိုးဖြင့် သန္ဓေဓာတ်အကြည်ကို မယ်လမုအား ပေးအပ်
 လိုက်လေသည်။ ထိုသန္ဓေဓာတ်ကြောင့် မယ်လမုတွင် ဘုန်း
 လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံသော သားတစ်ယောက်ဖွားမြင် လေသည်။

ရသေ့ကြီးသည် အလွန်ပင်ဝမ်းမြောက်ခြင်းဖြစ်၍
 ထိုသူငယ်ကို "ပေါလ"ဟူသောအမည်ကို မှည့်၏။ ထိုပေါလ
 သည်(၁၆)နှစ်အရွယ်သို့ရောက်လျှင် ပေါလ၏ကိုယ်၌ သမင်
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ရက်ရောဂါသည် စွဲကပ်လာ၏။ ရသေ့ကြီးလည်း ဆေးဝါး တို့ဖြင့် ကုသပေးသည်။ သို့သော်မပျောက်သဖြင့် သိကြားမင်း ကို တ၊တော်မူလျှင် သိကြားမင်းလည်းအကြောင်း ကိုသိ၍ ဆင်းလာ၏။ သိကြားမင်းသည် ပေါလ၏ကိုယ်ကို နတ်ဆေး ဖြင့် လိမ်းသပ်သည့်ကာလ ပိန်းကြာဖက်၌တင်သော ရေသည် တစ်ခဏချင်းလျော့ကျသကဲ့သို့ ပေါလကိုယ်၌ ကပ်သော ရောဂါသည် ပျောက်ကင်း၍ အလွန်လှပတင့်တယ် ရှုချင်စဖွယ် သော အသရေနှင့်ပြည့်စုံလေ၏။

ထိုနောက် သိကြားမင်းဆိုသည်ကား- ဤပေါလ သည် မယ်လမုက ဖွားမြင်သော ကျွန်ုပ်၏သားဖြစ်သည်။ ဤဌာန၌ မြို့တည်၍ သားပေါလကို ချီးမြှင့်အံ့ဟု သိကြားမင်း ဆိုလျှင် ရသေ့ကြီးလည်း အထူးဝမ်းမြောက်သဖြင့် ခွင့်ပြုလေ၏။ ထို့ကြောင့် သားငယ်အရွယ်ရောက်လာသောအခါ သိကြားမင်း သည် ဥက္ကလာပဟူသော အမည်တော်ကို ပေးလျက် တရိဟကုမ္ဘာန မွန်လူမျိုးတို့နေရာအရပ်တွင် မြို့၊ ပြ၊ ထီးနန်း၊ ကျုံး၊ မြောင်း၊ ပစ္စင်၊ ရင်တား၊ မီးကာ၊ သူရဲပြေး၊ တံခါးကြီး၊ ငယ်ကို ဖန်ဆင်းလျက် မြို့၏အင်္ဂါနှင့်အညီ တည် ဆောက်ပေး သည်။ ထိုမြို့တော်တွင် မဟာသက္ကရာဇ် ၈၇ ခုနှစ် ၌ ဥက္ကလာပ ဘုရင်အဖြစ်သို့ တင်မြှောက်တော်မူ၍ မင်းပြုစေသည်။ ထိုဥက္ကလာပမင်းကြီးအုပ်ချုပ်သော နယ်ပယ်အဝန်း အားလည်း (ဒုတိယအကြိမ်)

ဥက္ကလာပတိုင်းဟုခေါ်တွင်၏။

မြို့တော်များ

ဥက္ကလာပတိုင်း အပါအဝင် သိဂုံတ္ထရကုန်းတော် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် မြို့များ၊ ချောင်းများ၊ မြစ်များဖြင့် ဝန်းရံ လျက်ရှိပေသည်။ အရှေ့ဘက်က ရမ္မနဂရ (ရမ္မာဝတီ)မြို့နှင့် ဒီတိုးသရက်ချောင်း၊ တောင်ဘက်တွင် ပေါက္ခရဝတီ(ညောင်တီ) မြို့နှင့် ပုဇွန်ဒီချောင်းတို့တည်ရှိ၏။ အနောက်အရပ်၌ အသိ တဇနမြို့နှင့် အသိစနန္ဒနချောင်း (အသိတမြစ်) မြောက်ဘက်က ဥက္ကလာပမြို့တည်ရှိလေသည်။ ဤမြို့လေးမြို့တို့သည် တစ်မြို့ နှင့်တစ်မြို့ မဝေးကွာဘဲ သိဂုံတ္ထရကုန်းတော်ကို ရံလျက် တည်ရှိခဲ့၏။

တဖုဿ ဘလ္လိကညီနောင်

တဖုဿ ဘလ္လိကညီနောင်တို့သည် ဥက္ကလာပမင်း ကြီး၏ နိုင်ငံတော်၌ မင်းကြီး၏ အသုံးတော်ခံဖြစ်သော အသိတဇနမြို့(သို့မဟုတ်)ပေါက္ခရဝတီမြို့နေ သုဝဏ္ဏသူဌေး ကြီး၏ သားများတည်း။ ဤမြို့နှစ်မြို့ကွဲပြားနေခြင်းမှာ အဂုံတ္တိရ်အဋ္ဌကထာ၌ အသိတဇနမြို့၊ ထေရဂါထာ အဋ္ဌက ထာ၌ ပေါက္ခရဝတီမြို့ဟု နှစ်ကွဲနှစ်ပြားဆိုပေသည်။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် ထိုနှစ်မြို့သည် အနီးအပါးအချင်း ဖြစ်၍ (ဒုတိယအကြိမ်)

ဆိုပေသည်ဟု ယူမှတ်သင့်ပေသည်။ တစ်နည်းအား ဖြင့် အမည်နှစ်ပါး တွင်ဖူးသောကြောင့် အမည် ၂-မျိုး ကျမ်းတွင် ဆိုသည် ဟူ၍လည်း ယူမှတ်ရန် သင့်တော်ပေသည်။

အထက်တွင် သိဂုံတ္ထရကုန်းတော်ကို မြို့များရံလျက် တည်ရှိ၏ဟု ဆိုထားသဖြင့် မြို့နှစ်မြို့နီးကြောင်း သိရပေ သည်။ ထို့ပြင် ရာမညရာဇဝံသတွင် စေတီတည်ရာ သိဂုံတ္ထရ တောင်အနီး၌လည်း ပေါက္ခရဝတီ၊ တရိဟကုမ္ဘမြို့၊ အသိ တဇ္ဇနမြို့၊ ရမ္မနဂရမြို့ဟူ၍ လေးရပ်သောမြို့တို့ ဝန်းရံ လျက်ရှိ ကြောင်း ပါရှိလေသည်။

အမည်နှစ်ပါးတွင်ဖူးကြောင်းမှာ ရာဇဓိရာဇ်အရေးတော် ပုံတွင် ဒဂုံမြို့ပင် ရှေးကပေါက္ခရဝတီ၊ တရိဟကုမ္ဘ၊ သိတဇ္ဇန၊ ရမ္မနဂရဟု လေးမည်တွင်ဖူးသည်ဟူ၍ ပါရှိလေသည်။ ဟုတ်နိုင် ပေသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဗာရာဏသီပြည်သည် သုရန္ဒန၊ သုဒဿန၊ ရမ္မနဂရ၊ ဗြဟ္မဝဗု၊ ပုပ္ဖဝတီ၊ ဓောရိနီဟု ကွဲကာလွဲကာ တွင်ဖူး၏။ ထိုကဲ့သို့ပင် အမည် အမျိုးမျိုးတွင်လာ သည်ဟု မှတ်ယူအပ်ပေ၏။

ထို့ကြောင့် တဖုဿ ဘလ္လိကညီနောင်တို့၏မြို့ကို အသိတဇ္ဇနမြို့ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ပေါက္ခရဝတီမြို့ ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဥက္ကလာပမြို့ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်နိုင်၏။ မြို့အမည်တို့သည် ကျမ်းကြီးများ၌ တစ်ကျမ်းနှင့် တစ်ကျမ်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

မတူဘဲကွဲပြားသည်ဟု မမှတ်အပ်ပေ။ အားလုံးပင် မှန်ကန်သည်
 ချည်းဖြစ်၏။ နောင်အခါကား မြို့အမည်များကို မူလ
 အမည်များ မခေါ်တွင်တော့ပေ။ မတွင်ဟန်ကား ထိုမြို့ကို
 ပျက်စီး၍ တရိဟ ကုမ္ဘမြို့ဟု၍သာ ခေါ်သည်။ တရဟ
 ကုမ္ဘကိုပင် နောင်အခါ တိကုမ္ဘမြို့ဟုခေါ်သည်။ နောင်ကာလတွင်
 တိဂုံမြို့ဟုခေါ်၏။ တိဂုံကိုပင် ဒဂုံဟူ၍လည်းကောင်း။ နောင်
 အလောင်းမင်း တရားကြီး ဦးအောင်ဇေယျ လက်ထက်တွင်
 ရန်ကုန်မြို့ဟု လည်းကောင်း သမုတ်ခဲ့လေသတည်း။

တဖုဿ ဘလ္လိကတို့ ကုန်ရောင်း သွားခြင်း

အသိတဉ္စနမြို့ သုဝဏ္ဏသုဋ္ဌေးကြီး၏သား တဖုဿ၊
 ဘလ္လိကညီနောင်တို့သည် ကုန်များကို သင်္ဘောဖြင့်တင်ဆောင်
 ပြီးမဇ္ဈိမဒေသသို့ သင်္ဘောလွင့်ကာ ကုန်ရောင်းသွားကြ၏။
 မဇ္ဈိမဒေသပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းသို့ရောက်သောအခါ သင်္ဘောကို
 ကျောက်ချဆိုက်ကပ်၍ လှည်းအစီးပေါင်း ၅၀၀နှင့် ကုန်များ
 တင်ဆောင် လှည့်လည်ရောင်းချကြလေ၏။

ထိုကဲ့သို့ မဇ္ဈိမဒေသတွင် အပြည်ပြည်အရပ်ရပ်သို့
 ကုန်များလှည့်လည်ရောင်းချရင်း မဟာဗောဓိပင်အနီးသို့
 တဖုဿ၊ ဘလ္လိကညီနောင်တို့ ရောက်သွားကြ၏။

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားနှင့် တွေ့ခြင်း

ဗောဓိပင်အနီးအပါးအရပ်ဒေသသို့ ကုန်သည်
 ညီနောင်တို့ ရောက်ရှိလာသောအခါ ၎င်းတို့နှင့်အမျိုးသားချင်း
 ဖြစ်ခဲ့ဖူးသော နတ်(သို့မဟုတ်) နောင်ဘဝက ဆွေမျိုးတော်
 စပ်ခဲ့ဖူးသော ရုက္ခစိုးနတ်မင်းသည် ကုန်သည်ညီနောင်တို့၏
 လှည်းတို့ကိုမသွားနိုင်အောင် ချုပ်ချယ်ဟန့်တားထား၏။
 လှည်းများရပ်တန့်ကြသောအခါ နတ်ကအသင်ညီနောင်တို့
 ဒုလ္လဘတရားငါးပါးတွင်ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒဒုလ္လဘဖြစ်သော ဘုရား

(ဒုတိယအကြိမ်)

သခင်သည် လောကသုံးပါးတွင် အတုမရ ထင်ရှားပွင့်တော် မူပြီ။
 ထိုဘုရားရှင်သည် ယခုဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီ။
 လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ တစ်ကိုယ်တည်း သီတင်းသုံးတော်မူ လျက်ရှိ
 သည်။ အကျိုးစီးပွားလိုလားမှုကား သင်တို့ဆည်းကပ် ပူဇော်
 ပူးမြော်ကြလေ၊ မြတ်စွာဘုရားအား အစာအဟာရ ဆက်ကပ်
 လှူဒါန်းကြလေဟု တိုက်တွန်း ညွှန်ကြားပေ၏။

တဖုဿ၊ ဘလ္လိကညီနောင်တို့သည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်း
 သာဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံးနေတော်မူရာ လင်းလွန်းပင်
 ရင်းသို့ ချဉ်းကပ်ကြ၏။

မြတ်စွာဗုဒ္ဓသည်လည်း လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ ၇-ရက်
 နေ၍ ဝိမုတ္တိရသချမ်းသာကို ခံစားပြီး၊ ထိုသမာပတ်မှထတော်
 သော နံနက်အာရုဏ်တက်သောအခါ သိကြားမင်းသည်
 မြတ်စွာဘုရား၏ ဆွမ်းအလို့ငှာ သျှိသျှားသီးကို ကပ်၏။
 ဘုရားသခင်သည်လည်း သုံးဆောင်တော်မူ၏။ သုံးဆောင်
 တော်မူကာမျှသာ သီရိရက်စွဖြစ်၍ သိကြားမင်း သည် မျက်နှာ
 သစ်ရေကိုကပ်လှူ၏။ ထိုရေဖြင့်မြတ်စွာဘုရား မျက်နှာသစ်
 တော်မူပြီး လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ပင် နေတော်မူလျက် ရှိသည်။

လင်းလွန်းပင်ရင်း၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေနေတော်မူလျက်
 သီတင်းသုံးတော်မူနေသော မြတ်စွာဘုရားအား ကုန်သည်
 ညီနောင်တို့သည် ကောင်းကင်၌ လပြည့်ဝန်းကို မြင်ရသကဲ့သို့
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ဝမ်းပန်းတသာ ဖူးတွေရလေသည်။ ညီနောင်တို့သည် သဒ္ဓါ
ကြည်ညိုစိတ် အထူးထက်သန်ကြပြီး မိမိတို့တွင် ပါလာသော
ကြွက်ကျစ်မုန့်၊ ပျားဆုပ်မုန့်တို့ကို ဆက်ကပ်လှူဒါန်းကြ၏။

ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားတွင် ဃဋိကာရဖြူဖွယ်အစား
လှူသော သပိတ်တော်သည် သုဇာတာနို့ဆွမ်းလှူစကပင် ကွယ်ခဲ့
ပြီးဖြစ်၍ မုန့်ကိုခံယူရန် သပိတ်တော်မရှိပေ။ ဘုရားသခင်သည်
အဘယ်ဝတ္ထုဖြင့် ခံယူသော်သင့်သနည်းဟု ဆင်ခြင်တော်မူ၍
နောင်တော်ဘုရားသခင်တို့သည် အဘယ် ဝတ္ထုဖြင့်သနည်းဟု
ရှုတော်မူလတ်သော် သပိတ်တော်ဖြင့် ခံယူတော်မူကြသည်ကို
သိမြင်လေ၏။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်တော် မြတ်သည် သပိတ်တော်ကို
အောက်မေ့လျက် ထိုမုန့်ကို ခံယူလိုသော အကြံတော်ဖြစ်လေ၏။
ဓတုမဟာ ရာဇနတ်မင်း ကြီး လေးယောက်တို့သည် ဣန္ဒနီလာ
ကျောက်ညိုဖြင့်ပြီးသော သပိတ်လေးလုံး ကပ်လှူသည်ကို ဘုရား
သခင် လက်ခံတော်မမူပေ။ ထိုအခါ ပဲနောက်အဆင်း ရှိသော
ကျောက်သပိတ်လေးလုံးကို လှူကြပြန်၏။ ထိုကျောက် သပိတ်
တို့ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ခံယူတော်မူလျက် လေးလုံးသော သပိတ်တို့ကို
အဓိဋ္ဌာန်၍နှိပ်လျှင် အနားရေး လေးခုရှိသော သပိတ်တော်
တစ်လုံးတည်းဖြစ်လေ၏။ ထိုသပိတ်တော်ဖြင့် ကုန်သည်
ညီနောင်တို့ လှူဒါန်းသောမုန့်ကို ခံယူတော်မူသည်။

ဘုရားသခင်သည် မုန့်ကို သုံးဆောင်တော်မူပြီး
(ဒုတိယအကြိမ်)

ကုန်သည်ညီနောင်တို့အား “ဗုဒ္ဓံ သရဏံ ဂစ္ဆာမိ၊ ဓမ္မံသရဏံ ဂစ္ဆာမိ” ဟူသော ဒွေဝါစိက သရဏဂုံကိုပေးတော်မူသည်။

ထိုအခါက “ဗုဒ္ဓံ၊ မြတ်စွာဘုရားကို။ သရဏံ၊ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏။ ဓမ္မံ၊ တရား တော်မြတ်ကို။ သရဏံ၊ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဂစ္ဆာမိ၊ ဆည်းကပ်ပါ၏” ဟူ၍ ဘုရားရတနာနှင့် တရားရတနာ နှစ်ပါးကိုသာ တဖုဿ၊ ဘလ္လိက ညီနောင်တို့အား ကိုးကွယ်ခွင့် ရကြသေး၏။ သံဃာ ရတနာ တည်းဟူသော ဘုရားရှင်သားတော် သံဃာတော်များ မပေါ်ပေါက်သေး၍ ကိုးကွယ်ခွင့်မရကြသေးပေ။

ဆံတော်ဓာတ် ပေးသနားတော်မူခြင်း

တဖုဿ ဘလ္လိကကုန်သည် ညီနောင်တို့သည် ဤသို့ လျှောက်၏။ အရှင်ဘုရား အကျွန်ုပ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားကို ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ပါ၏။ တရားတော်မြတ်ကို လည်း ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ပါ၏။ ယနေ့ကို အစပြု၍ အသက်ထက်ဆုံး အကျွန်ုပ်တို့ကို ဥပသကာဟူ၍ မှတ်တော် မူပါဟု လျှောက်ထား၏။ ထိုအခါညီနောင်တို့သည် လောက၌ ရှေးဦးစွာ နှစ်ခွန်းသောဆောက်တည်ခြင်းရှိသော ဒွေဝါစိက ဥပါသကာအဖြစ်သို့ ရောက်ကြ၏။

ဥပါသကာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးမှ အရှင်ဘုရား
(ဒုတိယအကြိမ်)

အကျွန်ုပ်တို့သည် အဘယ်သူအား ရှိခိုးခြင်း လက်အုပ်ချီခြင်း ကို ပြုရပါမည်နည်းဟု လျှောက်ထားပြန်၏။

မြတ်စွာဘုရားသခင်သည် သဗ္ဗညုရွှေညောင်တော်ဖြင့် ကြည့်ရှုတော်မူသော် ဤသူတို့နေရပ် ပစ္စန္ဒရာဇ်ဒေသ ရာမည တိုင်း၌ သိဂုံတ္တရအမည်ရှိသော ကုန်းမြတ်ကို မြင်တော်မူ၏။ ထိုကုန်း၌ကား နောင်တော် ကကုသန်ဘုရား၏ တောင်ဝှေးတော်၊ ကောဏာဂုံဘုရား၏ ဓမ္မကရိုဏ် ရေစစ်တော်၊ ကဿပဘုရား၏ ရေသနပ်တော်တို့ကို ဌာပနာ တည်ထားကိုးကွယ်ကြသဖြင့် လူ့နတ်တို့၏ အကျိုးကိုဆောင်သော ကုန်းထူးကုန်းမြတ် ဖြစ်ပေ သည်။ ထိုကုန်း၌ ငါဘုရား၏ ဆံတော်ကိုပေးအပ်၍ ဌာပနာ စေသော် ဝေနေယျ သတ္တဝါတို့ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ကြသဖြင့် အခွန်ရှည်စွာ လူ့ နတ်၊ နိဗ္ဗာန် သုံးတန်ချမ်းသာကို ရကြပေလိမ့် မည်ဟု မဟာ ကရုဏာတော် တိုက်တွန်းတော်မူသည်ဖြစ်၍ လကျာ လက်တော်ဖြင့် ဦးခေါင်းတော်ကို သုံးသပ်တော်မူသော် ဆံတော် ဓာတ်မြတ် ၈-ဆူသည် လက်တော်၌ ပါလာတော်မူ သည်။ ကုန်သည် ညီနောင်တို့အား “သင်တို့သည် ဤဆံတော် ဓာတ် တို့ကို ဆောင်ယူကြလေကုန်” ဤဆံတော်ဓာတ်တို့ကို ပစ္စန္ဒရာဇ် ဒေသ ရာမညတိုင်း သိဂုံတ္တရကုန်း၌ ရှေးရှေးသော နောင်တော် ကကုသန်၊ ကောဏာဂုံ၊ ကဿပဘုရားရှင်တို့၏ တောင်ဝှေး တော်၊ ရေစစ်တော်၊ ရေသနပ်သင်္ကန်းတော်တို့လည်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဌာပနာ တည်ထားလျက် ရှိလေပြီ။

ထိုနေရာတွင် ဌာပနာ၍ စေတီတည်ထားပြီး ကိုးကွယ်ကြလေဟု ဆံတော်ဓာတ် ၈-ဆူကို ပေးအပ်တော် မူလိုက်၏။

ဆံတော်ဓာတ် ပင့်ဆောင်လာခြင်း

တဖုဿဘလ္လိကတို့လည်း နှစ်ထောင်းအားရ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာလှစွာဖြင့် ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ၈-ဆူကို ဦးခေါင်း ထက်၌ ရိုသေစွာ ရွှေကြုတ်ဖြင့်ထည့်ပူဇော်၍ မိမိ တို့နေရပ် ဥက္ကလာပတိုင်းသို့ ပင့်ဆောင်လာ၏။ လှည်းငါးရာ ဖြင့်လည်း ကောင်း၊ သင်္ဘောဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပင့်ဆောင်လာကြရာ ရာမ ညတိုင်း ဥက္ကလာပဆိပ်ကမ်း အသိတဉ္စနမည်သော မိမိတို့နေရာ အရပ်သို့ သင်္ဘောဆိုက် ရောက်လာလေ၏။

ကုန်သည်ညီနောင်တို့လည်း မိမိတို့ရောက်ရှိကြောင်း အဘသုဝဏ္ဏသူဌေးကြီးအား ပြောကြားပြီး သက်တော်ထင်ရှား ပွင့်လာတော်မူပြီးစ မြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ရှစ်ဆူလည်း ပူဇော်ရန်ပါလာကြောင်း ကြားသိစေ၏။ ထို့နောက် တိုင်းသူပြည်သားများနှင့်တကွ ကုန်သည်ညီနောင် တို့သည် ဥက္ကလာပမင်းကြီးအား ဆံတော်ဓာတ်များ ပါလာကြောင်း လျှောက်ထားကြလေ၏။ မင်းကြီးလည်း များစွာ ဝမ်းမြောက်တော်မူလေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ကြားကြားသမျှသော မင်း၊ သူဌေး၊ နိုင်ငံသူနိုင်ငံသား ပြည်သူအပေါင်းတို့သည် ဗုဒ္ဓမြတ်ဘုရား ကိုယ်တော်တိုင်ကြွ လာ၍ ဖူးမြော်ရဘိသို့ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ အုန်းအုန်းကျွတ် ကျွတ် ပူဇော်ကြ၏။ ဆံတော်ဓာတ်ရှစ်ဆူမှ လျှပ်လျှပ်စိုပြောင် ညိုမှောင် သော ရောင်ခြည်တော်တို့ ကွန့်မြူးယှက်သန်းသဖြင့် အံ့မခန်းမျှ ဖူးမြော်ပူဇော်ကြရလေသည်။ ဥက္ကလာပမင်းကြီးသည် နန်းတော် မှ သင်္ဘောဆိပ်အထိလမ်းကို ပြုပြင်တန်ဆာ ဆင်လျက် စစ်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် သင်္ဘောဆိပ်သို့ ကြွရောက်ပြီး ဆံတော်ဓာတ် တို့ကို မင်းကြီးကိုယ်တိုင် သင်္ဘောပေါ်မှ ပင့်ဆောင်၍ သင်္ဘော ဆိပ်၌ ဆန်းကြယ်လှသောမဏ္ဍပ်ကြီးကို ဆောက်လုပ်ချက် ခေတ္တ သီတင်းသုံးတော်မူစေသည်။ ဥက္ကလာပမင်းကြီးသည် မကိုဋ်တော် ကိုချွတ်၍ ဆံတော် ဓာတ်အား ပူဇော်သည်။ သင်္ဘောဆိပ်မဏ္ဍပ် ကြီးကို ပွဲသဘင်နေ့ည၌မစဲ ခြိမ့်ခြိမ့်သဲအောင် ကျင်းပ၍ ခြောက်လ ပတ်လုံး မင်းနှင့်ပြည်သူတို့ ပူဇော်ကြ၏။

(ဒုတိယအကြိမ်)

စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ခြင်း

ဥက္ကလာပမင်းကြီးနှင့် ကုန်သည်ညီနောင်တို့သည် ဘုရား ဗျာဒိတ်တော်အရ သိဂုံတ္တရကုန်းတော်ကို စူးစမ်းရှာဖွေကြရာ မတွေ့မရရှိနေ၍ တိုင်းသူပြည်သားများ အကူအညီဖြင့် ရှာဖွေကြ ပြန်သည်။ ထိုအခါလည်း မည်သူမျှ ရှာဖွေမတွေ့ကြရပေ။ လူလောကတွင် ထိုကုန်းတော်ကို သိသူမရှိသဖြင့် ဥက္ကလာပ မင်းကြီးသည် ဓမည်းတော်သိကြား မင်းအား အကူ အညီတောင်း ရလေသည်။ သိကြားမင်းသည်လည်း အသက်ငယ်သောကြောင့် ရှေးဘုရားသုံးဆူတို့၏ တောင်ဝှေးတော်၊ ရေစစ်တော်၊ ရေသနပ် တော်တို့ ကိန်းဝပ်ရာ သိဂုံတ္တရကုန်းတော်ကို မသိဖြစ်လေ၏။ ထို့နောက် အသက်ရှည်သော ကမ္ဘာနတ်ကြီး ၅-ပါးတို့ကို ပင့်ဖိတ် ၍ မေးကြရ၏။ ကမ္ဘာနတ်ကြီး ၅-ပါးမှာ-

- (၁) အမြိတ္တရကွဒေဝနတ်၊
- (၂) ဝေဠုသုမနရကွဒေဝနတ်၊
- (၃) ဥဒုမ္မရရကွဒေဝနတ်၊
- (၄) ခေပသွယ်ရကွဒေဝနတ်
- (၅) သော်ကရကွဒေဝနတ်တို့ဖြစ်ကြ၏။ ထိုငါး

ပါးတွင်အမြိတ္တရကွဒေဝနတ်ကို ယခုအခါ မှော်ဘီနတ်ကြီး

(ဒုတိယအကြိမ်)

ခေါ်ကြ၏။

ထိုနတ်ကြီးတို့ရောက်လာ၍ သိကြားမင်းသည် သိဂုံတ္တရ ကုန်းကို သိမြင်ဖူး၏လောဟု အစဉ်အတိုင်းမေးတော်မူရာ အမြဲတ္တရကွစိုးနတ်ကြီး ပြောဆိုသည်ကား ကျွန်တော် သည် ရှေး အထက်က ဘီလူးဖြစ်စဉ်အခါက ကကုသန်ဘုရား ကြွလာ သည်ကိုမြင်၍ ဖမ်းစားမည်ဟု လိုက်လေလျှင် ဘုရားသခင် လည်း ကျွန်တော့်ကိုတရားဟော၍ သရဏဂုံ ပဉ္စသီလ တို့ကို ချီးမြှောက် တော်မူပြီးလျှင် လက်တော်၌ပါသော တောင်ဝှေးတော်ကို ပေးသွားတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုတောင်ဝှေးတော်ကို သိဂုံတ္တရ ကုန်းတော်ရှိ ကညစ်ပင်ကြီး အောက် မြှုပ်ထားပါသည်ဟုဆို၏။

ထို့နောက် ဝေဠုသုမနရကွစိုးနတ်ကြီး ဆိုသည်ကား ကျွန်တော်လည်း အထက်ကဘီလူးဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခါ ကောဏာဂုံဘုရားသခင်သည် ကြွလာတော်မူသည်နှင့် ဖမ်းစား မည်လိုက်သွားရာ ရှင်တော်ဘုရားလည်း တရားဟော၍ သရဏဂုံ ပဉ္စသီလတို့ကို ချီးမြှောက်တော်မူခဲ့ပြီးလျှင် ဓမ္မက ရိုဏ်ရေစစ်တော် ကို ပေးသွားတော်မူခဲ့ပါသည်။ ထို ဓမ္မကရိုဏ် ရေစစ်တော်ကို သိဂုံတ္တရတောင်ထိပ်ရှိ ကညစ်ပင် အောက်၌ မြှုပ်ထားပါသည်ဟု ဆို၏။

ထို့နောက် ဥဒုမ္မရ ရကွစိုးအဆိုမှာ ကျွန်တော်လည်း အထက်ကဘီလူးဖြစ်နေသည့်အခါ ကဿပမြတ်စွာဘုရား သခင် (ဒုတိယအကြိမ်)

ကြွလာတော်မူသည်နှင့် ဖမ်းစားမည်ဟု လိုက်လေရာ ရှင်တော်
ဘုရားလည်း တရားဟော၍ သရဏဂုံ ပဉ္စသီလ တို့ကို ချီးမြှောက်
တော်မူသဖြင့် ရေသနပ်တော်ကို ပေးသနား တော်မူခဲ့ပါ သည်။
ထိုရေသနပ်တော်ကို သိဂုံတ္တရကုန်းတော်က ကညင်ပင် အောက်
၌ မြှုပ်ထားပါသည်ဟုဆို၏။

ခေပသွယ်နတ် သော်ကနတ်တို့ကလည်း ကျွန်ုပ်တို့
သည် ယခု ဂေါတမဘုရား လက်ထက်ကစ၍ အရိမေတ္တယျ
ဘုရားပွင့် သည့်တိုင်အောင် အသက်ရှည်၍ သာသနာတော်ကို
စောင့်ထိန်းရ ပါသည်ဟု ဆို၏။

ထိုနတ်ကြီးငါးပါး၊ သိကြားမင်း၊ ဗြဟ္မာ၊ ဥက္ကလာပမင်း
တို့ တိုင်ပင်စုဝေး စစ်ဆေးပြောဆိုကြသော နေရာကို စုဝေးကုန်း
ဟုခေါ်၏။ ယခုကား ဆူးလေကုန်းဟု ခေါ်ကြ၏။

ထိုနတ်မင်းကြီး ငါးပါးစလုံးကပင် ရှေးဘုရား သုံးဆူ
တို့၏ တောင်ပေးတော်၊ ရေစစ်တော်၊ ရေသနပ်တော်တို့ ကိန်းဝပ်
ရာ သိဂုံတ္တရကုန်းတော်ကို အညီအညွတ် ညွှန်ပြကြ သဖြင့်တွေ့ရှိ
ကြရ၏။ သိဂုံတ္တရကုန်းသည် အသိတဉာဏ်မြို့၏ အရှေ့မျက်နှာ
တောင်ကုန်း ၉၉-ကုန်းအရံရှိသော တောင်ကုန်း ထိပ်ဖြစ်လေ
သည်။

ထိုသို့ ဘုရားရှင် ဗျာဒိတ်တော်အတိုင်း သိဂုံတ္တရကုန်း
တော်ကို တွေ့ရှိကြသောအခါ ဥက္ကလာပမင်း၊ သိကြားမင်း၊
(ဒုတိယအကြိမ်)

ကုန်သည်ညီနောင်- သူမြတ်လေးဦးတို့ ညီညွတ်တိုင်ပင်၍
 ပြည်သူတို့ စုပေါင်းပါဝင်လျက် ဘုရားရှင် သုံးဆူတို့၏ ဓာတ်တော်
 ဌာပနာရာ အရပ်တွင် ဥမင်အစောက် အဝ အလျား လေးဆယ့်
 လေးတောင်စီ အညီတူးကြ၏။ (ဤ၌ အချို့သော ဆရာတို့က
 ရန်သူတို့ ဓာတ်တော်များကိုအလွယ်တကူ မဖျက် ဆီးစေနိုင်ရန်
 အလွန်နက်သော ဌာပနာတိုက်၌ ထည့်သွင်းရန် သိရှိတ္တရ
 ကုန်းတော် အလည်တည့်တည့်တွင် အစောက် ၄၀၄ တောင်၊
 အနံ ၄၄-တောင်ရှိသော ဥမင်လိုဏ် ဂူကြီးတူး၏ဟု ဆိုကြ၏)

ထိုအခါက လူတို့သည် သွေးမွန်သော ရောဂါဖြစ်ကြ
 ၍ မိုက်မွဲတွေဝေသဖြင့် အတုံးအရုံးပြိုလဲကြ၏။ သိကြားမင်
 သည် နတ်၏တန်ခိုးဖြင့် ရေကန်ဖန်ဆင်ပြီးလျှင် ထိုရေ ကန်၌
 ဒေဝဩသဓနတ်ဆေးကိုခပ်၍ လူအပေါင်းအား သောက်ခြင်း၊
 ရှုခြင်း၊ မျက်နှာသစ်ခြင်းကိုပြုစေလျှင် သွေးရောဂါမှစ၍ ဇုဇု-
 ပါးသော ရောဂါတို့သည် ကင်းကွာ ကြလေ၏။ ထို့ကြောင့်
 ထိုကန်ကို သိကြားက သွေးရောဂါကြောင့် ဆေးခပ်သော ရေကန်
 ဖြစ်၍ သွေးဆေးကန်ဟု ခေါ်ကြလေ၏။ ထိုကန်သည် ရွှေတိဂုံ
 စေတီတော်မြောက်ဖက် စောင်းတန်းထိပ် တွင်ရှိသည်။

ထိုသို့ ဥမင်လိုဏ်ကို တူးကြသောအခါ လှော်ဦးစဖြင့်
 သော ဓမ္မရာဇ် နာရဏီရွှေကို တွေ့ရဘိသကဲ့သို့ ကကုသန်
 မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသည့် ကာလအသုံးအဆောင်
 (ဒုတိယအကြိမ်)

တောင်ဝေး၊ ကောဏာဂုံ မြတ်စွာဘုရား၏ အသုံးအဆောင် ဓမ္မကရိုဏ်ရေစစ်တော်၊ ကဿပမြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မူသည့် ကာလ အသုံးအဆောင် ရေသနပ်သင်္ကန်းတော်တို့ကို ဖူးတွေ့ ကြရလေသည်။

ဥက္ကလာပမင်းကြီးနှင့် ပြည်သူအပေါင်းတို့သည် ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ရှစ်ဆူနှင့် တကွ ဤဘဒ္ဒကပ်ကမ္ဘာတွင် ပွင့်တော်မူသော ဘုရားသုံးဆူတို့၏ ပရိဘောဂ၊ မွေတော်၊ ဓာတ်မြတ်၃-မျိုးကို စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ရန်အတွက် သိဂုံတ္တရကုန်းတော်ပေါ်တွင် ကြီးကျယ်ခမ်းနားစွာ စံကျောင်း မဏ္ဍပ်ကြီး တည်ဆောက် ခေတ္တထားရှိပူဇော်ကြ၏။ ယင်းနေရာ အထိမ်းအမှတ် စေတီတော်တည်ထားရာ “နောင်တော်ကြီး” စေတီတော်ဟူ၍ ယခုတိုင် တွင်ရစ်လေသည်။ ထိုနောင်တော် ကြီးစေတီတော်သည် ယခုအခါ ရွှေတိဂုံစေတီတော် မြတ်ကြီး အနီးအပါး သိဂုံတ္တရကုန်းတော် အပေါ် အရှေ့မြောက် အရပ်တွင် ရှိလေသည်။

သိကြားမင်း၊ ဥက္ကလာပမင်း၊ ကုန်သည်ညီနောင်တို့ နှင့် ပြည်သူအပေါင်းသည် ကျောက်ဖျာကြီး ၆-ချပ်ကို ပြုလုပ် ၍ အလျား၊ အနံ၊ အစောက် ၄၄-တောင်ရှိသော ဥမင် တိုက်တွင် ကျောက်ဖျာကြီး တစ်ချပ်ကိုခင်းသည်။ အနဂ္ဂ ထိုက်တန်သော ရတနာအမျိုးမျိုးကို ပုဆစ် ၃ နှစ်အောင် ထည် သွင်း၍
(ဒုတိယအကြိမ်)

လည်းကောင်း၊ ရတနာများအပေါ်မှ ရတနာအမျိုးမျိုး ဖွမ်းမံသော ရွှေသင်္ဘောကို ထား၏။ ရွှေသင်္ဘောထက်၌ ရတနာအတိ ဖြစ်သော ပြာသာဒ် ၅-ဆူတွင် ပတ္တမြား ပြာသာဒ် တစ်ဆူစီ သွင်းထား၏။ ကကုသန် မြတ်စွာဘုရား၏ တောင်ဝှေးတော်၊ ကောဏာဂုံမြတ်စွာဘုရား၏ ရေစစ်တော်၊ ကဿပမြတ်စွာ ဘုရား၏ ရေသနပ်တော်ကို ပတ္တမြား ပြာသာဒ် ၃-ဆူတွင် တစ်ဆူစီသွင်းထား၏။

ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားဖြစ်စေ ရက် ၅၀-မြောက်နေ့က တဖုဿ-ဘလ္လိကတို့ ရခဲ့သည့် ဆံတော်ဓာတ်မြတ် ရှစ်ဆူကို ရတနာအတိဖြစ်သော ပြာသာဒ်အတွင်း၊ ပတ္တမြား ပြာသာဒ် အတွင်း ပတ္တမြားကြုတ်၌ ထည့်သွင်းဌာပနာထား သည်။

(ကျန်ပတ္တမြား ပြာသာဒ်တစ်ဆူမှာ နောင်ပွင့်တော် မူလာမည့် အရိမေတ္တယျ သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားသခင်၏ အသုံး အဆောင် ဓမ္မတော်ဓာတ်တော် ထည့်သွင်းဌာပနာရန် ရည်ရွယ် ဟန်တူသည်။)

သိကြားမင်း၊ ဥက္ကလာပမင်း၊ တဖုဿ-ဘလ္လိက ကုန်သည်ညီနောင်တို့၏ ပုံတူရုပ်များကို ရွှေဖြင့်သွန်းလုပ်၍ ဓာတ်တော်များကို ပူဇော်ဟန်ထုလုပ် ထည့်သွင်းကြ၏။

ထိုမှတစ်ပါး ဖယောင်းတိုင် ထိပ်၀ ၃-ဆုပ်၊ အရပ် ၇- တောင်ရှိသော လေးတိုင်ကို လေးမျက်နှာ မီးထွန်းလျက် (ဒုတိယအကြိမ်)

သာသနာတော် ငါးထောင်ပတ်လုံး မငြိမ်းဘဲ တည်စေသော်ဟု
 ဗြဟ္မာ၊ သိကြား၊ ဥက္ကလာပမင်းတို့ ဓိဋ္ဌာန်၍ ထွန်းထားကြ၏။
 ထိုမီးသည် ယခုတိုင် ရှိ၏ဟုဆိုကြလေသည်။ ဆံတော်ဆေးရန်
 ရေကိုလည်း တွင်းတွင်ဆင်း၍ ထိုတွင်းကရေနှင့် ဆေးသော
 ကြောင့် ထိုတွင်းကို ဆံတော်တွင်းဟု ခေါ်ကြ၏။
 ဆံတော်တွင်းမှာ ရွှေတိဂုံစေတီတော် မြောက်ဘက်အာရုံခံ
 တန်ဆောင်းရှေ့တွင် ကပ်လျက် ဆံတော်တွင်း တန်ဆောင်းဟု
 ယခုတိုင်တည်ရှိ၏။

(အချို့ဆရာတို့က ဆံတော်ထားသောနေရာမှာ
 တပေါင်း လဆန်း ၁၅-ရက်၊ ခေါင်ဒီရေတက်သည့်အခါ
 ရေများရောက် သည့် ကမ်းထိပ်မြေရာနှင့်ချိန်၍ ထားပေသည်ဟု
 ဆိုကြ၏။)

ထို့နောက် ကျောက်ဖျာ ၄-မျက်နှာတွင် ယန္တရားများ
 တပ်ဆင်ထားပြီး မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်
 နေ့တွင် ကျောက်ဖျာကြီးတစ်ချပ်ကို အပေါ်မှပိတ်၍
 ဌာပနာလိုက် လေ၏။

ဌာပနာတိုက်ကိုပိတ်ထားသော အထက်ကျောက်ဖျာ
 ကြီး အထက်၌ ပထမရွှေစေတီ၊ ရွှေစေတီကို ငွေစေတီမျိုး၍
 တည်၏။ ငွေစေတီကိုအုပ်၍ မိုးကြိုးစေတီတည်၏။ မိုးကြိုး
 စေတီကို ငုံ့၍ ကြေးဖြူစေတီတည်၏။ ကြေးဖြူစေတီကို မျိုး၍
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ကြေးနီစေတီ တည်၏။ ကြေးနီစေတီကိုလွမ်း၍ သလွဲစေတီ တည်၏။ သလွဲ စေတီကိုအုပ်၍ သံစေတီတည်၏။ သံစေတီကို အုပ်၍ ကျောက်ဖြူ စေတီကိုတည်၏။ ဤသို့ အထပ်ထပ်မျိုး၍ တည်ထားပြီးမှ ရွှေအုပ်၊ ငွေအုပ်၊ မိုးကြိုးအုပ်၊ ကြေးအုပ်၊ သလွဲအုပ်၊ ကျောက်ဖြူ အုပ်၊ မြေအုပ် တို့ဖြင့် ဖိနပ်တော်မှ ငှက်ပျောဖူးတော်အထိ ရတနာ အမျိုးမျိုးဖြင့် အဆန်းတကြယ် ဖွမ်းမံလျက် ဉာဏ်တော် ၄၄-တောင်(၆၆၆ပေ) အမြင့်ရှိသော စေတီတော်ကို တည်ထား ကိုးကွယ်ကြ၏။ ထိုနောက် ထီးတော်၊ ဝိနိဗ္ဗာန်တော်နှင့်တကွ အပြီးသတ်တည် ထားကြ၏။ စေတီတော် ကြီးအား လူနတ် အပေါင်းသောင်းသောင်းဖြဖြ ပူဇော်ကြ၏။ စေတီတော်ကြီး အားလည်း ရွှေတိဂုံစေတီတော် မြတ်ကြီးဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ရွှေတိဂုံဆံတော်ရှင်ဟူ၍ လည်းကောင်း တွင်စေသတည်း။

ဆံတော်ဌာပနာခြင်း၊ စေတီတော်တည်ခြင်းစသော စေတီတော်ကြီး၏ ဗုဒ္ဓကိစ္စအဝဝတို့ကို လူရောနတ်ပါ ဗြဟ္မာမ ကြွင်း ဝိုင်းဝန်းပူဇော် တည်ထားကြသဖြင့် လူတစ်ရစ်၊ နတ် တစ်ရစ် တည်ထားသော စေတီတော်ကြီးဟု ထင်ရှားလှ၏။ နေ့ဘက်တွင်လူတို့ တည်ဆောက်၍ ညဘက်တွင်နတ်ကောင်း နတ်မြတ်များက တည်ထားကိုးကွယ်ကြသည်ဟု အဆိုရှိလေ သည်။ ထိုသို့ ဗုဒ္ဓကိစ္စကြီးပြီးကြလျှင် သိကြား၊ ဗြဟ္မာ၊ နတ်တ (ဒုတိယအကြိမ်)

ကာတို့သည် မိမိတို့အရပ်သို့ အသီးသီး ပြန်လာကြလေသည်။ ထိုအခါ စေတီတော်မှ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ် ကွန့်မြူးလျက် လူ၊ နတ်အများသောင်းသောင်း ဖြဖြ ပူဇော်ကြရလေသည်။

(ဤ၌ ရွှေတိဂုံမည်ခြင်းမှာ တိကုမ္မ-ဟူ၍ ကကြီးနှင့် ရေးစေပြီး ကုမ္မ-ဟူသည် မွန်ဘာသာအရ ချောင်းကိုဆိုသည်။ မာဂဓသဒ္ဒါ သုံးသင်္ချာအဟော တိသဒ္ဒါနှင့်တွဲ၍ ချောင်း ၃-ခု၊ အဆုံမြို့-ဟူ၏။ ချောင်းသုံးခု အမည်မှာ၊ (၁)ပဲခူးချောင်း၊ (၂) ငမိုးရိပ်ချောင်း(၃) ပန်းစွန့်တောင်ချောင်းတို့ဖြစ်၏။ ထို တိကုမ္မနဂရကို စွဲ၍တိဂုံမြို့-ဟုခေါ်သည်။ နောင်ကာလ ဒဂုံမြို့ဟု ခေါ်၏။ ထိုမြို့ကို အစွဲပြု၍ ထိုစေတီတော်ကြီး အားလည်း ရွှေတိဂုံ စေတီတော်မြတ်ကြီးဟု ခေါ်ဝေါ်ကြ၏ဟူ၍ လည်းကောင်း။ တိဂုံမ္မ၌ တိ-သဒ္ဒါ ၃-ခုဟောနှင့် ဂုမ္မ-သဒ္ဒါ အပေါင်းအစုဟော ကို ပေါင်းစပ်၍ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင် ပွင့်တော်မူ ပြီးသော ကကုသန်၊ ကောဏာပုံ၊ ကဿပဘုရား သခင်တို့၏ တောင်ဝေးတော်၊ ရေစစ်တော်၊ ရေသနပ်တော် ဟူသော ပရိဘောဂသုံးပါးတို့ တည်ရှိရာ ကုန်းတော်၌ တည်ထားအပ် သောကြောင့် တိဂုံမ္မစေတီတော်ဟု တွင်၏။ နောင်၌ ရွှေတိဂုံ စေတီ တော်ဟူ၍ ခေါ်တွင်စေသည်။ ဤသို့ ဆရာမြတ်တို့ အသီးသီး မှတ်ယူကြ၏။

(ဒုတိယအကြိမ်)

သို့ရာတွင် မည်သို့ဖြစ်စေ၊ ဘုရားလေးဆူတို့၏ မွေတော်
ဓာတ်တော်များ ဌာပနာရာ စေတီတော်မြတ်ကြီး ဖြစ်သောကြောင့်
လေးဆူဓာတ်ပုံ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်မြတ် ကြီးဟူ၍ ယခုခေတ်
ခေါ်ဝေါ်နေကြခြင်းသည် များစွာမှန်ကန် လှပေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

မင်းအဆက်ဆက်

ပြည်သူ အဆက်ဆက် တို့
ပူဇော်စောင့်ရှောက်လာကြခြင်း

ဥက္ကလာပမင်းဆက်တို့ ပူဇော်ခြင်း

ဥက္ကလာပမင်းကြီးနောက် သားတော်၊ မြေးတော်၊ မြစ်တော်ဆယ့်နှစ်ဆက်သောမင်းတို့ တိဂုံဆံတော်ရှင်မြတ်ကို စောင့်ရှောက်ပြင်ဆင် အစဉ်သဖြင့် ပူဇော်ကြ၏။ ၎င်းနောက် ဒဂုံမင်းသား သုံးကျိပ်နှစ်ယောက်တို့သည်လည်း မိမိတို့ပရိတ် သတ်အခြံအရံနှင့်တကွ လာရောက်ဖူးမြော်ကြ၏။ မင်းသားတို့ သည် တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီတော်တွင် သဒ္ဒါတရားကြီးစွာဖြင့် ရသေ့ရဟန်းပြုကြပြီး စေတီတော်၏ ဝေယျာဝစ္စအမှုကို ပြု၍ နေကြကုန်၏။

ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီး ပူဇော်ခြင်း

သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၀၁-ခုနှစ်၊ သရေခေတ္တရာပြည် တွင် နန်းတက်သော ဒုတ္တပေါင်မင်းကြီးသည် တိဂုံစေတီတော် တွင် ဆံတော်စစ်ရရှိသည်ဟု ကြားသိရ၍ ဆံတော်ဓာတ်ကို ပင့်ယူရန် စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အမြောက်အမြားနှင့်စုန်တော်မူလာ (ဒုတိယအကြိမ်)

၏။ ဆံတော်ရှင် ကုန်းပေါ်သို့ရောက်၍ ဆံတော်ဓာတ်ကို ပင့်ယူရန် အစီအစဉ်ပြုလုပ်သောအခါ မိုးကြိုးထစ်ချွန်းခြင်း၊ လျှပ်စစ်ပြက်ခြင်း၊ မိုးသည်းထန်စွာရွာသွန်းခြင်း၊ မြေငလျင် သွက်သွက်ခါအောင် တုန်လှုပ်ခြင်းတို့ကြောင့် ဆံတော် ဓာတ်ကို ပင့်ယူရန် မဝံ့တော့ဘဲ ရွှေထီး၊ ရွှေတံခွန်၊ ပန်းပေါက်ပေါက် စသော ရတနာတို့ဖြင့် ပူဇော်ကန်တော့၍ ပြန်သွား ရလေ၏။

သီရိဓမ္မာသောကမင်း ပူဇော်ခြင်း

သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၁၈-ခုနှစ်တွင် မဇ္ဈိမဒေသ၌ မင်းဖြစ်တော်မူသော သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး လက်ထက်တွင် ရမညတိုင်းသည် သာသနာတော် မှေးကွယ်လေသည်။ ထိုအခါ တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီတော်မှစ၍ သီရိတ္ထရကုန်းတော် သည် တောအုံ့အတိဖြစ်၍ နေတော့၏။

ထိုအခါ မဇ္ဈိမဒေသတွင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် တတိယသံဂါယနာတင်တော်မူ၏။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၆-ခုနှစ်သို့ရောက်သောအခါ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတတ္ထိဿထေရ်မြတ်သည် နောင်အခါ ပစ္စန္ဒရာဇ်နပုဒ်တို့၌ သာသနာတော် ထွန်းတောက်အံ့သည်ကို မြင်တော်မူ၍ ထိုစနပုဒ် ၉-တိုင်း ၉-ဌာနသို့ သာသနာပြုများ အသီးသီး စေလွှတ်တော်မူသည်။ ဤတွင် သုဝဏ္ဏဘုမ္မိခေါ် သထုံပြည် ရာမညတိုင်းသို့ သာသနာပြုကြွတော်မူရသည်။

သုဝဏ္ဏဘုမ္မိအရပ်၌ ရက္ခိုသ်မတစ်ယောက်သည် သမုဒ္ဒရာမှ (ဒုတိယအကြိမ်)

ထွက်၍ မင်းအိမ်မှဖွားတိုင်းသော သူငယ်တို့ကို စားလေ့ရှိ၏။ သောဏထေရ်နှင့် ဥတ္တရထေရ်မြတ်နှစ်ပါးတို့ ကြွရောက်လာ သောအခါတွင်လည်း သူငယ်ဖွားမြင်ခိုက်ကြုံ သဖြင့် မထေရ် တို့အား ဘီလူးမ၏ အဖော်ထင်မှတ်၍ လူတို့သည် လက်နက် စွဲကိုင် လာကြ၏။ သောဏထေရ်မြတ်က အဘယ့်ကြောင့် လက်နက် များ စွဲကိုင်လာကြသနည်းဟု မေးမှ အကြောင်းကို သိရလတ်သော် ငါတို့ကား ရက္ခိုသိမ၏ ဖော်မဟုတ် ရဟန်းတို့ ဖြစ်ပေသည်။ သူ့အသက်မသတ်ခြင်း၊ သူ့ဥစ္စာ မခိုးခြင်းစသော ငါးပါးသီလနှင့်တကွ များစွာသော သီလအကျင့် သိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသူများ ဖြစ်သည်ဟု ထိုသူတို့အား တရားဓမ္မဟော ကြားပေသည်။ ရက္ခိုသိမတို့အား ထိုအရပ်သို့ မလာနိုင်အောင် အတားအဆီးကို ပြုပေ၏။ ထို့နောက် ဗြဟ္မဇာလသုတ္တန်ဒေသနာ တော်ကို ဟောကြားတော်မူပေ၏။ လူတို့သည် စိတ်အေး ချမ်းသာကြည်လင်ကြ၍ သရဏဂုံ သီလ တို့ကို တည်ပေ၏။ ထိုအခါ များစွာသော ယောက်ျား မိန်းမ တို့ သာသနာတော်၌ ကြည်ညို ရဟန်းပြုကြသဖြင့် သာသနာတော် ထွန်းကားလာ တော့၏။

အရှင်သောဏထေရ်နှင့် ဥတ္တရထေရ်မြတ် နှစ်ပါးတို့ လည်း သိဂုံတ္တရ ကုန်းတော်၌ ဆံတော်ရှင်စေတီရှိကြောင်း သိရကား သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးအား အကြောင်းကြား၏။
(ဒုတိယအကြိမ်)

မင်းကြီးလည်း မိဖုရားစသော မှူးမတ်အပေါင်းခြံရံလျက် စစ်အင်္ဂါ
 လေးပါးနှင့် အလုံးအရင်းလာရောက်ပြီးလျှင် မထေရ်နှစ်ပါး
 ညွှန်ပြရာ သိဂုံဣရကုန်းတော်ကို တော၊ချုံ၊ ပိတ်ပေါင်း ရှင်းလင်း
 သုတ်သင်ကြ၏။ ထိုအခါ စေတီတော်မြတ်ကို ဖူး တွေ့ကြရပြီး
 ရွှေထီး၊ ငွေထီး၊ ရွှေတံခွန်၊ ငွေတံခွန်၊ ရွှေပန်းခိုင်၊ ငွေပန်းခိုင်
 စသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်တော်မူ၏။ မိဖုရားစသော မှူးမတ်စစ်သည်
 သရဲသူခက်အပေါင်းတို့သည်လည်း အသီးသီးရတနာအမျိုးမျိုး
 တို့ဖြင့် ပူဇော်ကြ၏။

ထိုအခါ ဆံတော်ရှင်ဓာတ်မြတ်သည် ဘုရားလေးဆူ
 အသွင်ဖြင့် ကောင်းကင်ထက်၌ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်
 ကွန့်မြူး၍ တန်ခိုးပြာဠိဟာ ပြတော်မူ၏။ သီရိဓမ္မာသောက
 မင်းကြီးလည်း သဒ္ဓါနှစ်သိမ့် ကိုယ်လုံးစိမ့်၍ စေတီတော် ကို
 လည်းကောင်း၊ စေတီယဃရကို လည်းကောင်း၊ ကောင်းမွန် စွာ
 ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင်တော်မူသည်။ မင်းကြီးသည် နှစ်သက် ရွှင်မြူး
 သာဓုအနုမောဒနာပြုပြီးမှ မဇ္ဈိမဒေသ ပါဠိလိပုတ်-ပြည်သို့ပြန်
 လေသည်။

အနော်ရထာမင်းစော ပူဇော်ခြင်း

ကောဇာသက္ကရာဇ် - ၄၀၆၊ သာသနာနှစ် - ၁၅၈၈ ခုနှစ်
 ပုဂံပြည် အနော်ရထာမင်းစောသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော် မှာ
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ဆံတော်ဓာတ်စစ်ရှိသည်ယူမည်ဟု အလုံးအရင်းနှင့် ကြွရောက် စုံစမ်းတော်မူလာ၏။ ဆံတော်ဓာတ်ကို ပင့်ဆောင်ရန် စီစဉ်သော အခါ တိတ်နိမိတ် အမျိုးမျိုးပြသဖြင့် ပင့်မယူနိုင်၍ စေတီတော် အား ရတနာအမျိုးမျိုးဖြင့် ပူဇော်၏။ ထို့နောက် လကျာရစ် သုံးပတ်လှည့်သည်ပူဇော်၍ စစ်သည်ဗိုလ်ပါနှင့် တကွ ပြန်ကြွ တော်မူရ၏။

အပြန်ခရီးတွင် အညာမှအောက်မြေ အနိမ့်ကို သိလို၍ တန်ခူး၊ ကဆုန် ရေနည်းသောကာလ ပန်းအလဲမှစ၍ ရေကို ချိန်လာသည်။ ပုဂံသို့ရောက်လျှင် ခုနှစ်တာဝါးနှင့် ပြန်လျှင် အပြန် ၅၀-မြင့်သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ဗညားဦးမင်း စေတီတော်ပြင်ခြင်း

ရာမညတိုင်း ဟံသာဝတီတွင် မင်းပြုသော ဆင်ဖြူရှင် ဗညားဦးသည် သက္ကရာဇ် ၇၃၃-ခုနှစ် ရောက်သောအခါ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါ ပြည်သူပြည်သားအပေါင်းနှင့်တကွ သိဂုံတ္တရ ကုန်းတော်သို့တက်၍ ပြိုပျက်နေသော တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီ ကို မူလဥက္ကလာပမင်း တည်ထားတော်မူခဲ့သော ဉာဏ်တော် ၄၄-တောင် အမြင့်အတိုင်းထား၍ ထပ်မံတည်တော်မူသည်။ ဒဂုံ၊ ဒလ၊ သံလျင်၊ မုတ္တမမင်းတို့လည်း ဆင်ဖြူရှင် ဗညားဦး မင်းကြီး နှင့်အတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင် ပူဇော်ကြသည်။ ဆင်ဖြူရှင် (ဒုတိယအကြိမ်)

ဗညားဦးမင်း သည် ရွှေထီးဆပ်သွားဖူးရောင်လျှံ တင်လှူတော်မူ
သည်။

ရာဇဓိရာဇ်မင်း ပူဇော်ခြင်း

ဆင်ဖြူရှင် ဗညားဦးမင်းကြီး၏ သားတော် ဗညားနွဲ့
သည် သက္ကရာဇ် ၇၄၅-ခုနှစ်တွင် ရာဇဓိရာဇ်ဟူသောဘွဲ့နှင့်
ရွှေနန်းတက်တော်မူသည်။ ထိုမင်းသည် မင်းသားဘဝတွင်
ရွှေတိဂုံစေတီတော်အား ပူဇော်၍မင်းဖြစ်ရန် ဆုတောင်း
သစ္စာဆိုခဲ့သည်။ ရာဇဓိရာဇ်သည် အဝမင်းကြီး စွာစော်ကဲ နှင့်
လည်းကောင်း၊ သားတော် မင်းခေါင်နှင့်လည်းကောင်း အမြဲလိုလို
စစ်တိုက်နေ၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှု များစွာမပြုအားပေ။

(ဒုတိယအကြိမ်)

စေတီတော်ကြီးအား
တိုးချဲ့တည်ထားကိုးကွယ်ခြင်း

ဗညားရံခိုက်မင်းလက်ထက် မြေလျင်ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၇၉၀-ပြည့်နှစ် သာသနာ့ခုနှစ် ၁၉၇၂၊ ရာဇာဓိရာဇ်၏သားတော် ဗညားရံခိုက်မင်း လက်ထက်တွင် မြေလျင်ကြီးစွာလှုပ်လေသည်။ ထိုအခါ တိဂုံဆံတော်ရှင် စေတီတော်သည်ခေါင်းလောင်းတော်အထိ ပြိုကြသည်။ ဗညားရံခိုက်မင်းသည် တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီတော်တွင် ပထမ တည်ထားရင်း စေတီတော်မှာ အလွန်ငယ်လှသည်။ သိဂုံတ္တရ ကုန်းတော်ရှင်ပြင်တော်သည်လည်း ခုနှစ်တောင်တာဖြင့် တာပေါင်း ၁၀၀-ရှိ၍ ကျယ်ပြန့်ပေသည်။ စေတီတော်ကို တိုးချဲ့ တည်ရမူ ကောင်းလေစွဟု ကြံတော်မူပြီး ပထမစေတီပန်းခုံတော် ၂၂တောင်ကို အတောင် ၁၃၀-တိုင်အောင် တစ်ဘက် ၅၄-တောင်စီ ထပ်ဖွင့်တိုးချဲ့ တည်လုပ် တော်မူသည်။ (တစ်ဘက် ၅၄-တောင်၊ ၂ဘက်= ၅၄+၅၄= ၁၀၈တောင်၊ မူလရှိ ၂၂-တောင်၊ ပေါင်း အတောင် = ၁၃၀ဖြစ်၏။)

အတောင် ၁၃၀ ပနွက်ချပြီး ရွှေ၊ ငွေ၊ ကြေး၊ ကျောက် သလွဲ မြေတို့ဖြင့် ပြုလုပ်သော အုတ်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် တည်တော် (ဒုတိယအကြိမ်)

မူရာ အောက်ကလပ်ခြေမှ ပန်းတင်ကလာပ်ခြေ ပစ္စယာနှစ်ဆင့် သာပြီး၍ သက္ကရာဇ် ၈၀၈-ခုနှစ်တိုင် ထိုမင်းနတ်ရွာစံသည်။

ဗညားပရူးမင်း ဆက်လက်တည်ခြင်း

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၁၉-ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၁၉၉၁-ခုနှစ်တွင် ဗညားရံခိုက်မင်း၏ တူတော် ရှင်စောပု၏ သားတော် ဗညားပရူးမင်း ဟံသာဝတီထီးနန်းကို စိုးစံတော်မူ သည်။ ထိုမင်းသည် တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီတော် ပစ္စယာ ၂- ဆင့်မှဆက်လက်၍ တည်လုပ်တော်မူရာ သက္ကရာဇ် ၈၁၁-ခုနှစ်၊ နန်းစံ ၃-နှစ်၌ နတ်ရွာစံတော်မူသဖြင့် ပစ္စယာ ၅-ဆင့်သာ ပြီးလေသည်။

ဗညားကျန်းတောမင်း အပြီးတိုင် ဆက်လက်တည်ခြင်း

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၁၃-ခုနှစ်တွင် ဗညားရံခိုက်မင်း ညီတော် ရှင်စောပု၏မောင်တော် ဗညားကျန်းတောမင်း နန်းတက်၏။ ထိုမင်းကြီးသည် ပြီးဆုံးခြင်းမရှိ တစ်ပိုင်းတစ် ဝက်ရှိနေသော တိဂုံစေတီရှင်စေတီတော်ကြီးအား ဆက်လက် တည်လုပ်တော်မူသည်။ ပစ္စယာ ၅-ဆင့်မှ ရင်ဖွဲ့စည်း၊ သပိတ် မှောက်၊ ခေါင်းလောင်းပုံ၊ ဖောင်းရစ်၊ ကြာမှောက်၊ ကြာလှန်ရွဲ့ (ဒုတိယအကြိမ်)

ခရားသီး၊ ငှက်ပျောဖူး၊ ရောင်လျှံတော်အထိ ယခုလက်ရှိ စေတီတော်အမြင့် ၂၇၈-ပေအထိ အပြီးတိုင် တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူသည်။ (ထီးတော်အမြင့် ၃၃-ပေ၊ စိန်ဖူးတော်၊ ငှက်မြတ်နားအမြင့် ၁၅-ပေ၊ ပေါင်း ၄၈-ပေကို ထည့်သွင်း ရေတွက်ပါက စေတီတော်အမြင့် ၃၂၆-ပေ ဖြစ်ပေသည်။

ဗညားကျန်းတောမင်းကြီးသည် စေတီတော်ကြီး အပြီးတိုင် တည်ပြီးသောအခါ အသင့်ပြုလုပ်ပြီးသော ထီးတော်ကို ရွှေအတိဖြစ်သော ကြိုး-စသွယ်ဆိုင်းလျက် ရွှေဆည်းလည်း၊ ငွေဆည်းလည်း၊ ကြေးဆည်းလည်းတို့ကို ဆွဲလျက်ထီးတော်တင်လှူတော်မူသည်။ ထိုအခါ ရောင်လျှံတော်မှ ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်ကွန်မြူးသဖြင့် မင်းကြီးနှင့်တကွ ပြည်သူအများဝမ်းပန်းတသာ ကြည်ညို ပူဇော်ကြရလေသည်။

ဘုရင်မကြီးရှင်စောပု ကုသိုလ်တော်

သက္ကရာဇ် ၈၁၄-ခုနှစ်၊ သာသာနာနှစ် ၁၉၉၆-ခုနှစ်တွင် ရာဇာဓိရာဇ်မင်းသမီးတော် ဗညားကျန်းတောဘွဲ့ခံ ရှင်စောပုသည် ဟံသာဝတီ ထီးနန်းစိုးစံသည်။ ဘုရင်မကြီး သည် ရွှေတိဂုံဆံတော်ရှင်အား ကြည်ညိုတော်မူလှသဖြင့် ရွှေကိုယ်လေးချိန်၍ မျက်ပါးခတ်ပြီး စေတီတော်လုံးပြည့် ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူတော်မူ (ဒုတိယအကြိမ်)

၏။ ရင်ပြင်တော်ကို ကျောက်ပြားအပြည့် ခင်း၍ မဟာရံတံတိုင်းကြီး ၇-ထပ်ပြုလုပ် တည်ဆောက် လှူဒါန်းတော်မူသည်။ မဟာရံတံတိုင်းကြီးများအတွင်း၌ ထန်း၊ အုန်း၊ ပေ၊ ကံကော်၊ သရက်၊ ပိန္နဲစသောသစ်သီးဝလံပင်များစိုက်ပျိုးတော် မူသည်။

စောင်းတန်း ၄-ဘက်တွင်လည်း ကျောက်လှေကား ၄-ခုပြုလုပ်တော်မူသည်။ ပန်းတင်ကလပ်ခြေကိုလည်း ဖွင့်၍ ပြုပြင်တော်မူသည်။ မီးထွန်းကျောက်တိုင်စိုက်ခြင်း၊ ထီးဖြူလေးစင်း၊ ရွှေသပိတ်လေးလုံး၊ ရွှေပုဂံလေးလုံး၊ ငွေပုဂံကြီး ရှစ်လုံးနှင့်ရွှေစွန်း၊ ငွေစွန်းစသည်များပြုလုပ် လှူဒါန်းသည်။ ကြေးချိန်ပိဿာ ၁၇၀၀-ခေါင်းလောင်းကြီး သွန်းလုပ် လှူဒါန်းသည်။

ဘုရင်မကြီး ရှင်စောပုသည် သက္ကရာဇ် ၈၂၀-တွင် သားမက်တော်အား ထီးနန်းလွှဲ၍ စေတီတော်ကြီး၏ အနောက်ဘက်တွင် သစ်မြို့နန်းတည်ဆောက်နေထိုင် စံတော်မူသည်။ အနောက်စောင်းတန်းမှ ကုန်းတော်ပေါ်သို့ နေ့စဉ်တက်၍ ဝတ်ပြုခြင်း၊ သံဃာတော်များအား ဆွမ်းလုပ်ကျွေးခြင်း၊ ဥပုသ်ဆောက်တည်ခြင်းများဖြင့် အချိန်ကုန်စေသည်။ မြေနီကုန်းဘုန်းကြီးကျောင်းအနီးတွင် ရှင်စောပုသင်္ချိုင်းတော်ရှိသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဓမ္မစေတီမင်း ကောင်းမှု

သက္ကရာဇ် ၈၂၀-ခုနှစ်တွင် ဘုရင်မကြီး ရှင်စောပုသည် သားမက်တော် ဓမ္မစေတီမင်းအား ဟံသာဝတီ ထီးနန်းကို လွှဲအပ်ပေးပြီး မိမိကိုယ်တိုင်မူ ကုသိုလ်ရေးတရား ဓမ္မ၌ ဓမ္မလျော်နေတော်မူသည်။ ဓမ္မစေတီမင်းသည် တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီတော် မြတ်ကို ဘုရင်မကြီးကိုယ်စား အမျိုးမျိုးသော လှူဖွယ် ဝတ္ထုအစုစု တို့ဖြင့် လှူဒါန်းပူဇော်တော်မူသည်။

သက္ကရာဇ် ၈၃၃-ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၀၁၅-တွင် ဓမ္မစေတီမင်းကြီးသည် ကြေးပိဿာချိန် တစ်သောင်းကို ခေါင်းလောင်းသွန်းလုပ် လှူဒါန်းခဲ့၏။ ထိုခေါင်းလောင်းကြီးကား အဝ ၈-တောင်၊ အစောက် ၁၂-တောင်ရှိ၏။ (ထိုခေါင်းလောင်းကြီးကို သက္ကရာဇ် ၉၆၅-ခုနှစ်မှ ၉၇၄-ခုနှစ်အတွင်း သံလျင်မြို့စား ကုလားငဇကောယုသွား၍ ဒေါပုံမြစ်ထဲတွင် ကျနေသည်။ ထိုစဉ်က လူတို့သည် ရေကျချိန်တွင် ထိုခေါင်းလောင်းကြီးအား ရေးရေးပေါ်နေသည်ကို မြင်ကြ၏ဟု အဆိုရှိပေသည်။

ဓမ္မစေတီမင်းကြီးသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော် သမိုင်းကို မွန်မြန်မာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုး၍ အရှေ့စောင်းတန်းအနီး အလယ်ထပ် မြောက်ဘက်ဘေးတွင် စိုက်ထူခဲ့၏။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဓမ္မစေတီမင်းကျောက်စာ ၃-ချပ်ကို ယခုတိုင်းတွေ့ရှိနိုင်သော်လည်း အချို့မှာပဲ့နေသည်။ ကျောက်စာကို မွန်လူမျိုးတို့ ထုံးစံအတိုင်း မြောက်ဘက်သို့ လှည့်လျက်တည်ထား၏။ မြောက်ဘက်မျက်နှာတွင် မွန်ဘာသာရှိ၏။ တောင်ဘက်မျက်နှာတွင် မြန်မာဘာသာနိဿယ ကျောက်စာပါလေသည်။ မင်းကြီးသည် ကုသိုလ်တော်အားလုံးအတွက် ကြီးကျယ်စွာ အလှူပေး၍ ရေစက်သွန်းချအမျှဝေတော်မူသည်။

ဗညားရံစည်မင်း

သက္ကရာဇ် ၈၅၄-ခုနှစ်တွင် ဓမ္မစေတီမင်း၏သားတော် ဗညားရံစည်မင်းသည် ဟတ္ထိရာဇာဟူသော ဘွဲ့ခံယူ၍ ဟံသာဝတီ ရွှေနန်းတက်တော်မူသည်။ ထိုမင်းသည် မင်းကျင့်တရား ပျက်ပြားသဖြင့် သက္ကရာဇ် ၈၅၆-ခုနှစ်၊ သာသာနာတော်နှစ် ၂၀၃ခုနှစ်တွင် ကပ်ကြီးသုံးပါး ဆိုက်ရောက်ခြင်း၊ လေပြင်း မုန်တိုင်း သည်းထန်စွာ ကျရောက်ခြင်းကြောင့် ရွှေတိဂုံ စေတီတော် ထီးတော်သည် အနောက်မြောက်တစ်တိုင်ကွာသို့ရောက်အောင်လွင့်စင်ကျသဖြင့် ထီးတော်မြေသို့ ခ၊ရသည်။ ဟံသာဝတီ နန်းတော်လည်း တိမ်းယိမ်းပြိုပျက်သဖြင့် ပြည်သူတို့ ရုန်းရင်းဆန်ခတ် ကြောက်လန့်ချောက်ချား သွားကြလေသည်။ ဗညားရံစည်မင်းလည်း သံဝေဂကြီးစွာရပြီး မကောင်းမှုမှန်သမျှ နုတ်ပယ် (ဒုတိယအကြိမ်)

သည်။ ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်လေသည်။

ဟံသာဝတီ နန်းသစ် ထပ်မံတည်ပြီးနောက်၊ ဆံတော် ရှင်စေတီ၏ ထီးတော်ကျရာသို့ စစ်အင်္ဂါ လေးပါးနှင့် သွား ရောက်ကောက်ယူတော်မူသည်။ ထီးတော်ကို အသစ်လုပ်ဆောင် ၍ ရွှေထီးအထွတ် တင်လှူတော်မူသည်။

ထိုမင်းသည် အသက် ၄၈-နှစ်ရှိ၍ စေတီတော် ပထမပစ္စယံ ပလ္လင်အထက်၌ စေတီရံ၄၈ ဆူကို သက်စေတည် တော်မူသည်။ စေတီတော် အောက်ကလပ်ခြေကိုလည်း ပတ်လည်လှည့်ဖွင့်၍ ချဲ့ထွင်တည်လုပ်တော်မူသည်။

သုရှင်တကာရွတ်ပိမင်းကုသိုလ်

သက္ကရာဇ် ၈၀၈-ခုနှစ်တွင် ဗညားရံစည်မင်း၏ သားတော် သုရှင်တကာရွတ်ပိမင်းသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော် အား ပတ္တမြားတစ်လုံး၊ စိန်တစ်လုံး၊ နီလာတစ်လုံး၊ နဝရတ် ၉-ပါး လှူဒါန်းတော်မူသည်။ ရွှေသပိတ်တစ်လုံးလည်း ထပ်မံ လှူတော်မူသည်။

တပင်ရွှေထီးမင်း၏ကုသိုလ်

ကောစာသက္ကရာဇ် ၈၉၄-ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၀၇၆-ခုနှစ်တွင် မင်းတရားရွှေထီးသည် တိဂုံဆံတော်ရှင်အား (ဒုတိယအကြိမ်)

မကိုဋ်တင်လှူတော်မူသည်။ ကိုယ်လေးတော်နှင့် စက်၍ ရွှေကို မျက်ပါးခတ်ပြီး ခရားသီးက-ကလပ်ခြေ မြေထိ ရွှေလုံးပြည့် ရွှေသင်္ကန်းကပ်တော်မူသည်။

ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကောင်းမှုတော်

သက္ကရာဇ် ၉၁၂ခုနှစ်တွင် ဘုရင့်နောင် ဆင်ဖြူရှင်မင်း တရားကြီးသည် ရာမညတိုင်း အလုံးကို အုပ်စိုးတော်မူသည်။ ထိုမင်းကြီးသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်အား မကိုဋ်တော်ကို တင်လှူတော်မူသည်။ ထို့နောက် စေတီတော်အား ရွှေလုံးပြည့် ကပ်လှူတော်မူပြီး ရွှေထီးအတွက် တင်လှူတော်မူသည်။

ဗညားဒလမင်းလက်ထက် ငလျင်လှုပ်၍ စေတီတော်ပြိုကျခြင်း

သက္ကရာဇ် ၉၇၀-ပြည့်နှစ်၊ သာသနာနှစ် ၂၁၅၂-ခုနှစ် ဗညားဒလမင်း လက်ထက်တော်တွင် မြေငလျင်ကြီးစွာလှုပ် သဖြင့် တိဂုံဆံတော်ရှင် စေတီတော်မြတ် ခရားသီး၊ ဖောင်းလုံး၊ ဖောင်းမ အကုန်ပြိုကျ၍ သပိတ်မှောက် ခေါင်းလောင်းပုံတော် သာကျန်၏။ ဗညားဒလမင်းသည် ပြည်သူပြည်သားအပေါင်း နှင့် သိဂုံတ္တရကုန်းတော်သို့ လာ၍ စေတီတော်ကို မူလပကတိ အတိုင်း ထပ်မံတည်လုပ်တော်မူသည်။ ပွဲလမ်းသဘင် ကြီးစွာ (ဒုတိယအကြိမ်)

ပေးတော်မူသည်။ သံဃာတော်များနှင့် ပရိတ်သတ်အား ဆွမ်း
ကျွေးခြင်း၊ အလှူအတန်းကြီးစွာပေး၍ ရွှေထီးတင်လှူတော်မူ
သည်။

အနောက်ဘက်လွန်မင်းကောင်းမျှ

သက္ကရာဇ် ၉၆၇-နှစ်တွင် အဝရွှေနန်း စံတော်မူသော
ညောင်ရမ်းမင်းကြီး၏ သားတော် အနောက်ဘက်လွန်
မင်းတရားကြီးသည် သံလျင်စား ဇေကာ သာသနာဖျက် လုပ်ငန်း
များလုပ်နေသည်ကို ကြားသိရ၍ တောင်ငူနှင့် သံလျင်ကို
တိုက်ခိုက်သိမ်းယူတော်မူသည်။ ဒဂုံမြို့သို့ ကူးလာတော်မူ ၍
တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီတော်မြတ် မြောက်ဘက် အနံလေး
တောင်၊ အလျား ၉-တောင်ခန့် ပျက်စီးသည် ကိုပြင်ဆင်သည်။
ရွှေလုံးပြည့် ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူတော်မူ၍ ရွှေထီးအသစ်
တင်လှူသည်။ မြကောင်းတစ်လုံး၊ ပတ္တမြားလုံးရေနှစ်ထောင်
ခြယ်စီ၍ စိန်ဖူးရောင်လှူတော်တင်လှူသည်။

သားတော် မင်းဒိဗ္ဗ မင်းပြုတော်မူသော အခါလည်း
သက္ကရာဇ် ၉၉၀-ပြည့်နှစ်တွင် ရွှေပြာသာဒ် ၄-ဆူနှင့် ရွှေထီး
ငွေထီး၊ ရွှေတံခွန်၊ ငွေတံခွန်စသည် တင်လှူတော်မူသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

သာလွန်မင်းတရား ရွှေထီးတင်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၉၉၁-ခုနှစ်၊ သာသနာနှစ် ၂၁၇၃-ခုနှစ်တွင် အနောက်ဘက်လွန်မင်း ညီတော်သတိုး ဓမ္မရာဇာဘွဲ့ခံ သာလွန်မင်းတရားကြီး အမြို့နန်းစံတော်မူသည်။ ထိုမင်းသည် တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီကို ရွှေထီးတော်အသစ်တင်လှူတော်မူသည်။

မင်းရဲကျော်ထင်လက်ထက် ငလျင်လှုပ်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၀၃၄-ခုနှစ် အဝရွှေနန်း တက်သော ရမည်းသင်းမင်း မင်းရဲကျော်ထင် လက်ထက် သက္ကရာဇ်-၁၀၄၀-ပြည့်နှစ် သာသနာတော်နှစ် ၂၂၂၂-ခုနှစ်တွင် မြေ ငလျင်လှုပ်ရာ ရွှေတိဂုံစေတီတော် ရောင်လျှံ တော်ပြိုကျသည်။

ထိုမင်းသည် အလုံးအရင်းနှင့် ဒဂုံမြို့သို့ လာရောက်၍ စေတီ တော်အား အသစ်တည်လုပ်တော်မူသည်။ ထို့နောက် ပတ္တမြား ၃၅-လုံး ထည့်သွင်းပြီး ရောင်လျှံတော် တင်လှူသည်။ ကုသိုလ် ကောင်းမှု အစုစုကို ရေစက်ချ လှူဒါန်းတော်မူသည်။

အလောင်းမင်းတရားကြီး ကောင်းမှုပြုခြင်း

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၁၇-ခုနှစ်၊ သာသနာနှစ်-၂၂၉၉-ခုနှစ်တွင် ရတနာသိင်္ဃီ ရွှေဘုံမြို့နန်းသခင် အလောင်းမင်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

တရားကြီး ဦးအောင်ဇေယျသည် ဒဂုံမြို့သို့ ရောက်ရှိလာလေသည်။ ဒဂုံမြို့ပျက်စီးနေသည်ကို မြို့ဟောင်းအနောက် မြောက်တာ ၂၀၀-ခန့်အကွာတွင် တန်ဆောင်း၊ ပြအိုး၊ ကျုံး၊ မြောင်း၊ တံခါးနှင့်တကွ တာဝန်း တစ်ထောင့်တစ်ရာ တစ်ဆယ့်ကိုးတာရှိ၍ မြို့သစ်နန်းတော်ကိုပြု၏။ အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံစွာ ၇-ရက်နှင့် အပြီးတည်တော်မူသည်။ ထိုသို့ မြို့သစ်တည် ဆောက်ပြီး၊ ရန်သူတို့ကိုသည်တွင် ကုန်အောင်လုပ်ကြံ တိုက်ခိုက် နှိမ်နင်းတော်မူနိုင်၍ မူလဒဂုံမြို့ကို ရန်ကုန်မြို့ဟု သမုတ် တော်မူသည်။

အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် သက္ကရာဇ် ၁၁၂၁-ခုနှစ်၊ ဝါဆိုလပြည့်ကျော် ၁၀-ရက် ကြာသပတေးနေ့ တွင် ဒဂုံဆံတော်ရှင်ဘုရား၌ ကုသိုလ်တော် ရွှေဇရပ်ကြီးဆောက် လုပ်ပြီးသည် ဖြစ်၍ ရေစက်သွန်းချရန် ရန်ကုန်မြို့သို့ရေကြောင်း ချိတော်မူသည်။ ဆံတော်ရှင်ဘုရားကို ထီးချရာ ထီးက မြေတိုင်အောင် ရွှေထည့်တော်မူသည်။ စောင်းတန်း လည်း ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းတော်မူသည်။ ဇရပ်ကြီး ၃-ဆောင် နှင့် စောင်းတန်းတော်အား ရွှေချတော်မူ၍ မုခ်၊ မှန်ကင်း အထွတ် စိုက်တော်မူသည်။

ထို့နောက် အရိယာ သံဃာတော် အရှင်မြတ်တို့အား အထူးထူးသော လှူဘွယ်ဝတ္ထု အသုံးအဆောင်များ၊ ပရိက္ခရာ

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရှစ်ပါးနှင့်တကွ ဆွမ်းကျွေး လှူဒါန်းတော်မူသည်။ အလောင်းမင်းတရားကြီးသည် ယင်းမိဖုရား၊ သားတော်၊ သမီးတော်များနှင့်အတူ ပြည်သူတို့ပူပေါင်း၍ ရေစက်သွန်းချတော်မူသည်။

ဆင်ဖြူရှင်လက်ထက် စေတီပြုသည်ကို ပြင်ဆင်တော်မူခြင်း

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၃၀-ပြည့်နှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၃၁၂-ခုနှစ်၊ အလောင်းမင်းတရားကြီး၏ ဒုတိယသားတော် ကုန်းဘောင်ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရားကြီး လက်ထက်တွင် မြေလျှင် ပြင်းထန်စွာလှုပ်၍ ရွှေတိဂုံဆံတော်ဘုရား ဆတ်သွားပူးမှ ပထမဖောင်းရစ်တော်တိုင် အက်ကွဲပြိုပျက်၍ ထီးတော်ကျလျှောလေသည်။ ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရားကြီးသည်လည်း ပြည်သူတို့နှင့် ပူးပေါင်းပြင်ဆင်တော်မူရသည်။

ပစ္စယာ ပန်းတင်ဟောင်းတွင် စတုရန်း သံတောင်ကိုးရာ ဖွင့်ပြီး ကောင်းမွန်အောင် ပြင်ဆင်သည်။ သပိတ်မှောက် အထက်ပထမ ဖောင်းရစ်ကစ၍ စေတီတော် ပြိုပျက်သည်တွင် ရသည့်ရွှေဆင်းတု ဆူရေ ၆၂၅၊ ငွေဆင်းတု ဆူရေ ၇၇၄၆-နှင့် ကုသိုလ်တော် ရွှေဆင်းတု၊ ငွေဆင်းတုများနှင့် ရွှေစေတီငွေစေတီ များတွင် သရီရဓာတ်တော် မွေတော်များကို ပတ္တမြားကြုတ်နှင့် သွင်းပြီး ဌာပနာတော်မူသည်။ ထိုပြင် ရွှေပန်းခိုင် (ဒုတိယအကြိမ်)

ငွေပန်းခိုင်၊ ရွှေတန်ဆောင်း၊ ငွေတန်ဆောင်း၊ ရွှေပေါက်ပေါက်၊ ငွေပေါက် ပေါက်၊ ရွှေထီး၊ ငွေထီး၊ ရွှေတံခွန်၊ ငွေတံခွန် တို့နှင့်တကွ လှူဖွယ်ဝတ္ထု အမျိုးမျိုးတို့ကို ထည့်သွင်း ဌာပနာ တော်မူသည်။

စေတီတော်၏ သပိတ်မှောက်အထက် လည်သီးသုံး ဆင့်မှစ၍ သံတောင် ၈၇-တောင်နှစ်မိုက်ကို ပြန်လည်တည် လုပ်ရာတွင် စေတီတော် ပြုပျက်သည်တွင် ရသည့် ကမ္ပည်းပါ၊ ကြေးအုပ်ချပ်ရေ ၁၄၆-ချပ်၊ ကမ္ပည်းမပါ ကြေးအုပ်ချပ်ရေ ၆၅၈-ချပ်များနှင့်တကွ ကုသိုလ်တော်ရွှေအုတ် ၃၅၃၈-ချပ်၊ ငွေအုတ် ၅၀၀၀-နှင့် အခြားများစွာသော အုတ်တို့ကို နရပတေ၊ သားရွတ်တို့ဖြင့် စေ့စပ်သေချာစွာကြေးတစ်သိန်း၊ သံတစ်သိန်း တို့နှင့်ကွပ်၍ ကြေးမို့၊ သံမို့စွဲပြီး တည်တော်မူသည်။ ထို့ပြင် စေတီရံသုံးရာ၊ ခြင်္သေ့ ၂၈စီးနှင့်တကွ အလုံးစုံကိုလည်း ကောင်းမွန်သည်ထက် ကောင်းမွန်အောင် သေချာခိုင်ခံ့စွာ တည်ဆောက် လှူဒါန်းတော်မူသည်။

ရွှေသင်္ကန်းကပ်၍ ထီးအထွတ်တင်လှူခြင်း

ထိုနောက် ကိုယ်တော်လေး ရွှေစင် ၄၇-ပိဿာ ၃၅ ကျပ်သားကိုမျက်ပါးခတ်၍ ဆတ်သွားဖူးမှာ ဖိနပ်တော် အထိ ရွှေလုံးပြည့် ဆက်ကပ်တော်မူသည် တင်လှူရန် ထီးတော်ကို သံ (ဒုတိယအကြိမ်)

တစ်ထပ်၊ ကြေးတစ်ထပ်ပြုလုပ်၍ ကြေးမှုို၊ သံမှုိုစွဲပြီး သေချာ နိုင်ခုံအောင် ပြုတော်မူသည်။

ထီးတော်မှာ ပထမဘုံ အချင်း ၉-တောင်နှစ်မိုက်ရှိ၏။
ထီးတော်ဘုံ ၇-ဆင့်နှင့် ဆတ်သွားဖူး၊ စိန်ပျံ၊ ငှက်မြတ်နားများ
ဘို့ မယ်တော်ဘုရား၊ အသုံးအဆောင် ခြင်္သေ့ခံရာရတနာ
ကွမ်းခွက်၊ ကွမ်းလောင်း၊ ကြုတ်ခွက်အစုံ၊ ဘဝရှင် မင်းတရား
ကြီး မင်္ဂလာအခမ်းအနားတွင် ဆင်ယင်တော်မူသော အဘိုး
အနန္တထိုက်တန်သည့် ဗောင်းတော်ဖြူ၊ ဗောင်းတော်နီ၊ ဗောင်း
တော်စိမ်း၊ ရွှေသားဗောင်းတော်၊ နဝရတ်ကိုးပါး စီခြယ်သော
ရတနာ ဟင်္သာရုပ် ကွမ်းအုပ်တော်၊ ရေအုပ်တော်၊ လက်ဘက်
အုပ်တော်များနှင့် နှမတော်အသုံးအဆောင် ရတနာကွမ်းအုပ်၊
ဖလား၊ ကြုတ်ခွက်အစုံတို့ကိုပေါင်း၍ စုစုပေါင်း ရွှေချိန်ပိဿာ
၂၇၀-ကို ခတ်လုပ် မွမ်းမံစေသည်။ ပြီးမှ နဝရတ် ၉-ပါး
ကျောက်လုံးရေ ၁၅၀၃၈-လုံးတို့ဖြင့် စီခြယ်သည်။

ရွှေဆည်းလည်း၊ ငွေဆည်းလည်း၊ အချိန်ပိဿာ
၂၀၀စေတီတော် ပြုပျက်ရာမှရသော ငွေဆည်းလည်း ၃၄၀-လုံး၊
ရွှေဆည်းလည်း ၁၄-လုံး၊ ပဉ္စလောဟာ ဆည်းလည်း
တစ်လုံးတို့နှင့်တကွ မင်းညီမင်းသားတို့၏ ကုသိုလ်တော် များပါ
ထီးတော်ကို မွမ်းမံသည်။

ထီးတော် လုပ်ဆောင်၍ ပြည့်စုံသောအခါ၊ ၁၁၃၆-
(ဒုတိယအကြိမ်)

ခုနှစ်တွင် အဝနေပြည်တော်မှ ရန်ကုန်မြို့သို့ ထီးတော်သစ် တင်လှူတော်မူရန် မင်းခမ်း မင်းနားဖြင့် ကြီးကျယ်စွာ စုံတော်မူ လာသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၁၃၆-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း (၁၅)ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နံနက် လေးချက်တီးကျော်အချိန်တွင် စစ်အင်္ဂါလေး ပါး စီစဉ်ခင်းကျင်း၍ ကြီးကျယ်စွာ စက်ယန္တရားဖြင့် ရွှေထီး အထွတ် တင်လှူတော်မူသည်။ ပြည်သူအပေါင်းလည်း ဝမ်း မြောက်ပျော်ရွှင်စွာ ပူးမြော်ကြရ၏။

စဉ့်ကူးမင်း ရွှေသင်္ကန်းကပ်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၁၃၈-ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၃၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဆင်ဖြူရှင်သားတော် စဉ့်ကူးမင်းသည် ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကို ရွှေမျက်ပါးသင်္ကန်း ကိုယ်လုံးပြည့် ကပ်တော် မူသည်။ ရင်ပြင်တော် ၄-မျက်နှာတွင်လည်း တန်ဆောင်း ပလ္လင်တော်နှင့်တကွ အရှေ့ဘက်က ကကုသန်ဘုရား၊ တောင် ဘက်က ကောဏဂုံဘုရား၊ အနောက်ဘက်က ကဿပ ဘုရား၊ မြောက်ဘက်က ဂေါတမဘုရားဟူ၍ ဥဒါန်း ကျူးဟန်သွန်း လုပ်လှူဒါန်းခဲ့၏။

ထို စဉ့်ကူးမင်းကြီးသည် ကြေးချိန်ပိဿာ ၁၅၅၅၅- ကို ခေါင်းလောင်းကြီး သွန်းလုပ်လှူဒါန်းခဲ့၏။ ခေါင်းလောင်း (ဒုတိယအကြိမ်)

တော်ကြီး၏ စာအရ-သာသနာတော်နှစ် ၂၃၂၂-ခု၊ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၀-ပြည့်နှစ် တပို့တွဲလဆန်း တစ်ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ၃-ရက်တီးကျော် မာဃနက္ခတ် မွန်းတည့်၊ တူရာသီ၊ ကြာသပဒေး နံဝင်းကြိုက်သော အချိန်တွင် သွန်းလုပ်ပြီးသည်။ ခေါင်းလောင်းကြီးမှာ အချင်း ၅-တောင်၊ အရပ် ၇-တောင်၂-မိုက်၊ လုံးပတ် ၁၅-တောင်၊ အတု၂-မိုက်ရှိသည်။ ထိုခေါင်းလောင်းကြီးဘွဲ့မှာ မဟာဃဏ္ဍ ဖြစ်၏။ စေတီတော် အနောက်မြောက် ရာဟုတောင့်တွင် တည်ရှိလေသည်။

(ထိုခေါင်းလောင်းကြီးကို အင်္ဂလိပ်တို့ ယူဆောင်သွားရာ လှိုင်မြစ်တွင် ကျနေရစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်- မြန်မာ စစ်ပြေငြိမ်းသောအခါ မြန်မာတို့က ပြန်လည်သယ်ယူ၍ မူလနေရာတွင် ပြန်လည်ထားကြရမည်။)

သာယာဝတီမင်း ခေါင်းလောင်းကြီးလှူခြင်း

ထိုနောက်အမရပူရ၊ ရွှေဘိုမြို့တော်ကို ၂-ကြိမ် မြောက်တည်ထောင်၍ မင်းပြုသော သာယာဝတီမင်း (ရွှေဘိုမင်း)ကြီးသည် မိဖုရား၊ သားတော်၊ သမီးတော်၊ မောင်းမ မိသံခြွေရံသင်းပင်း ဗိုလ်ပါများနှင့်တကွ စုန်တော်မူခဲ့၍၊ ရွှေအချိန် ၁၂-ပိဿာကို မျက်ပါးခတ်ပြီး တိဂုံဆံတော်ရှင် စေတီမြတ်ကို ရွှေသင်္ကန်း အပြည့်ကပ်တော်မူသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ရင်ပြင်အရှေ့မြောက် တနင်္ဂနွေ ထောင့်တွင် တန်ဆောင်း ပြာသာဒ်နှင့်တကွ ဆွဲထားလျက် ရှိသော ကြေးချိန် ၂၅၉၄၉-ပိဿာရှိ နရသီဟခြင်္သေ့ လေးပါးစီပါ ခေါင်းလောင်းကြီးကို သက္ကရာဇ် ၁၂၀၄-ခု၊ တပို့တွဲ လပြည့်ကျော် ၅-ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် လှူဒါန်းတော်မူ ခဲ့သည်။ ထိုခေါင်းလောင်းကြီး၏ ဘွဲ့တော်မှာ မဟာတိသဒ္ဒယ ဣမည်၏။ ခေါင်းလောင်းကြီးမှာ အရပ်၉-တောင် ၁-မိုက် ၃-သစ်၊ အချင်း ၅-တောင်၊ လုံးပတ် ၁၅-တောင် အထု ၂-မိုက် ၄ သစ်ရှိသည်။

သာယာဝတီမင်း၏ မိဖုရားအနောက် နန်းမတော် မမြလေးကလည်း အနောက်ဘက် စောင်းတန်းကြီး ပြင်ဆင် ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။ မြောက်ဘက်မုခ်ဌ်လည်း တန်ဆောင်းများဆောက်လုပ် လှူဒါန်းသည်။ မင်းမိဖုရားနှင့် ပြည်သူတို့ ရေစက်သွန်းတော်မူကြသည်။

ထိုနောက် သာယာဝတီမင်းကြီးသည် ဘိုးတော်မင်း တရားလက်ထက် ထိုးလုပ်တော်မူသည့် သံသေကို ရွှေဖြူ၊ ရွှေနီ ငွေဖြူတို့နှင့် စပ်လုပ်သည့် အချိန်တစ်ပိဿာ ခုနှစ်ဆယ်ကျပ်ရှိ ဆည်းလည်းတစ်လုံးနှင့် ၁-ပိဿာ ငါးဆယ်ကျပ်သားရှိ ဆည်းလည်းတစ်လုံးပေါင်း သံသေဆည်းလည်း နှစ်လုံး လှူဒါန်း တော်မူခဲ့သည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

အင်္ဂလိပ်လက်ထက် စေတီတော်

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ခု၊ သာသနာတော် နှစ် ၂၃၉၆ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့ စစ်ပွဲပြီးဆုံး၍ အောက်မြန်မာပြည်ကို အင်္ဂလိပ်တို့နယ်ချဲ့စိုးမိုးခဲ့၏။ စစ်ပွဲအတွင်း အင်္ဂလိပ်တို့က သိဂုံတ္ထရာကုန်းတော်ကို အကာအကွယ်ယူကာ တပ်ခွဲလျက် မြန်မာတို့အား တိုက်ခိုက်၏။ ထို့နောက် ရွှေတိဂုံ စေတီတည်ရှိရာ သိဂုံတ္ထရာကုန်းတော်ကို အင်္ဂလိပ်တို့သိမ်းပိုက်၍ စစ်စခန်းထားရှိသဖြင့် စေတီတော် အချို့အစိတ်အပိုင်းကို အင်္ဂလိပ်စစ်သားများက ဖျက်ဆီးကြ၏။ စေတီတော် ပထမပလ္လင်အထက် အရှေ့အလယ်တည့်တည့်မှ အစောက် ၄-တောင်၊ အနံ ၁တောင် အလျား ၆၆-တောင် နှစ်မိုက်ထိအောင် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်က ဖောက်ထွင်းဖျက်ဆီး၏။ ထိုအကြောင်းကို ကြားသိတွေ့မြင်ရသော ပြည်သူပေါင်း စိတ် နှလုံးညှိုးချိုး၍ မသာမယာဖြစ်ကြရ၏။ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၆-ခုနှစ်၌ စစ်ကဲကြီး ဦးထော်လေး ကမကထပြု၍ ပြည်သူများက ပြန်လည်ပြုပြင် မွမ်းမံလိုက် ကြသည်။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ထီးတော်သစ် တင်လှူခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမြို့စား ဘဝရှင် မင်းတရားကြီးသည် နောင်တော်ပုဂံမင်း၏ အရိုက်အရာတို (ဒုတိယအကြိမ်)

သိမ်းယူ၍ အမရပူရရွှေနန်း သိမ်းတော်မူသည်။ ထိုမင်းတုန်းမင်းကြီးသည် မန္တလေးမြို့သစ်ကို တည်ထောင်၍ စံတော်မူသည်။ အောက် မြန်မာပြည်ကိုကား နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ် သိမ်းပိုက်၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော်တည်ရှိရာ သိဂုံတ္ထရ ကုန်းတော်မှာလည်း အင်္ဂလိပ်အုပ်ချုပ်ရာနယ်တွင်း ကျရောက်လျက်ရှိ၏။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၁-ခုနှစ်ရောက်သောအခါ ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီး တင်လှူတော်မူခဲ့သော သက္ကရာဇ် ၁၁၃၆-ခုနှစ်ကထိမ်းတော်မှာ နှစ်ပေါင်း ၉၅-နှစ်ကျော်ပြီဖြစ်၍ ဟောင်းနွမ်းနေကြောင်း စစ်ကဲကြီး ဦးထော်လေး၊ ဦးထွန်းအောင် အမှူးရှိသော ရာမညတိုင်းသားပြည်သူတို့က မင်းတုန်းမင်းကြီးအား လျှောက်ထားကြ၏။

မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြင့် ပထမဘုံထီးဝ ၉-တောင် ၂-မိုက် ၄-သစ်၊ အရပ် ၂-တောင် ၁-မိုက်။

ဒုတိယဘုံ ထီးဝ ၇-တောင်၊ အရပ် ၁-တောင် ၁-မိုက် ၄-သစ်။

တတိယဘုံ ထီးဝ ၅-တောင်၊ အရပ် ၁-တောင် ၂-မိုက်။

စတုတ္ထဘုံ ထီးဝ ၄-တောင်၊ ၅-သစ်၊ အရပ် ၁-တောင် ၁-မိုက်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ပဉ္စမဘုံ ထီးဝ ၃-တောင်၊ ၁-မိုက်၊ အရပ် ၁-တောင်
၁-မိုက်။

ဆဋ္ဌမဘုံ ထီးဝ ၂-တောင်၊ ၂-မိုက်၊ ၅-သစ်၊ အရပ်
၁-တောင် ၄-သစ်။

သတ္တမဘုံ ထီးဝ ၂-တောင် ၆-သစ်၊ အရပ် ၁-တောင်
၂-မိုက်ရှိသော ဘုံ ၇-ဆင့်ရှိ ထီးတော်ကို ပြုလုပ်သည်။
ပထမဘုံမှ သတ္တမဘုံအထိ ထီးတော်အရပ် ၁၄-တောင် ၇-
သစ်ရှိ၏။ ထို့ပြင် ကလပ်၊ ဆပ်သွားဖူး၊ ငှက်မြက်နား၊
စိန်ဖူးအထွတ်ထိ ၈-တောင် ၁-သစ်ရှိသည်။ နှစ်ရပ်ပေါင်း
ထီးတော်အမြင့် ၂၂-တောင် ၁-မိုက် ရှိသော ယခုလက်ရှိ
ထီးတော်ကြီးကို ကောင်းမွန်သေသပ်စွာ ပြုလုပ်တော်မူသည်။

ထိုထီးတော်ကြီး၌ စီခြယ်သော ရွှေ၊ ငွေ၊ ရတနာ များမှာ
ရွှေသားချိန် ၂၀၂၉၉-ကျပ်၊ ငွေ-မူး၊ ကျောက်နီကြီး၊ ကျောက်နီ
လတ်၊ ကျောက်နီအသေး၊ မြကြီး၊ မြအလတ်၊ မြအသေး၊
စိန်အကြီး၊ စိန်အလတ်၊ စိန်အသေး၊ ကြောင်၊ နီလာ၊ ပုလဲ၊
ဥဿဖယား၊ ဂေါမိတ်၊ သန္တာလုံးရေပေါင်း ၃၆၄၁၁ လုံးများဖြင့်
မွမ်းမံစီခြယ် လှူဒါန်းတော်မူသည်။

စေတီတော်ကြီး ချရားသီးမှ ဖိနပ်တော်အထိ မွန်းမံရန်
ရွှေဆိုင်းရေ ၂၇၆၈၄-ဆိုင်းနှင့် တကွက်ထီးတော်သစ်ကြီးလုပ်
ဆောင်ပြီးလျှင် သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ်
(ဒုတိယအကြိမ်)

၂၄၁၅-ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၄ရက်နေ့၊ ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်းသခင် ဘဝရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးကိုယ်တော်တိုင် မန္တလေးမြို့တော်တွင် ရတနာကရားဖြင့် ရေစက်သွန်းတော်မူသည်။ မန္တလေးနေပြည်တော်တွင် ပွဲသဘင်ကြီးစွာဖြင့် ထီးတော်ကို ပူဇော်ကြလေသည်။

ထိုသို့ အားရနှစ်သက်စွာပူဇော်ပြီးမှ ပုပ္ဖားမြို့စားမင်းကြီး "မဟာမင်းကျော်မင်းထင်" ကိုအကြီးအမှူးပြုစေပြီး ရန်ကုန်မြို့ ဒဂုံဆံတော်ရှင်အားဆပ်ကပ်လှူဒါန်းရန် ထီးတော်ကို ပို့ဆောင်စေသည်။

ထီးတော်တင်ဆောင်သွားသည့် ရေနန်းစကြာသင်္ဘောပေါ်အရောက် မင်းခမ်းမင်းနားနှင့် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ပူဇော်တော်မူသည်။ ထီးတော်ကို ရေနန်းစကြာ သင်္ဘောဖြင့် မင်းနှင့်ပြည်သူတို့ပူးပေါင်းကာ စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ပင့်ဆောင် လာကြသည်။

ရန်ကုန်မြို့သို့ ရောက်၍ သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၁၅ခုနှစ်၊ နတ်တော်လဆန်း ၈ရက်မှ ၁၅ရက်အထိ သိဂုံဣရုကုန်းတော်တွင် ကြီးကျယ်စည်ကားစွာ ပွဲလမ်းသဘင် ခင်းကျင်းပြီး မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ ထီးတော်ကို တိဂုံဆံတော်ရှင် စေတီတော်အား တင်လှူတော်မူသည်။ စေတီတော်အားလည်း ကိုယ်လုံးပြည့် ရွှေသင်္ကန်းကပ်သည်။
(ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုထီးတော်ကြီးသည် စေတီတော်ကြီး၌ ယခုလက်ရှိ ထီးတော်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။ ထိုစဉ်က ရန်ကုန်တွင် နယ်ချဲ့များ ကြီးစိုးနေကြသော်လည်း သာသနာရေး အထွက်အထိပ် စေတီတော်ကြီးအား ထီးတော်သစ်တင်လှူကြရသဖြင့် ပြည်သူအများ နှစ်ထောင်းအားရရှိလှပေသည်။

ထိုထီးတော် ကုန်ကျငွေ၏ တန်ဖိုးမှာ မင်းတုန်းမင်းကြီး၏ ကုသိုလ်တော် ၉၄၁၄၅၂ကျပ် ၆ များ၊ ထီးတော်ဟောင်းက ရငွေ ၁၂၆၃၂၈ ကျပ် ၅ များ ခဲနှင့် အောက်အောက်မြို့ ကျေးရွာ၌ နေထိုင်သော ပြည်သူအများတို့ လှူသော ရွှေ၊ စိန်၊ ကျောက်ပတ္တမြားစသော ရတနာတန်ဖိုးငွေ ၃၃၂၆၈၉ ကျပ် ၇ ပဲ ဖြစ်၏။ စုစုပေါင်း တန်ဖိုးငွေ (ရှေးခေတ် ငွေနှင့် ၁၄၀၀၄၇၀ကျပ် ၉ များ ဖြစ်၏။)

(ဆင်ဖြူရှင် ထီးတော်ပုံစံနှင့် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး ထီးတော်ပုံစံများကို ထိုအရှေ့မုခ်နှင့် တနင်္ဂနွေထောင့်အကြား ရင်ပြင်တော်ပေါ်၌ အုတ်၊ အင်္ဂတေဖြင့် နမူနာပြုလုပ်ပြသထားသည်ကို ဖူးတွေ့နိုင်သည်။)

၁၂၅၀ ပြည့်နှစ် မြေငလျင်

သက္ကရာဇ် ၁၂၅၀ - ပြည့်နှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၃၂ ခုနှစ်တွင် ငလျင်ပြင်းထန်စွာ လှုပ်လေသည်။ ထိုသို့ ငလျင်လှုပ် (ဒုတိယအကြိမ်)

သဖြင့် ရွှေတိဂုံစေတီတော် ငှက်မြက်နား မြေသို့ခ၊ ရသည်။
ပြည်သူအပေါင်းတို့သည် ငှက်မြက်နားကို ပြန်လည်ကောက်
ယူပြီး အသစ်ပြုလုပ်ကာ ထိုနှစ်တပေါင်းလ ရွှေတိဂုံစေတီတော်
ပွဲတော်အခါတွင် စည်ကားသိုက်မြိုက်စွာ ပြည်လည် တင်လှူကြ
လေသည်။

ရွှေပြားကပ်လှူရန် စီမံခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၆၁-ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၄၃-
ခုနှစ်တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီးအား အထက်ပိုင်း
ငှက်ပျောဖူးမှစ၍ ရွှေကို မျက်ပါးခတ်ပြီး ရွှေသင်္ကန်း မကပ်တော့
ဘဲ ရွှေပြား၊ သင်္ကန်းများ မူလီနှင့်စွဲ၍ ကပ်လှူရန် စီမံကြ၏။
ထိုသို့ ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဂေါပကအဖွဲ့နှင့် ပြည်သူတို့ စီမံကြ
သောအခါ တတ်နိုင်သောသူများက သူထက်ငါ ရွှေပြားများ
လှူဒါန်းကြ၏။ ရွှေပြားဆက်ကပ်ပုံမှာ စေတီတော်အား ကြေးနီ
ပြား ဇယားကွက် စတုရန်းတစ်ပေ အောက်ခံထား၍ အနည်းဆုံး
ရွှေ ၅-ကျပ်သားကို စတုရန်းတစ်ပေထိ ရွှေပြား ခတ်၍ ရွှေပြားကို
ကြေးနီဇယားကွက်ပေါ်တွင် မူလီနှင့်စုတ်၍ ရွှေသင်္ကန်းဆက်
ကပ်ကြသည်။

ထိုအခါ ဂျော့ဘုရင်သည် အိမ်ရှေ့မင်းသားအဖြစ်နှင့်
အိမ်ရှေ့မိဖုရားပါ သိဂုံတ္တရကုန်းတော် ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော်ပေါ်
(ဒုတိယအကြိမ်)

သို့ လာရောက်၍ ရွှေပြားသင်္ကန်း ၄-ချပ်ကပ်လှူလေသည်။

ကျားတစ်ကောင် ဝပ်နေခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၆၆ခု၊ တပေါင်းလဆန်း ၅-ရက် တနင်္လာနေ့ နံနက် ၇-နာရီအချိန်တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီး ခေါင်းလောင်းပုံ အနားလံစွန်းတွင် ထူးဆန်းစွာ ကျားတစ်ကောင်ဝပ်၍ နေလေသည်။ ထိုအချိန်ထိ ရွှေတိဂုံစေတီတော်တည်ရှိရာ သီရိတ္တရကုန်းတော်မှာ ပဲခူးရိုးမတောင်၏ တောင်စွယ်တောင်စွန်းများမှ ဆင်းသက်လာသော တော၊ တောင် စိမ့်စမ်းများနှင့် တောအဆက်မပြတ်ဘဲ ရှိနေသေးကြောင်း ထိုသို့ ကျားတစ်ကောင် ဝပ်လာနေသည့် အကြောင်းကြောင့် သိရလေသည်။

ဘုရားမြေ ကျောင်းမြေ ဖိနပ်မစီးရ

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၀ ပြည့်နှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၆၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကောင်စီအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဘိုးသိုင်းနှင့် အခြားအသင်းအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌများ စုပေါင်းတက်ရောက်၍ ဂျပန်လီဟော လူထုအစည်းအဝေးကြီးတွင် ဝတ်လုံတော်ရ ဦးသိမ်းမောင်ကို အစည်းအဝေး ဥက္ကဋ္ဌတင်မြှောက်၍ လူမျိုးခြားများ ကျောင်းမြေ၊ ဘုရားမြေ အတွင်း ဖိနပ်မစီးရဟု သဘောတူဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထိုသို့ အများ (ဒုတိယအကြိမ်)

သဘောတူ ဆုံးဖြတ်တောင်းဆိုချက်အရ သက္ကရာဇ် ၁၂၈၁-ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်အစိုးရက အတည်ပြုအမိန့်ချမှတ် ပေးရလေသည်။ ထိုသို့ အမိန့်မထုတ်ပြန်မီ ရှေးနှစ်များက လူမျိုးခြားများ ဘုရားမြေ၊ ကျောင်းမြေများတွင် ရှူးဖိနပ်ကြီး တစ်စုံတစ်ခုနှင့် မလေးမခန့် မရိုမသေ သွားလာနေကြသည်ကို ကြည့်မြင်ကြရ သောအခါ ရှေးခေတ် ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြည်သူများ၏ရင်တွင် မည်သို့မည်ပုံ ခံစားရမည်ကို တွေးတောနိုင်ပေသည်။

မူလ ဂေါပကလူကြီး ၆-ဦး တင်မြှောက်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခုနှစ်၊ တန်ခူးလပြည့်ကျော် ၁၃-ရက် တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး တည်ရှိရာ ရန်ကုန်မြို့ကြီး သည် နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်အောက် ရောက်ရှိရသည်။ ထိုအခါမှစ၍ စစ်ကဲတော်မင်း ဦးထော်လေးသည် စေတနာ၊ သဒ္ဓါတရား ဗရမ္မ နှင့်မြို့သူမြို့သား ပြည်သူများ၏ အကြီးအမှူးအဖြစ် ခံယူလျက် စေတီတော်ကြီး၏ ဝေယျာဝစ္စ ကိစ္စအဝဝတို့ကိုပြုလုပ် ဆောင်ရွက်လာလေသည်။ ဦးထော်လေးသည် လုံးလဝီရိယနှင့် နေ့ညမပြတ် စေတီတော်အား ကောင်းစွာကြည့်ရှုစောင့်ထိန်း ခဲ့ပေသည်။ ထို့ပြင် တောရဆရာတော်ဘုရားကြီး ဦးပြားသည်လည်း ဆက်လက်၍ စေတီတော်ကြီးအား စောင့်ရှောက်ခဲ့၏။ ဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် ရွှေ၊ ငွေစသော ဘဏ္ဍာတော်တို့ကို လစ်ဟင်းချို့

(ဒုတိယအကြိမ်)

ယွင်းခဲခြင်း မရှိရအောင် မိမိတစ်ဦးတည်း စောင့်ရှောက်ရခြင်း ထက် ဘာသာတရားတွင် စေတနာသဒ္ဓါတရား ထက်သန်လျက် ပစ္စည်းဥစ္စာ ပြည့်စုံသော လူကြီးလူကောင်း ဒါယကာတို့ကို အများ သဘောတူ ရွေးယူတင်မြှောက်၍ ဝိုင်းဝန်းစောင့်ရှောက် ထိန်သိမ်း ရသော် သာ၍ကောင်းမည်ဟု အကြံတော်ဖြစ်၏။

ထိုသို့အကြံတော်ရှိသည့်အတိုင်း သင့်တော်မည် ထင်ရ သော အောက်ဖော်ပြပါ လူကြီးလူကောင်း ပုဂ္ဂိုလ် ၆-ဦးကို ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း လူကြီးမင်းများ အဖြစ် ရွေးချယ်စိစစ် တင်မြှောက်တော်မူသည်။

- ၁။ ဦးမောင်ကလေး- ရန်ကုန်မြို့ ကုန်သွေးတန်းရပ်နေ အုဋ်တိုက် တန်ဆောင်းကြီး ဒါယကာကြီး။
- ၂။ ဦးဖူး-ကျောက်တံတားရပ်နေ ကျောင်းဒါယကာကြီး။
- ၃။ ဦးရွှေသွယ်-စာဆိုတန်းရပ်နေ ကုန်းတော် တောင် ဘက်စောင်းတန်း တန်ဆောင်းဒါယကာကြီး။
- ၄။ ဦးဘိုးညွှင်း- ကုန်သွေးတန်းရပ်နေ တန်ဆောင်းဒါ ယကာကြီး။
- ၅။ ဦးဘိုကြီး- ပုဆိုးတန်းရပ်နေ အုဋ်တိုက်ကျောင်း ဒါယကာကြီး။
- ၆။ ဦးဖော့ကြီး -ကုန်းသေးတန်းရပ်နေ သိမ်ကြီးဒါယကာ ကြီး။

(ဒုတိယအကြိမ်)

အထက်ပါ ဂေါပကအဖွဲ့ဝင် လူကြီးမင်း ၆-ဦးကို ပြည်သူပြည်
သားအများကလည်း နှစ်သက်သဘောတူစွာ တင်မြှောက်ကြ ၏။
ထိုဂေါပကအဖွဲ့ဝင်တို့လည်း စေတီတော်မြတ်ကြီးအား အမြဲ
စောင့်ရှောက်ကြည့်ရှုလာကြ၏။

နောက်ထပ် ဂေါပက လူကြီးများ

မူလတင်မြှောက်သော ဂေါပကလူကြီးမင်း ၆-ဦးတို့
သည် ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်းမင်းကြီး ရွှေတိဂုံစေတီတော်
အား ထီးတော်အထွတ်တင်လှူတော်မူသော သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃
ခုနှစ်ထိ စေတီတော်ကြီးအား စောင့်ရှောက်လာခဲ့ကြ၏။
ထိုနောက် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးအား တန်ဆောင်းကြီးနှင့်
ဥယျာဉ်ခြံမြေကို လှူဒါန်းသော ဦးကြွယ်အိုးနှင့် ပုဇွန်တောင်ရပ်
နေ ကျောင်းဒါယကာကြီး ဦးရောင်းတို့အား ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း
လူကြီးမင်းများအဖြစ် ထပ်မံဖြည့်စွက် တင်မြှောက်ကြသဖြင့်
လူကြီးမင်း ၈-ဦး ဖြစ်လေသည်။

ထို့နောက် သက္ကရာဇ် ၁၂၄၆ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့
ရိကော်ဒါမင်းကြီး ရုံးတော်မှ ဂေါပကလူကြီးမင်းတို့ လိုက်နာ
ရန် ဥပဒေစီစဉ် သတ်မှတ်ပေးလေသည်။ ထိုဥပဒေတွင် လူကြီး
မင်း ၉-ဦးရှိရမည်ဖြစ်၍ ပထမ ၈-ယောက်သော လူကြီးမင်း
တို့မှာလည်း ၄-ယောက်သာ ရှိကြတော့သဖြင့် အောက်ပါ

(ဒုတိယအကြိမ်)

အတိုင်း ၅-ယောက်သော ဂေါပကလူကြီးမင်းတို့ကို ထပ်မံ ရွေးချယ် တင်မြှောက်ကြရသည်။

ထပ်မံရွေးကောက်သော လူကြီးမင်းများမှာ

- ၁။ ဦးအုန်းခိုင်- မြူနီစပါယ် ကော်မတီမြို့ဝန် ကျောင်း ဆရာကြီး။
- ၂။ ဦးကြွက်နီ- မြန်မာပြည်တွင် လက်ဦးအစ ပထမ သူဌေးမင်း တန်ဆောင်းဒါယကာကြီး။
- ၃။ ဦးဘိုးမြင့် - ဂေါဒဝင်လမ်းနေ သူဌေးကြီး။
- ၄။ ဦးမြတ်စံ - ကုန်သေးတန်းရပ်နေ ဘုရားနှင့် ကျောင်းဒါယကာကြီး။
- ၅။ ဦးညွန့်- ဒါလ်ဟိုဇီလမ်းနေ ရေနံကုမ္ပဏီ သူဌေးကြီး တို့ ဖြစ်ကြ၏။

၎င်းလူကြီး ၉-ဦးတို့သည် ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်၏ ဝေယျာဝစ္စနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသနာကိစ္စအဝဝတို့ကို မပြတ်ကြည့်ရှု စောင့်ရှောက်လာခဲ့ကြ၏။ နောက်ပိုင်း၌လည်း ဂေါပကလူကြီး လစ်လပ်သောအခါတိုင်း ထပ်မံရွေးကောက် တင်မြှောက်၍ လာခဲ့ ကြပေသည်။ နှောင်းခေတ်များတွင် ဂေါပကလူကြီး ရွေးကောက် ခြင်းကိစ္စကို မူလဂေါပကလူကြီးတို့၏ သဘောကျ မရွေးကောက် ဘဲ အများဆန္ဒအရ မဲပေး၍ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ကြ၏။

(ဒုတိယအကြိမ်)

၁၂၈၁-ခုနှစ် မြေလျင် ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ ဝါခေါင်လဆုတ် ၉-ရက် အင်္ဂလိပ် သက္ကရာဇ် ၁၉၁၉-ခု ဩဂုတ်လ၁၉ရက် အင်္ဂါနေ့ နံနက် ၁၀နာရီ မိနစ်၂၀အချိန်တွင် မြေလျင်ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော် ပိန္နဲတိုင် အနောက်မြောက်သို့ ယိုင်သွားလေသည်။ ထိုအခါ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့က နိုင်ငံကို ကြေညာပြီးလျှင် ၁၂၈၁-ခုပြာသိုလဆုတ် ၁၄-ရက် တနင်္ဂနွေနေ့တွင် ငှက်မြတ်နား စိန်ဖူးဟောင်းတို့ကို ငြမ်းများ ဆောက် လုပ်ပြီး ချယူရသည်။ ပွဲလမ်းသဘင် ကြီးကျယ်စွာ ခင်းကျင်းပြီး အသစ် ပြုပြင်ကြရသည်။

အနောက်မြောက်သို့ ယိုင်သွားသော ပိန္နဲတိုင်ကိုလည်း ပြန်လည်တည်မတ် ပြုပြင်ကြသည်။ ထိုနောက် အသစ်ပြုပြင်ပြီးစီးသော စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားတော်ကြီးကို ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အလှည့်ကျ အမှုဆောင် ဦးဘကျော်ကြီးမှူး၍ ကုန်းတော် ရင်ပြင်တော်ပေါ်တွင် မော်တော်သဘောကြီး သဏ္ဍန်ပြုလုပ်၍ ၎င်းအပေါ်တွင် တင်လျက် တဖုဿ-ဘလ္လိကတို့ဆံတော် ပင့်ဆောင်လာဘိသကဲ့သို့ ရင်ပြင်တော်ပေါ်တွင် လှည့်လည် အပူဇော်ခံစေသည်။ တိုင်းသူပြည်သားတို့လည်း ဝမ်းမြောက် ရွှင်ပြုံးအားပါးတရ လှူဒါန်းပူဇော်ကြသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၈၂-ခု၊ တပေါင်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

လဆန်း ၈-ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နံနက် ၉-နာရီအချိန်မှစ၍ စက်ကြီး
ရထားပျံဖြင့် စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားတော်ကို ခမ်းနားစွာတင်လှူ
ကြသည်။ တပေါင်းလပြည့်နေ့ ၁၁-နာရီအချိန်တွင်တင်လှူပြီးစီး
သည်။ ထိုအခါက အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာကြီးဦးလင်းက
“စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားတင် မော် ကွန်း” ရေးသားပူဇော်လေသည်။

(ဤသို့မြေလျင်လှုပ်၍ ပိန္နဲတိုင် ယိမ်းယိုင်သည်နှင့်
ပတ်သတ်၍ ထိုသို့ဖြစ်ရသည့် အကြောင်းရင်းကို သိဂုံတ္တရ
အဋ္ဌကထာ ဧကနိပါတ် ဒုတိယ ပမာဒါဒိဝဂ် အဖွင့်တွင် “ထိုထိုသို့
အရပ်၌ အထူးပူဇော်မြတ်နိုးမှုကို မရကြကုန်သော သရီရ
ဓါတ်တော် မွေတော်မြတ်အပေါင်းသည် ဘုရားရှင်တို့၏
အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခဲ့သော အစွမ်းကြောင့် အထူးပူဇော်သက္ကာရ
ရရှိရာအရပ်သို့ အလိုလိုကြွရောက်တော်မူကြကုန်၏” ဟူ၍
ဖွင့်ပြတော်မူသည်နှင့် လျော်စွာ ထိုထိုသောအရပ်ဌာနတို့တွင်
ရိုသေစွာ ဂါရဝဖြင့် ကိုးကွယ်ဌာပနာခြင်း ပြုခဲ့ကြသော်လည်း
ယခုအခါ ကိုးကွယ်ပူဇော်ခြင်းမရှိ နည်းပါရာ အရပ်ဒေသ အဖြာ
ဖြာတို့မှ ဓါတ်တော်မွေတော်များသည်ဤရွှေတိဂုံစေတီတော်
မြတ်သို့ အလိုလိုဒေသစာရီ ကြွရောက်လာခြင်းကြောင့် ရွှေတိဂုံ
စေတီတော်မြတ်၏ ရှေးက ပူဇော်ထားရှိရင်း အဟောင်း တွင်
ထပ်လောင်း၍ အထူးထူးပူဇော်လှူဒါန်းနိုင်စေ ရန်အတွက် နတ်၊
သိကြားတို့စီမံသဖြင့် ငလျင်ပြင်းစွာလှုပ်ခြင်း၊ ပိန္နဲတိုင်

(ဒုတိယအကြိမ်)

ယိမ်းယိုင်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူယုံကြည် ထိုက်ပေသည်။)

ယခုအခါတွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးအား တိုင်းသူ ပြည်သား လူတန်းစားအမျိုးမျိုးတို့သည် အမျိုးမျိုးလောင်းလှူ ဖွယ်ဝတ္ထုတို့ဖြင့် အားတက်သရော လှူဒါန်းကြသဖြင့် စေတီ တော်ကြီးသည် ရတနာအမျိုးမျိုးဖြင့် ပြည့်ဖြိုးမောက်လှုံ လျက် အကြီးအကျယ်ဆုံး ဌာနကြီးဖြစ်၍နေပေပြီ။ ထို့ကြောင့်လည်း ပထမတည်ထားစဉ်က ရေသနပ်တော်၊ ရေစစ်တော်၊ တောင်ငှား တော်နှင့် ဆံတော်ခါတ်-စဆူတို့ကိုသာ သွတ်သွင်း ဌာပနာ တည်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့ကြသော်လည်း ယခုမူကား အရပ်တစ်ပါး တို့မှ ပူဇော်ခြင်းမခံရသော မွေတော်ခါတ်တော် များသည် လှည့်လည်ကြွချီ အလိုလိုရောက်ရှိ၍ စေတီတော်တွင် သီတင်း သုံးလျက် များစွာစုပေါင်းနေကြမည် ဖြစ်ပေသတည်း။

ရွှေတိဂုံကုန်းတော်ကို စစ်နယ်မြေမှ ပယ်နုတ်ပေးရခြင်း

နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်အစိုးရသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး ၏ ကုန်းတော်တွင် အနောက်ဘက်တစ်ဝန်း၌ ခဲယမ်းမီးကျောက် တိုက် စသည်တို့ကို တည်ထားလျက် ကုန်းတော် တစ်ခုလုံးကို ခံတပ်လုပ်၍ ထားခဲ့လေသည်။ စေတီတော်ကြီး၏ မြေအရံ အတွင်း တနင်္ဂနွေထောင့်တွင် အင်္ဂလိပ်စစ်သင်္ချိုင်း ပြုလုပ်ထားရှိ လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြည်သူအများနှင့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

အဖွဲ့သည် များစွာစိတ်မချမ်းမသာဖြစ်လျက်ရှိ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်ရွှေတိဂုံကုန်းတော်သည် ခံတပ်ဖြစ်၍ နေသော် စစ်ဖြစ်သောအခါ ရန်သူတို့သည် ထိုကုန်းတော်ကို တိုက်ခိုက်ပစ်ခတ်ကြလိမ့်မည်။ ထို့အခါ စေတီတော်ကြီးသည် အဝေးမှပင် မြင်တွေ့နိုင်သောကြောင့် ရန်သူတို့အတွက် ပစ်ခတ်ရန်အလွန်ထင်ရှား လွယ်ကူလျက်ရှိနေလိမ့်မည်။ ကုန်းတော်ခံတပ်ကို ရန်သူတို့တိုက်ခိုက်လျှင်စေတီတော်ကြီးနှင့် ထက်ဝန်းကျင်ရှိ အဆောက်အဦများ၊ ခမ်းနားသော ဘာသာရေး တန်ဆောင်း ပြာသာဒ် စသည်တို့ မချိမဆံ့ ပျက်စီးမည်မှာ မုချပင် ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်း အထူးစိုးရိမ်လျက် စိတ်နှလုံးမသာ မယာ ရှိကြရသည်။

အကယ်၍ ကုန်းတော်ခံတပ် မရှိသော် ကုန်းတော်ထက် ဝန်ကျင်ကိုလည်း စစ်အတွက် မသုံးသော် စေတီကြီးသည် စစ်ကြောင်းမှ ကင်းဝေး၍အေးချမ်းသာယာစွာ သီတင်းသုံးတော်မူရမည်ဖြစ်ပေသည်။ ပြည်သူလူထု ကုသိုလ်ရှင်တို့သည် လည်း ရွှေတိဂုံစေတီတော် ကုန်းတော်အလယ်ထပ်တွင် ဧရပ်များ ဆောက်ရန် အရှေ့ဘက်စစ်ကျုံးတံတားပေါ်နှင့် တကွ ဘုရားကြီး မြေအဆုံးအထိ တန်ဆောင်းတန်းကြီးဆောက်လုပ်ရန်၊ တောင်ဘက်တွင်လည်း စစ်ကျုံးတံတားပေါ်နှင့် အောက်လမ်းကျောက်ပြားအဆုံးထိလည်းကောင်း၊ မြောက်ဘက်တွင် လည်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

စစ်ကျုံးတံတားပေါ်နှင့် လမ်းအထိတန်ဆောင်းကြီးများ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းရန် အလိုရှိနေကြပေပြီ။

ထို့ကြောင့်လည်း ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ ဝတ်လုံဦးသိမ်းမောင် အမှူးရှိသော ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဘဏ္ဍာထိန်းအဖွဲ့နှင့် အင်္ဂလိပ် သက္ကရာဇ် ၁၉၂၁-ခုနှစ်၊ မန္တလေးမြို့တွင် ကျင်းပသော မြန်မာအသင်းချုပ် ဂျီ၊ စီ၊ ဘီ၊ အေ၊ ကွန်ဖရင့် အစည်းအဝေးကြီးစသော အသင်းအဖွဲ့များနှင့် ပြည်သူလူထုတို့က တစ်ခဲနက် ထပ်တလဲလဲ စစ်တပ်ရုပ်သိမ်းပေးရန် နယ်ချဲ့အစိုးရထံတောင်းဆိုကြလေသည်။

အင်္ဂလိပ်သက္ကရာဇ် ၁၉၂၃-ခု၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၃-ရက်နေ့တွင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့မှ မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံထံ တင်သွင်းသော စာတွင် အစိုးရ၏ အမိန့်နှင့် အနောက်ဘက်စောင်းတန်း ဆောက်ရန် မြေကို တိုင်းတွာ၍အဆောက်အဦပုံများ ရေးဆွဲပြီးသည့်ပြင် ဒကာများလည်း ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းရန် အသင့်ဖြစ်နေပြီဖြစ်ပါ၍ ခံတပ်နှင့် ခဲယမ်းမီးကျောက်တိုက်ကို အမြန်ပြောင်းရွှေ့ပေးရန် မပြောင်းမီပင်စတင် ဆောက်လုပ်မည် ဖြစ်ကြောင်း တင်သွင်းကြသည်။

ထို့နောက် ထိုအချိန်က ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလူကြီးများ ဖြစ်ကြသော -

- ၁။ ဆာ ဦးဘိုးသာ၊ တန်ဆောင်းကြီး၊ ဒါယကာ (ဒုတိယအကြိမ်)

အင်းစိန်မြို့၊ ဆေးရုံကြီးကုသိုလ်ရှင်။

၂။ ဦးဘိုးအောင်၊ ငါးထပ်ကြီးဘုရား ဒါယကာ။

၃။ ဦးနေထွန်း၊ ကျောင်းတော်ကြီးဘုရား ဒါယကာ။

၄။ ဦးသိမ်းမောင်၊ ဝတ်လုံတော်ရကြီး။

၅။ ဦးဘကျော်၊ ကျောင်းဒါယကာ၊ မြေပိုင်ရှင်
သူဌေးကြီး။

၆။ ဦးဘိုးတာ၊ ကျောင်းဒါယကာ သူဌေးကြီး။

၇။ ဦးသွင်၊ ကျောင်းဒါယကာ သူဌေးကြီး။

၈။ ဦးဘိုးမြ၊ ကျောင်းဒါယကာ ပွဲစားကြီး။

၉။ ဦးမြင့်၊ တန်ဆောင်း ဒါယကာ၊ ဆန်စက်ပိုင်ရှင်
သူဌေးကြီး။

တို့သည် ဘုရင်ခံအိမ်သို့ကြွရောက်ကြ၍ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်
မြတ်ကြီး၏ ကုန်းတော်တစ်ခုလုံးနှင့် ကုန်းတော်၏အရံမြေ တစ်ခု
လုံးကို ဘာသာရေးကိစ္စ နယ်မြေဖြစ်၍ စစ်တပ်ကို ရုပ် သိမ်းပေး
ပြီး အဆောက်အဦများဆောက်လုပ်သည့် ကိစ္စကိုလည်းကောင်း၊
မြေကြီးကိုပြုပြင်သည့်အခါ၌ လည်းကောင်း အခြားမည်သည့်
ကိစ္စမဆို ပြုလုပ်ပိုင်ခွင့် ရှိရန် ဂရန်သစ်ထုတ် ပေးရန်တောင်းဆို
ပြောကြားသည်။

ထို့ကြောင့်အင်္ဂလိပ် အစိုးရသည် သက္ကရာဇ် ၁၂၉၁-
ခုနှစ်၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၇၃-ခုနှစ်၌ ရွှေတိဂုံကုန်းတော် ကို
(ဒုတိယအကြိမ်)

စစ်တပ်နယ်မြေအတွင်းမှ နတ်ပယ်၍ ခံတပ်ဟုသတ်မှတ် ထားခြင်းမှ ပယ်ဖျက်ကြောင်း ကြေညာ၍ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများအားလုံး ရွှေ့ပြောင်းပေးလိုက်ရသည်။ ထို အချိန်မှစ၍ ပြည်သူအပေါင်းသည် ရွှေတိဂုံကုန်းတော်ပေါ်တွင် စိတ်ရှိတိုင်း ကုသိုလ်ရေးကိုပြုလုပ်ကြတော့၏။

အနောက်ဘက်စောင်းတန်းဖွင့်ခြင်း။

သက္ကရာဇ် ၁၂၉၁-ခုနှစ်တွင်ပင် အနောက်ဘက်စောင်းတန်း ဆောက်လုပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ အမှုဆောင်လူကြီးဦးသွင်က အနောက်ဘက်သံတံခါးငယ်ကို စတင်ဖွင့်လှစ်၍ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း လူကြီးများဖြစ်သော ဦးဘိုးအောင်၊ ဦးသိမ်းမောင်၊ ဦးဘကျော်၊ ဦးသွင်၊ စက္ကရီတေရီ ဦးဘိုးမြ၊ ဦးဘိုးသင်း၊ အင်ဂျင်နီယာအရေးပိုင် ဦးဘိုးအောင်တို့နှင့် ပရိတ်သတ်များက နောက်၌ ၎င်းသံတံခါးငယ်မှ ဆင်းသက်ကြပြီးလျှင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးနှင့် ဦးအောင်ကြီးတန်ဆောင်း၊ ရှေးဟောင်းစောင်းတန်းလှေကားတို့ကို ညီညီညွတ်ညွတ် ရ၊ မရ ကြည့်ရှုစီမံကြသည်။

ထို့နေ့မှ စ၍ ရန်ကုန်မြို့နှင့် အရှေ့ပိုင်း၊ အနောက်ပိုင်း တောင်ပိုင်း၊ မြောက်ပိုင်းနှင့် အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှ ပြည်သူများ အသင်းအဖွဲ့များစုပေါင်းကာလျှောက်၍ မြေညှိခြင်း၊ ပေါင်း (ဒုတိယအကြိမ်)

မြက် ရှင်းလင်းခြင်း၊ ရေပဲကြီးများဆောက်လုပ်၍ အတီး အမှုတ် အက အခုန်များနှင့် ပွဲလမ်းသဘင် ကျင်းပနေထိုင်ကြ သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၉၁-ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း ၄-ရက်၊ တနင်္ဂနွေနေ့၌ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလူကြီး ၉ဦးတို့က ဦးဆောင် ၍ သံဃာတော် လေးထောင်ကျော်တို့ကို ပင့်ဖိတ်ပြီးလျှင် စာရေး တံမဲချဆွမ်းကျွေးလှူဒါန်း၍ အသင်းအဖွဲ့များမှလည်း ဇာတ်လမ်း အခမ်းအနား၊ အတီးအမှုတ် အကအခုန်များနှင့် မဏ္ဍပ်ကြီးများ အတွင်းမှလည်း စည်တော်များရွမ်း၍ သံဃာတော် လေးထောင် ကျော်တို့ထံ သီလခံယူခြင်းပြုကြသည်။

ပရိတ်တရားတော် နာကြားပြီးသော် လယ်တီပဏ္ဍိတ ဆရာဦးမောင်ကြီးရေးသားသော မင်္ဂလာဩဘာစာကို ဘဏ္ဍာ တော်ထိန်းအဖွဲ့ အထူးအမှုဆောင်လူကြီး သူဌေးဦးသွင်က ဖတ်ကြားသည်။ ရတုပိုဒ်စုံကို နေရှင်နယ်ပညာဝန်မင်း ဦးစောလှိုင် ကဖတ်ကြားပြီးလျှင် ခရုသင်းမှုတ်၍ စည်တော် များရွမ်းပြီး သံဃာတော် လေးထောင်ကျော်တို့သည် အနောက်ဘက် စောင်းတန်းမှ ကုန်းတော်ပေါ်သို့ တက်၍ စေတီတော်ကိုလက်ျာ ရစ်ပူဇော်ခြင်း ပြုကြသည်။ လူပရိတ် သတ်တို့ကလည်း ဆောက်လုပ်ထားသော မဏ္ဍပ် ၁၃၀-ကျော်တို့မှ စာရေးတံ မဲကျ သံဃာတော်များ လှူဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုတို့ဖြင့် လှူဒါန်း ဆက်ကပ်၍ ဖွင့်လိုက်ကြသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုစောင်းတန်း ဖွင့်ပွဲကြီးမှ သူဌေးကြီး ဦးသွင်သည် ဝတ်လုံတော်ရ ဦးသိမ်းမောင်၊ ဦးဘကျော်၊ ဦးမြင့်တို့နှင့် အထူး တိုင်ပင်၍ စီစဉ်ကျင်းပသောကြောင့် အထူးစည်ကား လှတော့ ၏။ စောင်းတန်းဖွင့်ပွဲကြီး အောင်မြင်စွာ ပြီးဆုံးလေပြီတည်း။

တိုင်းသူပြည်သားများဝမ်းမြောက်ခြင်း။

သက္ကရာဇ် ၁၂၉၁-ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၄-ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ အနောက်ဘက်စောင်းတန်းဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားကြီး ကျင်းပပြီးနောက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်အပေါင်း တို့သည် များစွာ ဝမ်းမြောက်ကြရသည်။ အဘယ်ကြောင့် ဟူမူကား ကကုသန်မြတ်ဘုရားကိုယ်တော်၏တောင်စောင်းတော်၊ ကောဏောဂုံ မြတ်ဘုရားကိုယ်တော်၏ ဓမ္မကရိုဏ် ရေစစ်တော်၊ ကဿပ မြတ်ဘုရားကိုယ်တော်၏ ရေသနပ် သင်္ကန်းတော်နှင့် ယခု သာသနာတော်မြတ်ကြီး နေ့ လ ပမာ ထွန်းတောက်နေ သည့် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ဆံတော်ဓါတ်မြတ် စဆူ တို့ကို ဌာပနာ တည်ထားသော စေတီတော်မြတ်ကြီးအား လွတ်လွတ် လပ်လပ် ပူဇော်ခွင့်၊ အားပါးတရ ပူဇော်ခွင့်ရသော ကြောင့်တည်း။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြည်သူတို့နှုတ်ဖျားမှ လေးဆူ ဓာတ်ပုံ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကြီး ပဲဟု အံ့ဩချီးမွမ်း၍ မကုန်နိုင်အောင် ရှိကြရ တော့၏။

(ဒုတိယအကြိမ်)

စေတီတော်ကြီး၏ လေးဘက်လေးတန်းမှ စောင်းတန်းကြီး ၄-ခုတို့မှာလည်း တက်ဆင်းသွားလာကာ ဘာသာရေးလွတ်လပ် ခွင့်ကို အစွမ်းကုန်ရလျက်ရှိ၏။ နယ်ချဲ့အစိုးရ၏ စစ်စခန်းမှာလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာပြည်သူတို့၏ ကြိုးပမ်းမှုကြောင့် စေတီတော် ကြီး၏ ဝတ္တကမြေမှ နုတ်ပယ်သွားရပြီ မဟုတ်ပါကလား။ ဟိုယခင်က အနောက်ဘက် တောင်တစ်ခြမ်းကို နှစ်ပေါင်း ခုနှစ်ဆယ်ခန့်မျှ အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်က ဗုံးတိုက်၊ ယမ်းတိုက် ပြုလုပ် ထားသည်ကို ယခု ၁၂၉၁-ခုနှစ်မှ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့၏ ဘာသာရေးအသုံးဖြင့် ဖြစ်ရပေပြီတည်း။ ကုသိုလ်ရှင်အပေါင်း တို့ကလည်း ဧရပ်ကြီးများ၊ တန်ဆောင်း ကြီးများကို လွတ်လပ်စွာ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်း နိုင်ကြပေပြီ။

ငလျင်ကြီး လှုပ်ပြန်ခြင်း

၁၂၉၁-ခု ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့က ကြေညာချက်ထုတ်လေသည်။ ကြေညာချက်တွင် အနောက်ဘက်တောင်တော်တစ်ခြမ်းပြန်ရသည့် နေရာတွင် စောင်းတန်းဖွင့်ပွဲ၌ ကုသိုလ်ဒါနပြုလုပ်ရန် ဆောက်လုပ်ထားသော မဏ္ဍပ်ကြီးများကို ပိုင်ရှင်များကိုယ်တိုင် ဖျက်သိမ်း၍ ယူလိုသော်လည်းကောင်း၊ ဘုရားကြီးအတွက် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့သို့ လှူလိုသော် လည်းကောင်း လှူနိုင်ကြကြောင်း၊ ၎င်းနေရာကို ရှင်းလင်းပေးရန် ကြေညာလေ (ဒုတိယအကြိမ်)

သည်။

အချို့လည်း အတွင်းရေးမှူး ဧရပ်ဒါယကာ ဦးဘိုးမြ ထံသို့ လာရောက် လှူဒါန်းကြသည်။ အချို့လည်း ဖျက်သိမ်း ယူသွားကြသည်။ အချို့ကတော့ မဖျက်မသိမ်းဘဲ နိုင်ငံရေး တရား ဟော ပုဂ္ဂိုလ် ဓမ္မကထိက ဦးနာဂိန္ဒကို အားကိုးအားထား ပြု၍ ဝါးခနိမိုးခြင်းစသော မိုးလေခဲနိုင်ရန် ပိုမိုခိုင်ခံ့အောင် ပြု ပြင်ကြလေသည်။ ဆရာတော် ဦးနာဂိန္ဒ ကလည်း ပေနှစ်ရာ ပတ်လည် နီးပါးရှိ တဲမဏ္ဍပ်ကြီးကို ခနိမိုးလျက် စာပြန်ပွဲ၊ တရားပွဲစသည်ဖြင့် အဆက်မပြတ်ပြု လုပ်လေသည်။

ထို့ကြောင့် ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ ဝင်များလည်း အတင်းအကျပ် ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်း မဖျက်သိမ်း ပေ၊ အကြောင်းသော်ကား ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ ဝင်များမှာ ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့သို့ ကုသိုလ်ရအောင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ကြသည် မဟုတ်ပါလော။ သို့မို့ကြောင့် အတင်းအကျပ်မပြုအပ်ကောင်းဟု သာကြည် ဖြည်းညင်းစွာ ပြော ဆို၍ တစ်နေ့ တစ်နေ့ တရွေ့ရွေ့လာခဲ့ရာ ၁၂၉၁-ခုနှစ် ခုကုန်ဆုံး ၍ ၁၂၉၂-ခု ကဆုန်လသို့ ရောက် လာခဲ့ပေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၉၂-ခုကဆုန်လဆန်း ၉ရက်နေ့ ၊ ည၈- နာရီ ၁၅မိနစ်အချိန်တွင် မြေငလျင် ပြင်းထန်စွာလှုပ်လေသည်။ တုန်လှုပ်သော ကာလသည်လည်း ကြာလေသဖြင့် စေတီတော် (ဒုတိယအကြိမ်)

မြတ်ကြီး၏ ထီးတော်အထက် ပိန္နဲတိုင်ကြီးကျိုး၍ စိန်ဖူး
 ငှက်မြတ်နားတို့သည် အနောက် မြောက်ဘက် ထီးဆက်ပေါ်သို့
 ဆိုင်းကြိုးတို့ဖြင့် စောက်ထိုး တွဲလျားကျလျက် ရှိပေသည်။
 ထိုအခါ ဘဏ္ဍာထိန်းအဖွဲ့ ဝင်အလှည့်ကျ အမှုဆောင် သူဌေး
 ဦးဘိုးတာအလှည့် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း
 လူကြီး ဦးဘိုးတာနှင့် ဦးသွင်တို့သည် ကုန်းတော်ပေါ်သို့ အမြန်
 ရောက်ရှိကြပြီး အတွင်းရေးမှူး ဇရပ်ဒါယကာကြီး ဦးဘိုးမြ
 နှင့်ဘုရားကြီး အမှုထမ်းတို့နှင့်အတူ သိမ်ကြီးဈေး ကုန်စိမ်းပွဲစား
 ကြီး ဦးဘရှင်စသော ဘုရားဖူးများပါ ပူးပေါင်း၍ စေတီတော်ကြီး
 ပစ္စယံပေါ်သို့ တက်ရောက် ကြည့်ရှုစစ်ဆေးကြ၏။ စေတီတော်
 ပေါ်မှပြုတ်ကျ၍ ပစ္စယံပေါ်မှ ရှာဖွေတွေ့ ရှိသော ရတနာပစ္စည်း
 များမှာ -

- ၁။ ရွှေဆည်းလည်းကြီး ၉ - လုံး
- ၂။ ရွှေဆည်းလည်း အလတ် ၆၂ - လုံး
- ၃။ ရွှေဆည်းလည်း အသေး ၁၃ - လုံး
- ၄။ စိန်ကြီး ၅ - လုံး

တို့ကိုရှာဖွေတွေ့ ရှိရသည်။ ထို့အပြင် အသေးအဖွဲ့ ရွှေ နှင့်
 စိန်ကျောက် ပတ္တမြားစသော အစအနများလည်း ရရှိ၍ ၎င်းတို့
 အားလုံးကို စုပေါင်းချိန်တွယ်ရာ စုစုပေါင်းလေးပိဿာ လေးဆယ့်
 သုံးမတ်သား ရှိလေသည်။ ထိုပစ္စည်း အလုံးစုံကို ဘဏ္ဍာတော်
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ထိန်းအဖွဲ့ဝင် ဦးသွင်နှင့် အမှူးဆောင်ဦးဘိုးတာ သို့ စုပေါင်းအပဲ နင်း၍ မီးခံသေတ္တာတွင် ထည့်သွင်းသိမ်းဆည်း ထားရသည်။

ငလျင်လှုပ်သော ညတစ်ညလုံးပင် စေတီတော်ကြီး သို့ လူပရိတ်သတ် စည်ကားစွာ လာရောက် ဖူးမြော်ကြည့်ရှုကြ၏ နောက်တစ်နေ့ နံနက်တွင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့ဝင် လူကြီး မင်းအားလုံး ကုန်းတော်ပေါ်သို့ ရောက်ရှိလာကြသည်။ မြို့သူ မြို့သားများကလည်း ကုန်းတော်ပေါ်သို့ ရောက်လာကြ ၍ သတ္တရာဇ် ၁၂၃၃-ခုနှစ်က မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးလှူဒါန်း တော်မူခဲ့သော စိန်ဖူး၊ ငှက်မြတ်နားတော် ကြီး ကျိုးကျရလေ ခြင်းဟု စိတ်နှလုံး မသာမယာ ရှိကြရလေသည်။ နိုင်ငံအဝန်း ပြည်သူတို့ မှာလည်း စေတီတော်မြတ်ကြီး ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် မည်သို့ ရှိလေမည်နည်းဟု ရင်တမမ စိုးရိမ်ကြရ၏ ထိုမြေငလျင် ဒဏ်နှင့်ပင် ပဲခူးမြို့ရွှေမော်ခေတီတော်မြတ်ကြီးမှာ ခါးပိုင်း က ပြတ်ကျသည့်အပြင် ၎င်းပဲခူးမြို့ဈေး၊ တိုက်တန်းများ၊ အိမ်များ၊ ရပ်ရှင်ပြပွဲရုံများ ပြိုကျ ပျက်စီးလေသည်။ ထို အပြင် မီးလောင်သောကြောင့်လည်း လူပေါင်းတစ်ထောင်ခန့် သေဆုံး ကြပြီး၊ တစ်သောင်းခန့်အိုး မဲ့အိမ်မဲ့ ဖြစ်ကြရသည်။ ထိုအခါက ငလျင်မှာ အထူးပြင်းထန်ပြီး ကြောက်စရာကောင်း လှကြောင်း သိမှီသူတိုင်းက ပြောကြသည်။

မြေငလျင်ဒဏ်ကြောင့် တွဲလျားကျနေသော စိန်ဖူး၊
(ဒုတိယအကြိမ်)

ငှက်မြတ်တော်နားသည် မည်သို့ မည်ပုံ ပျက်စီးကြောင်းနှင့် မည်သို့ မည်ပုံ အောက်သို့ပင့်ချရမည်ကို အမှန်အကန် သိရှိနိုင်ရန် အမြင့်တက် ကျွမ်းကျင်သော ကိုကြိုင်၊ မောင်ထွန်းလှ နှင့် မောင်မြဂ္ဂန်း ပေါင်းသုံးယောက်ကို ကြီးဖြင့် ထီးကြားကို ချိတ်တွယ်၍ တက်စေလေသည်။ ထိုလူသုံးယောက်သည် သေချာစွာ ကြည့်ရှု၍ ပြန်ဆင်းလာသောအခါ ဘဏ္ဍာတော် ထိန်းလူကြီးမင်းများနှင့် လူအပေါင်းတို့ ထီးတော်ကြီးအထက် ဆုံးဘုံမှာ အနည်းငယ်ပျက်စီး၍ ပြင်ဆင်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားတော်များကို ကျွန်တော်တို့သုံးဦး ထီးပေါ်သို့ တက်ပြီး ကြီးနှင့်ဆွဲချလျှင် ရမည်ဟု အစီရင်ခံကြသည်။

ထို့ကြောင့် ကဆုန်လဆန်း ၁၀-ရက်နေ့ ညနေ ၃-နာရီတွင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့သည် တက်ရောက်ကြည့်ရှုသူသုံးဦးနှင့် အသေးစိတ် ဆွေးနွေး၍ စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားကို ကြီးဖြင့်ဆွဲ၍ ချယူပူဇော်မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ကဆုန်လဆန်း ၁၁-ရက်နေ့တွင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ဝင်များနှင့် ဘုရားဖူး ပရိသတ် ရှေ့မှောက်တွင် ယခင် ဘုရားပေါ်သို့တက်သူတို့ကိုပင် တက်စေပြီး ညနေ ၅-နာရီ တွင် စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားတော်ကြီးကို ကြီးဖြင့်ချယူပြီး ပရိဘောဂ တိုက်တွင် အများပြည်သူ ပူဇော်နိုင်ရန်နှင့် ထမ်မံ လှူဒါန်းနိုင်ကြစေရန် ထားရှိလေသည်။ ထိုအခါက ရန်ကုန်မြို့ သူမြို့သားတို့မှာ ရွှေတိဂုံ (ဒုတိယအကြိမ်)

စေတီတော်ကြီး အတွက်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရွှေမော် ဓော
စေတီတော်ကြီး အတွက်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဲခူးမြို့တွင်
သေကြေပျက်စီးကြသော လူများ အတွက်ကြောင့် လည်းကောင်း
များစွာစိတ်နှလုံး မသာမယာ ခြင်း၊ ကြောက်ရွံ့ တုန်လှုပ်ခြင်းများ
ဖြစ်ကြရလေသည်။

ထို ၁၂၉၂-နှစ်တွင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ဝင် အလှည့်
ကျ အမှူးဆောင်သူဌေးကြီး ဦးဘိုးတာ ကွယ်လွန်၍ မဲရွေးချယ်
ကြရာ သူဌေး ဦးဘိုးပြော ဘဏ္ဍာထိန်းလူကြီး ဖြစ်လာသည်။

(ထိုနှစ် တပို့ တွဲလကစ၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏
မြောက်ဘက် တောင်ဘက် နတ်လူပြာသာဒ်အထက် ရုပ်ပွား
တော် များတွင် ပျားစွဲသည်။ ထို့ပြင် အနောက်ဘက်မှ သင်းခွေ
ချပ်တစ်ကောင် ထွက်လာ၍ ပရိဘောဂတိုက်နားတွင် ခေတ္တ
ထား၍ ကြည့်ရှုပြီး အဝေးသို့ သွားရောက်လွှတ် လိုက်ရ၏။
ဇမ္ဗူဒိပ် နိမိတ်ဟူသော စကားအတိုင်း ပြည်သူအများမှာ အမျိုး
မျိုး တွေးတောဝေဖန်လျက် ရှိကြတော့၏။

မီးလောင်ခြင်း

သက္ကရာဇ် ၁၂၉၂-ခုနှစ် တပေါင်းလဆုတ် ၄-ရက် ၃-
နာရီ အချိန်တွင် စေတီတော်ကြီး အနောက်ဘက် အမှိုက်ပုံမှစ၍
မီးလောင်ရာ ဦးနာဂိန္ဒ တဲမဏ္ဍပ်ကြီးကို မီးစွဲလောင်လေသည်။
(ဒုတိယအကြိမ်)

ထို့ကြောင့် မြန်မာစကားပုံ 'အမှိုက်ကစ ပြာသာဒ် မီးလောင်' ဟူသည်မှာ သွေးထွက်အောင် မှန်လှသည်။ လူတို့ သည် အသေး အဖွဲ့ကိစ္စ အတိုအစကလေးမှစ၍ ရိုသေသင့်သည်။ စည်းကမ်းရှိ သင့်ပေသည်။

ဦးနာဂိန္ဒ တဲမဏ္ဍပ်ကြီး မီးစွဲလောင်သောအခါ ရွှေတိဂုံ စေတီတော် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ဝင် လူကြီးမင်း ဦးမြင့်လည်း ရှိနေသည်။ ထို့ကြောင့် ဦးမြင့်၊ အတွင်းရေးမှူး ဦးဘိုးမြ၊ စေတီတော် အမှုထမ်းများနှင့် ဘုရားဖူးပရိတ် သတ်များ ပြေးလွှား ကူညီ၍ မီးကို ငြိမ်းသတ်နေစဉ်မှာပင် မီးမှာ မနိုင်ဘဲ ဦးနာဂိန္ဒ မဏ္ဍပ်မှ ထန်းပင်ဖျားများကို လောင်လျက် အထက်မီးအောက်မီး ပူးပေါင်းကာ အနောက်ဘက်စောင်းတန်း သိမ်းကြီးဈေး ၂-ပြား တန်ဆောင်းကြီးကို မီးကူးလောင် လေသည်။

မီးလောင်အားကို မနိုင်သဖြင့် တစ်စတစ်စ မီးကြီး ကူးစက်လာရာ -

- ၁။ သိမ်ကြီးဈေး ၂-ပြားတန်ဆောင်းကြီး၊
- ၂။ ဦးအောင်ကြီး တန်ဆောင်း၊
- ၃။ ဒေါ်ဖွားသစ် ယွန်းတန်ဆောင်း၊
- ၄။ ဒေါ်ဖွား ကြေးပြာသာဒ်တန်ဆောင်း၊
- ၅။ ကိုအေးမောင် သစ်သားတန်ဆောင်း၊
- ၆။ ဒေါ်ဆွေမိ ဘုရားကျောင်းတို့ကို တစ်ဆင့် (ဒုတိယအကြိမ်)

တစ်ဆင့် မီးကူးလောင်ကျွမ်းလေတော့သည်။

ထိုတန်ဆောင်းတို့မှ မီးလျှံ မီးပွားတို့သည် စေတီတော်ကြီး ခေါင်းလောင်းပုံတွင် ရွှေသင်္ကန်းကပ်ရန် ငြမ်းဆင်၍ ဖျာကြမ်းများအုပ်ထားသော ရွှေတိဂုံစေတီတော်ငြမ်းကို မီးစွဲလောင်ကျွမ်းလေတော့သည်။ ထိုအခါ အနောက်ဘက်မှ လေဟုန်ခတ်လျက် အရှေ့ဘက် တန်ဆောင်းများသို့ မီးကူးဆက်ကာ -

၇။ ဦးနေထွန်း မုခ်ဦးတန်ဆောင်းကို မီးစွဲလောင်လေသည်။

မီးလောင်ရာလေပင့်ဟူသကဲ့သို့ မီးကြီးသဖြင့် လေလည်းတိုက်ခတ်လာသည်။ ရဟန်းရှင်လူများလည်း အတတ်နိုင်ဆုံး ကူညီငြိမ်းသတ်ကြပေသည်။ မြူနီစီပယ်မှလည်း ရေစက်ဖြင့် လာရောက်ကူညီလျက် ငြိမ်းသတ်ကြသော်လည်း-

- ၈။ ဒေါ်လှဗျော် တန်ဆောင်း၊
- ၉။ ဦးအောင်မျှင်၏ တနင်္ဂနွေ တန်ဆောင်း၊
- ၁၀။ ဒေါ်ဗုတ်ဆုံ တန်ဆောင်း၊
- ၁၁။ ဦးဝိဇ္ဇာ တန်ဆောင်း၊
- ၁၂။ ဆာဘိုးသာ တန်ဆောင်း၊
- ၁၃။ ဒေါ်ဆွဲမိ ဘုရားကျောင်း၊
- ၁၄။ ဦးဘိုးခိုင်၏ အရှေ့ဘက် အထက်မုခ်ဦးတန်ဆောင်း၊

(ဒုတိယအကြိမ်)

- ၁၅။ ဦးရွှေလာ စောင်းတန်း၊
- ၁၆။ ဦးဝိဇ္ဇာ စောင်းတန်း ၂-ဆောင်၊
- ၁၇။ ဦးရွှေတုတ် စောင်းတန်း၊
- ၁၈။ ကညင်ကုန်း ဦးဘိုးဦးစောင်းတန်း၊
- ၁၉။ ဒေါ်နှင်းပွင့် စောင်းတန်း၊ အရှေ့ဘက်ကျုံး
ကူးတံတားရောက်မှ မီးကို လူကနိုင်လေ သည်။
ထိုမီးလောင်ရာတွင် အရှေ့ဘက် အလယ်ထပ်
မှ -
- ၂၀။ တလိုင်းကျောက်စာတန်ဆောင်း၊
- ၂၁။ ဦးသာဇံ ဧရပ်။
- ၂၂။ ဦးဘိုးရင် ဧရပ်အားဖြင့် စုစုပေါင်း အဆောက်အဦး ပေါင်း
၂၃-ခုနှင့် စေတီတော်ကြီး ငြမ်းများနှင့် ရင်ပြင်
တော်ပေါ်ရှိ တံခွန်တိုင်များပါ လောင်ကျွမ်း
ပျက်စီးကြလေသည်။ တိုင်းသား ပြည်သူရှင်လူ
အများ မြို့သူမြို့သားများမှာ ဖြစ်မှဖြစ်ရလေ
ခြင်းဟု စုတ်တသတ်သတ် ပူပန် ငိုကြွေးပူဆွေး
ကြရလေသည်။

ထိုကဲ့သို့ စေတီတော်မြတ်ကြီး၏ အဆောက်အဦးများ
မီးဟုန်းဖြင့် ပျက်စီးသွားသော်လည်း မကြာပါ မီးဟုန်းမှာ ပါသွား
သည့်မျှမက အင်အားကြီးမားလှ၍ တစတစ တိုးတက် လာသော
(ဒုတိယအကြိမ်)

ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုး ပြည်ထောင်စုသားတို့၏ စေတနာ အဟုန်ဖြင့် တန်ဆောင်းများ၊ ဇရပ်များကို ခမ်းနားစွာဆောက်လုပ် လှူဒါန်းကြလေသည်။ ထိုအခါ ဝိသုကြံနတ်မင်း ပြုဖန်ဆင်းသကဲ့သို့ စုလစ်မွန်ချွန်တို့ဖြင့် ဝင်းဝင်း ထိန်ထိန် ခမ်းခမ်းနားနား တန်ဆောင်းငယ် အသွယ်သွယ် အထပ်ထပ် ပွားများလာလေသည်။

စိန်ဖူး ငှက်မြားနား တင်လှူကြခြင်း

ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီး၏ မြေလျင်ဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးသွားသော စိန်ဖူး ငှက်မြတ်နား - ဆတ်သွားဖူး - ဒညင်းလုံးနှင့် ပိန္နဲတိုင်တို့ကို အဟောင်းပယ်၍ အသစ်တဖန် ပြုလုပ်ကြလေသည်။ ထိုအခါ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ အလှည့်ကျ လူကြီးမင်း ဦးဘကျော် ဦးဆောင်၍ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလူကြီးများ အထူးကြပ်၍ နေ့ညမပြတ် စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှု ဂရုစိုက်၍ ပြုလုပ်လေသည်။

ထိုအခါက ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးအပေါင်းတို့သည် ထပ်ပွားစေတနာ ထက်သန်စွာဖြင့်ရွှေဆည်းလည်း၊ ငွေဆည်းလည်း၊ ရွှေဆင်းတုတော်၊ ငွေဆင်းတုတော်စသည်ဖြင့် ပါဝင်လှူဒါန်း ပူဇော်ကြသည်။ ရွှေ၊ ငွေ၊ ကျောက်သံပတ္တမြား စိန်ကြီး၊ စိန်သေးစသော ရတနာများကိုလည်းများစွာ လှူဒါန်း ပူဇော်ကြ

(ဒုတိယအကြိမ်)

သည်။

ပြီးပြည့်စုံပြီဖြစ်သော စိန်ဖူး ငှက်မြားနား - ဆတ်သွား ဖူးစသော ထီးအထွတ်များကို သက္ကရာဇ် ၁၂၉၃-ခု၊ ကဆုန်လဆန်း ၁၄-ရက်နေ့မှစတင်၍ လှူကြသည်။ ကဆုန်လဆန်း ၁၄-ရက်နေ့တွင် ရွှေဆတ်သွားဖူးကြီးကို လှူဘွယ်ဝတ္ထု အစုစုတို့နှင့်တကွ မြောက်အရပ်မှ စက်ကြိုးယာဉ်ပျံဖြင့် ခမ်းနားစွာ စတင် တင်လှူကြသည်။ ထိုစဉ်က သိဂုံတ္ထရကုန်းတော်ပေါ်တွင် ပျားပန်းခတ်မျှ စည်ကားလှပေသည်။ ထိုနောက် ကဆုန်လဆန်း ၁၅-ရက်နေ့ နံနက် ၉-နာရီတွင် မြန်မာဘုရင်ခံ ဆာဂျေအေမောင်ကြီးနှင့် ဆာဘိုးသာအမှူးပြု၍ ဘဏ္ဍာတော် ထိန်းအဖွဲ့ဝင် လူကြီးများလိုက်ပါလျက် စိန်ဖူး၊ ငှက်မြတ်နားတော်မြတ် အသစ်ကို ပရိဘောဂတိုက်မှ ထုတ်ဆောင်ကာ စေတီတော်အား လက်ျာရစ်လှည့်၍ စေတီတော်ရင်ပြင် မြောက်ဘက်-မှ စက်ကြိုးယာဉ်ပျံဖြင့် ခမ်းနားကြီးကျယ်စွာ တင်လှူကြသည်။ ထိုစိန်ဖူး ငှက်မြတ်နား တင်လှူပွဲကြီးကား စည်ကားသိုက် မြိုက်စွာဖြင့် ပြီးဆုံးပေပြီတည်း။

သက္ကရာဇ် ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင်ပင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ဝင် ငါးထပ်ကြီး ဘုရားဒါယကာ ဦးဘိုးအောင် အနိစ္စရောက်၍ မြို့သူမြို့သား သဘောကျ ဦးဘိုးစောကို တင် မြှောက်ကြသည်။ အတွင်းရေးမှူး ဦးဘိုးမြလည်းအလုပ်မှ ထွက်သည်။
(ဒုတိယအကြိမ်)

၁၂၉၅-ခုနှစ်တွင် ဆာဘိုးသာ ကွယ်လွန်ပြန်သဖြင့် အများ သဘောတူ ရွှေချယ်၍ ဗြိတိသျှဘားမား ရုပ်ရှင် ကုမ္ပဏီသူဌေး ဦးညွန့်ကို ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလူကြီး တင်မြှောက်လေသည်။ သက္ကရာဇ် ၁၂၉၇-ခုနှစ်တွင် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့ဝင် ဦးနေဒွန်း ကွယ်လွန်ပြန်သဖြင့် ရှေ့နေကြီး ဦးဘစီကို ရွေးကောက် တင်မြှောက်ကြသည်။ ၁၂၉၈ ခုနှစ်တွင် ဦးဘစီ ကွယ်လွန်သွား သဖြင့် ပြန်၍ရွေးချယ်တင် မြှောက်ရန် ကြော်ငြာ ထုတ်ဝေရလေ သည်။ ထိုအခါ စည်ပင်သာယာရုံးမြေအရေးပိုင် ဦးဘိုးသောင်း နှင့် အခြားသုံးဦးတို့က စာရင်းတင်သွင်း ထားကြလေသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၃၃၂ ခုနှစ်ငလျင်

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၃၂ခု၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၅၁၄ ခုနှစ် တော်သလင်းလဆန်း ၉ရက်၊ နံနက် (၁၀)နာရီ (၅)မိနစ် အချိန်တွင် အသင့်အတင့် ပြင်းထန်သော ငလျင်လှုပ်လေသည်။ ထိုနေ့တစ်နေ့တည်းပင် မူလလှုပ်သော ငလျင်လောက်မပြင်း သော်လည်း အကြိမ်တော်တော်များများ အင်အားသင့်တင့် သည့် ငလျင်များ လှုပ်သွားလေသည်။ ထိုငလျင်မှာ ကမ္ဘာအေး ငလျင် စခန်းမှ ၇ မိုင်ခန့်အတွင်း ဗဟိုပြု၍ လှုပ်သည်ဟု ကမ္ဘာအေး ငလျင်တိုင်းတာရေး စခန်းမှ တွက်ချက်သိရှိရကြောင်း ကြေညာ ချက်တွင် ပါရှိလေသည်။ သိဂုံဣရကုန်း တော်ပေါ်တွင် စမ္ဗယ် (ဒုတိယအကြိမ်)

တော်မူသော ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီး မှာ ကုန်းမြင့်တွင်ဖြစ်၍
 ငလျင်ဒဏ်ကို ပိုမိုခံရလေသည်။ ထိုနေ့က ကျွန်တော်တို့ လည်း
 စာအုပ်ဆိုင်တွင်ရှိသဖြင့် သိသိသာ သာတုန်လှုပ်သွားသော ငလျင်
 ဒဏ်ကို ကိုယ်တွေ့ခံစား လိုက်ရပေသည်။ မြေငလျင် တုန်လှုပ်ဆဲ
 ကာလတွင်ပင် တောင်ဘက် စောင်းတန်းတစ်ခုလုံး တဂျိုးဂျိုး
 မြည်ဟိန်းသွားလေသည်။ ထိုနည်းတူပင် အရှေ့စောင်းတန်းကြီး
 အနောက်စောင်းတန်းကြီးနှင့် မြောက်ဘက် စောင်းတန်း ကြီးများ
 လည်း မြည်ဟိန်းတုန်လှုပ်သွားလေသည်။

ထိုစောင်းတန်းမြည်ဟိန်းသံများ ပြီးဆုံးသော ခဏ၌ ပင်
 စေတီတော်ကြီး ထီးတော်မှ ဆည်းလည်းသံများ တချွင်ချွင်
 တနောင်နောင်ဆူညံစွာ မြည်လာသဖြင့် ကျွန်တော်လည်း စာအုပ်
 ဆိုင်မှ လျင်မြန်စွာထွက်၍ စေတီတော်ကြီးအားဖူးမြော် ကြည့်ရှုရာ
 ထီးတော်ဘုံအဆင့်ဆင့်မှာ အထက်အောက်လှုပ်ရှား သကဲ့သို့
 လည်းကောင်း၊ ငှက်မြက်နားတော်နှင့် စိန်ဖူးတော်တို့မှာ ဘယ်ညာ
 ရိုက်ခတ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း လှုပ်ရှားနေပြီး ဆည်းလည်းသံ
 များ တချွင်ချွင် ထွက်နေကြောင်းတွေ့မြင် ဖူးမြော် ကြားသိရလေ
 တော့သည်။ ကျွန်တော်ကဲ့သို့ပင် ဈေးသူ ဈေးသားများနှင့် ဘုရား
 ဖူးများပါ အားလုံးစေတီတော်ဘက်သို့ မျက်နှာမူ လက်အုပ်ချီ
 လျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရလေသည်။ အချို့ ကလည်း နှုတ်ဖျားမှ
 ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ဘာမျှမချွတ်ယွင်းပါစေရန် ဆုတောင်းလျက်
 (ဒုတိယအကြိမ်)

ရှိကြပြီး အချို့ကမူ ဘုရားရှိ ခိုးလျက် အချို့က အမျိုးမျိုးဝေဖန် လျက် ဆွေးနွေးပြော ဆိုနေ ကြလေသည်။

ဆွေးနွေးကြပုံမှာ အချို့ကထီးတော်ချယူပြီးထီးသစ်တင် လှူမည်ဆို၍ မြေလျင်လှုပ်ကြောင်း၊ အချို့ကလည်း မင်းတုန်း မင်းကြီး တင်လှူခဲ့သောထီးတော်မှာ နှစ်ပေါင်းတစ်ရာနီးပါး ရှိပြီ ဖြစ်သော်လည်း ခိုင်ခံ့သေးကြောင်းပြလို၍ မြေလျင်လှုပ်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်းနှင့် အချို့ကတော့ လူတို့သည် မွေတော်ဓာတ်တော် များ ကိန်းဝပ်တော်မူရာ ဆံတော်ရှင်စေတီတော်အား ဆထက် ထမ်းပိုးတိုး၍ လှူဒါန်းနိုင်ကြစေရန် မြေလျင်လှုပ်ကြောင်း စသည် ဖြင့် ပြောဆိုကြလေသည်။ ထိုသို့ လူတို့ပြောဆိုရန် အကြောင်း ဖြစ်လာသည်မှာ ၁၃၃၂ခု နယုန်လဆန်း ၁၀ရက် တနင်္ဂနွေနေ့ (၁၅-၆-၇၀)နေ့ထုတ် ကြေးမုံသတင်းစာပါ အကြောင်းအရာ များနှင့် ၁၃၃၂ခု နယုန်လဆုတ်၂ရက် တနင်္လာနေ့(၂၂-၆-၇၀) နေ့ထုတ် ၎င်းကြေးမုံသတင်းစာပါ အကြောင်း အရာတို့ကြောင့် ဆွေးနွေးကြခြင်း ဖြစ်လေသည်။ ထိုအကြောင်း အရာတို့ကို စာရှုသူများ သိရှိနိုင်ရန်ဖော်ပြရသော်-

- ၁။ ရွှေတိဂုံထီးတော်သစ်တင်မည်၊ အများပြည်သူတို့ ကုသိုလ်ပါဝင် နိုင်ကြမည့် ဘုံထီးထီးတော်သစ် တင်ပွဲ ကို လာမည့်တပေါင်းလပွဲတော်တွင် ကျင်းပရန်စီစဉ်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရန်ကုန် ဈာန်-၁၄

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်ပေါင်းတစ်ရာခန့်က မင်းတုန်းမင်းတရား
 ကြီးတင်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့သော ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ် ကြီး၏
 ထီးတော်မှာ အနည်းငယ် ယိုယွင်းလာသဖြင့် မိုးဒဏ်၊ လေဒဏ်
 ခံနိုင်သော ထီးတော်သစ်တစ်ခုပြုလုပ်လျက် လာမည့် တပေါင်း
 လပြည့်၌ ထီးတော်သစ်တင်ပွဲ ကျင်းပမည်။ နှစ်တစ် ရာအတွင်း
 တစ်ကြိမ်သော ဖူးမြော်ခွင့်ရသည့် ထီးတော်ကို လုပ် သားပြည်သူ
 တစ်ရပ်လုံး ဖူးမြော်ခွင့်ရအောင် အနည်းဆုံး ၃လခန့် စေတီယင်္ဂံဏ
 တန်ဆောင်း၌ ကန်တော့ခံမည်ပြင် အများပြည်သူတို့၏ ကုသိုလ်
 များပါဝင်သော ဘုံထီးအဖြစ်ဖြင့် တတ်နိုင်အောင်ဆောင်ရွက်
 သွားမည်ဟု သိရသည်။

ရှေးမူမပျက်မည်ပုံစံ

ထီးသစ် ပြုလုပ်ရာတွင် ခေတ်မီနည်းစနစ်နှင့် တိုးတက်
 သော ပစ္စည်းများဖြင့် ကြာရှည်ခံအောင် စီစဉ်မည်ဆို သော်လည်း
 ရှေးမူမပျက်စေရန်နှင့် ရှိရင်းစွဲထီးပုံစံအတိုင်း ပြုလုပ်ရန် ရည်ရွယ်
 ထားသောကြောင့် ထီးတော်ပြုလုပ်သော ပညာရှင်များအဖွဲ့ကို
 ရွှေတိဂုံဂေါပကအဖွဲ့က ကြီးမှူးဖွဲ့စည်းမည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ပညာရှင်များအဖွဲ့.

ထီးတော်ပြုလုပ်ရေး ပညာရှင်အဖွဲ့တွင် နိုင်ငံတော် အစိုးရ၏ အင်ဂျင်နီယာကြီးများ၊ ရန်ကုန်-မန္တလေးအပါအဝင် အနယ်နယ်အရပ်ရပ်ရှိ မြန်မာဗိသုကာကြီးများ ထီးတော်လုပ်ငန်း နှင့် ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်သူပညာရှင်ကြီးများပါဝင်မည်။

အခြေအနေလေ့လာ

ထီးတော်သစ်အတွက် လိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူရန်ဆိုင်ရာသို့ တင်ပြတောင်းခံထားပြီဖြစ်ကြောင်း ယခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ သို့မဟုတ် ဒီဇင်ဘာလထဲတွင် ငြိမ်းဆင် လျက် ထီးတော် အခြေအနေကို လည်းကောင်း၊ အတိုင်း အတာကို လည်းကောင်း၊ အနေအထားနှင့်အသွင်အပြင်ကို လည်းကောင်း၊ တက်ရောက်လေ့လာပြီး အစီစဉ်များချမှတ် ကြမည်။

ထီးတော်ဟောင်း အနေအထားနှင့် အတိုင်းအထွာများ ရသည်နှင့် ထီးတော်သစ်အတွက် အကြမ်းထည်ကို ပြုလုပ်မည်။ ထို့နောက် ထီးတော်ဟောင်းကို ချ၍ စိန်ဖူးတော်နှင့် အဖိုးထိုက် ရတနာများကို ပြောင်းလဲတပ်ဆင်မည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဘုံအလှူ

ထီးတော်ပြုလုပ်ရန် ကန်ထရိုက်ပေးခြင်း၊ ငွေကြေး
 ချမ်းသာသူ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း၏ ပုဂ္ဂလိက လှူဒါန်း
 ခြင်းမျိုး လက်မခံဘဲ ဘုံအလှူသဘောမျိုး ဆောင်ရွက်သွားရာ
 တွင် လုပ်သားပြည်သူတို့၏ ကောင်းမှုကုသိုလ် ပါဝင်သည့်
 ငွေအင်အားဖြင့် မလုံလောက်လျှင် ပြည်သူလူထုက ပေးလှူထား
 သည့် ရွှေတိဂုံဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့ရှိ ငွေဖြင့် ဖြည့်စွက်
 ဆောင်ရွက်မည်။ ထီးတော်သစ်ကို ယခုနှစ် တပေါင်း လပြည့်
 နေ့ ရွှေတိဂုံဘုရားပွဲတော်တွင် အပြီးသတ်အဆင့်အဖြစ်တင်မည်။

တစ်ဆင့်စီ

ထီးတော်တင်ရာတွင် အယုတ်၊ အလတ်၊ အမြတ်ရွေး
 ပါဝင်ကြည်ညိုနိုင်ရန် ထီးတော်၏ဘုံခုနှစ်ဆင့်နှင့် ဆက်သွား
 ပူးစိန်ပူးတို့ကို တစ်နေ့လျှင် တစ်ဆင့်စီ တင်သွားရန် အသေး
 စိတ်အစီအစဉ်များ စဉ်းစားဆဲရှိသည်။

တန်ဖိုး

မင်းတုန်းမင်းကြီး တင်ထားသော လက်ရှိထီးတော်မှာ
 အဝကိုးတောင် နှစ်မိုက် လေးသစ်၊ ထီးရပ် ၂၂တောင်၊ ၂မိုက်

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရှိပြီး၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ မိုးကြိုး၊ စိန်၊ နဝရတ်များဖြင့် ခြယ်မှုန်းလုပ်
ဆောင်ထားရာတန်ဖိုးငွေတစ်ဆယ့် နှစ်သိန်းခုနစ်သောင်းလေး
ထောင့် တစ်ရာလေးဆယ့် ခုနှစ်ကျပ် ခုနှစ်ပဲ ရှိသည်ဟု ရွှေတိဂုံ
သမိုင်း မှတ်တမ်း၌ ဖော်ပြထားသည်။ ထီးတော်ကို လွန်ခဲ့ သည့်
အနှစ်တစ်ရာခန့် (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ခုနှစ်၊ နတ်တော်
လပြည့် ကျော် ၉ရက်) တွင် မင်းတုန်းမင်းကြီးက တစ်ကြိမ်၊
၁၁၃၆ ခုနှစ်၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် ဆင်ဖြူရှင် ရွှေဘိုမင်းက
တစ်ကြိမ်ဟူ၍ လက်ရှိရွှေတိဂုံဘုရား အနေ အထားတွင်
နှစ်ကြိမ်သာ ထီးတော်ကိုချကာ ထီးတော်သစ် ပြုလုပ်လျက်
တင်ထားကိုးကွယ်၏။ လာမည့်တပေါင်းပွဲတော်နှင့် အတူ
ကျင်းပမည့် ထီးတော်တင်ပွဲ၌လည်းကောင်း၊ ပြည်သူ လူထု
အဖူးမြော်ခံရန် ယာယီစံပယ်မည့် ကန်တော့ပွဲကို လည်းကောင်း၊
အစောင့်အရှောက်များ ချထားရာ ရွှေတိဂုံ ကုန်းတော်
မြောက်ဘက်ရှိ စေတီယင်္ဂဏတန်ဆောင်းတွင် ထီးတော်ကို ခေတ္တ
ကိန်းဝပ်မည်။ ထီးတော်တင်ပွဲနှင့်အတူ ကျင်းပမည့် ရွှေတိဂုံ
တပေါင်း ပွဲတော်သည် ထူးခြားသော လက္ခဏာကို ဆောင်စေရန်
စေတီတော်ကြီး၏ ဟောင်းနွမ်းသည် ရွှေပြားများကို
လည်းကောင်း စေတီတော် လေးဆယ့်ရှစ်ဆူကို လည်းကောင်း
အသစ်ပြုပြင်လှူဒါန်းမည်။ ရွှေတိဂုံစေတီ တော်ကြီးအတွက်
သင်္ကန်းအသစ်များ ပြောင်းလဲကပ်လှူခြင်း၊ စေတီရံများ၏
(ဒုတိယအကြိမ်)

ထီးတော်သစ်တင်ခြင်း၊ ရွှေချခြင်းများကို ယခုနှစ်စေတီရံများကို တစ်ပြိုင်တည်း စတင်အကောင် အထည်ဖော်သွားမည်။ ရွှေတိဂုံဘုရားကြီး ပတ်ပတ်လည်တွင် စေတီရံပေါင်း ၆၄ ဆူရှိရာ မွမ်းမံရွှေချပြီး ထီးသစ်တင်ရန် စေတီရံ ၄၈-ဆူရှိသည်။ ထိုစေတီရံ များအတွက် လိုအပ်သော ထီးတော်များတင်ခြင်း၊ ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူခြင်း များပြုလုပ်လိုသူ ရှိခဲ့သော် သတ်မှတ်ထားသည့် စည်းကမ်းအတိုင်း လှူဒါန်း ပူဇော်ပေးမည်ဟု သိရသည်။ စေတီရံ ၄၈-ဆူမှာ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၅၆ခုနှစ်တွင် ဓမ္မစေတီမင်း၏ သားတော် ဟတ္ထိရာဇာဘွဲ့ခံ ဗညားရံစည်မင်းက ရွှေတိဂုံ ပထမ ပစ္စယံက သက်စေတည်ဆောက်လှူဒါန်းခဲ့သော စေတီရံ အများ ပါဝင်သည်ဟု သိရ သည်။

၁၃၃၂-ခု နယုန်လဆန်း ၁၁ရက်၊ တနင်္လာနေ့ ၁၅.၆. ၇၀ နေ့ထုတ်ကြေးမုံသတင်းစာ)

(၂) ရွှေတိဂုံစေတီတော်၏ လက်ရှိထီးတော် ပြတိုက် တွင် ထားရှိမည်။ ရန်ကုန်ဂျွန်. -၂၁

အောက်က ငြမ်းဆင်ထီးတော်တင်ဟူသော စာဆိုဖြင့် ၁၂၃၃-ခု၊ နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၉-ရက်၊ မင်းတုန်းမင်း တရား ကြီးက ရွှေတိဂုံစေတီထီးတော်တင်လှူခဲ့ရာ ထိုထီးတော်များ ဟောင်းနွမ်းယိုယွင်းလာ၍ ၎င်းထီးတော်ဟောင်းကို ချပြီး “အောင်စည်ဆော်စိုး ထီးတော်မိုး”ဟူသော စာချိုးဖြင့် ၁၃၃၃-

(ဒုတိယအကြိမ်)

ခု၊ တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် ရွှေတိဂုံ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ နှင့် လုံခြုံရေးအဖွဲ့တို့က ဦးစီးလျက် အများပြည်သူပိုင် ဘုံထီးသစ် တင်ထားကိုးကွယ်မည်။

ပြည်သူဖူးမြော်နိုင်

၁၃၃၃-ခုနှစ်တွင် တင်မည့်ထီးပြုလုပ်ပြီးသော အခါ တွင်လည်းကောင်း၊ ၁၂၃၃-ခုက တင်ထားခဲ့သော လက်ရှိထီး ကိုချထားလျက် အဖိုးတန်ရတနာများ ပြောင်းလဲ တပ်ဆင်သော အခါတွင်လည်းကောင်း ပြည်သူလူထု တစ်ရပ်လုံး ကြည်ညို ကန်တော့နိုင်ရေးအတွက် ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော်ရှိ စေတီယင်္ဂါဏ အသင်း၌ ကိန်းဝပ်ရန်စီစဉ်ထားသည်။ ၁၃၃၂-ခုနှစ်၊ တပေါင်း လပြည့်နေ့တွင် ထီးတော်သစ်ကို ရွှေတိဂုံ စေတီတော်သို့ တင်ပြီးသောအခါ မင်းတုန်းမင်း တင်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည့် ထီးဟောင်းကို ထိန်းသိမ်းရရှိရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ရွှေတိဂုံ ဘဏ္ဍာ တော်ထိန်း လူကြီးများက ယေဘုယျ ညှိနှိုင်းအချိန်ယူ စဉ်းစားခဲ့ ကြသည်။

ထီးတော်စေတီ

ရှေးဟောင်းပုဂ္ဂိုလ်များ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် မျက်မြင် ဆောင်ရွက်ချက် အစဉ်အလာအရဆိုလျှင် ရွှေတိဂုံ စေတီတော် (ဒုတိယအကြိမ်)

ကြီး၏ ထီးတော်တင်တိုင်း ထီးတော်၏ အနေအထားနှင့် ပကတိအတိုင်းအတာအတိုင်း ပန်းရံဆရာများနှင့် ထီးတော်ကို ပုံတူပြုလုပ်ကာ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ရင်ပြင်-တနင်္ဂနွေထောင့်၌ ၁၁၃၆-ခုနှစ်က ဆင်ဖြူရှင် ရွှေဘိုမင်းသား တင်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သော ထီးတော်ပုံ တစ်ဆူနှင့် ၁၂၃၃-ခုနှစ်က မင်းတုန်းမင်း တင်ထားပြီး ယနေ့တိုင် ကြည်ညိုကန်တော့ နေကြသောလက်ရှိ ရွှေတိဂုံ ထီးတော် ဘုရားတစ်ဆူ စသည်ဖြင့် နှစ်ဆူရှိလေသည်။ ဆင်ဖြူရှင် ရွှေဘိုမင်းတင်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့သော ထီးတော်ကိုချပြီး နောင်ကိုထီးတော်ဟောင်း မှ ပစ္စည်းများအားလုံးကို ရွှေတိဂုံရင်ပြင် တနင်္ဂနွေထောင့် ရှိ မာရတန်ဆောင်းခေါ် နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ တန်ဆောင်းမှ ရုပ်ပွားတော်များအောက်ရှိ ပလ္လင်အတွင်း၌ ဌာပနာထားသည်။ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ တန်ဆောင်း၏ တိုင်တွင် သာသနာတော်နှစ် ၂၄၁၅ခု၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၃ ခုနှစ်တွင် နောင်တော်ကြီး စေတီနှင့် ရွှေတိဂုံစေတီတော်၏ ပထမထီးတော် ၂-ဆူကို နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ ရုပ်ပွားတော်များအောက်တွင် ပလ္လင်တော် အတွင်း၌ ဌာပနာထားရှိ ပူဇော်သည်ဟု ကမ္မည်းထိုးသည်။

ထိုကမ္မည်းအရ ရွှေတိဂုံစေတီမှ ချလိုက်သောထီးတော်ဟောင်းကို နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ ရုပ်ပွားတော်အောက်ရှိ ပလ္လင်၌ ဌာပနာခြင်း၊ ထီးတော်၏ ပုံတူတည်ဆောက်ကာ ရင်ပြင်၌ တည်ထားကိုးကွယ်ခြင်းများ အစဉ်အလာရှိသော်လည်း လက်ရှိကိုမူ နှစ်ကျိပ် (ဒုတိယအကြိမ်)

ရှစ်ဆူ ရုပ်ပွားတော်များ အောက်၌ ဌာပနာခြင်း မပြုလုပ်တော့ဘဲ ထီးတော်မူရင်း အတိုင်းပင် တခမ်းတနားထားရှိ ကိုးကွယ်သွားရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ထိုသို့ မူရင်းထီးတော်ကို ထားရှိ ကိုးကွယ်ခြင်းဖြင့် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်းတစ်ရာက မြန်မာအနုပညာရှင်ကြီးများ၏ လက်ရာ ကိုသိမြင် လေ့လာနိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် လက်ရှိထီးတော်ကို ချထားပြီး စေတီယင်္ဂဏ၌ ခေတ္တကိန်းဝပ်၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော် ပြတိုက်တွင် တစ်သီးတခြား ပြင်ဆင်ထားရှိရန် ယေဘုယျစဉ်းစား ထားကြသည်ဟု သိရသည်။

(၁၃၃၂ခု ၊ နယုန်လဆန်း ၂ရက်၊ တနင်္လာ၊ ၂၂-၉-၇၀ နေ့ထုတ်ကြေးမုံ)

အထက်ပါအတိုင်း ကြေးမုံသတင်းစာတွင် ပါလာခဲ့သည်ကို ဖတ်ရှုကြပြီးဖြစ်၍ ထိုကဲ့သို့ မြေလျှင် လှုပ်သော အခါ အမျိုးမျိုးဝေဖန်ကြခြင်းဖြစ်လေသည်။

ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ထီးတော်သည် ဆတ်သွားဖူး အထက်ငှက်မြတ်နားတော် အောက်မှစ၍ ရာဟုထောင့်ဘက် သို့ သိသိသာသာ စောင်းငဲ့သွားလေသည်။ အများပြည်သူများလည်း မျက်မြင်တွေ့ရှိကြရပေသည်။ ငှက်မြတ်နားတော်မှာလည်း မူလကလို ထိုထိုအရပ်မျက်နှာများသို့ လေတိုက်ရာ မလည်တော့ဘဲ အနည်းငယ် လှုပ်ရှားရုံသာရှိနေပေသည်။ ငလျင် (ဒုတိယအကြိမ်)

သည်လည်း ပထမလှုပ်သလောက် မပြင်းထန်သော်လည်း တစ်ပတ်ကျော်ကျော်ခန့် နေ့စဉ်လိုလိုပင် ဆက်၍လှုပ်လေသည်။

အလှူဝတ္တု ပစ္စည်းရတနာများ ပြုတ်ကျခြင်း

ထိုသို့မြေငလျင် လှုပ်သောအခါ ရွှေတိဂုံစေတီတော် မြတ်၏ မြေငလျင်လှုပ်စဉ်က အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများဖြစ်သော -

၁။ ဒေါက်တာ ဦးသိမ်းမောင်၊

၂။ ဦးမြင့်၊

၃။ ဦးကျော်စိန်၊

၄။ ဦးဘသော်၊

၅။ ဦးကိုကို - စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မြေငလျင် လှုပ်တိုင်းပင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးသို့ စုပြုံရောက်ရှိလာကြ သည်ကိုတွေ့ရသည်။ စေတီတော်ကြီး၏ အခြေအနေနှင့် စေတီတော်ကြီး ထီးတော်မှ ပြုတ်ကျမည်ထင်သော အလှူဝတ္တု ရွှေ၊ ငွေ ရတနာများကို အထူးဂရုစိုက် ကြပ်မတ်ကြည့်ရှုရာဖွေ ကြလေသည်။

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပက အဖွဲ့ဝင်တို့နှင့် ရုံးအမှုထမ်း များ လိုက်ပါလျက် စေတီတော်အထက်ပစ္စယံပေါ်သို့ လှည့် လည်ကြည့်ရှု စစ်ဆေးသောအခါတွင် ရွှေပြားအချိန် စုစုပေါင်း အလေးချိန် ၂၃-ကျပ်၊ ၉-ပဲ၊ ၂-ရွှေသားကိုရရှိ၍ ဘဏ္ဍာ (ဒုတိယအကြိမ်)

တော်ထိန်း အဖွဲ့ရုံးတွင် သေသပ်စွာ သိမ်းဆည်း ထားရသည်။
 ထို့ပြင်အလေးချိန် ၃-ကျပ်၊ ၃-ပဲသားရှိ ဘုန်းကြီးလမ်း အဂ္ဂ
 မဟာပဏ္ဍိတ ပါဠိဆရာဖြေ -ဒေါ်ပုမိသားစု ၁၂၉၂-ခုပါရှိ သော
 ရွှေခေါင်းလောင်းနှင့် ညောင်ရွက်တစ်ခု၊ စိန် ၁၄-လုံး ပါသော
 နားပွင့်တစ်ခု၊ ကျောက်ဖြူ ၄-လုံး၊ ကျောက်ဖြူ ၅-လုံး
 ပါဝင်သော ရွှေနားပွင့် တစ်ခု၊ ရွှေနဂါးရုပ် တစ်ခု၊ ရွှေဆည်း
 လည်းတစ်ခု၊ ငွေညောင် ရွက်တစ်ခု၊ ရွှေတို ရွှေစများ တွေ့ရှိ၍၊
 ဘဏ္ဍာတော် ထိန်းအဖွဲ့မှ စာရင်းအင်းနှင့် တကွ သိမ်းဆည်း
 ထားသည်။

ထီးတော်စောင်းသွားသည်ကို လာရောက်ကြည့်ရှု
 ပူးမြော်ကြသော ပရိသတ်များလည်း အထူးစည်ကားလှသည်။

စေတီတော်အထက်ပစ္စယံမှ ထပ်မံတွေ့ရှိရသော ပစ္စည်း
 များမှာ ရေကျော်ရွာ ဒေါ်ရွှေစာ ကောင်းမှု ၁၂၉၂-ခု စာတန်းပါ
 သော ရွှေချိန် ၆-ကျပ်သားရှိ ရွှေခေါင်းလောင်းကြီး တစ်ခု၊
 ဒိုက်ဦးအပိုင် ဆာပါခုံရွာ ဒေါ်ငွေကောင်းမှု -၁၂၈၂-ခု စာတန်း
 ပါ ရွှေချိန်နှစ်ကျပ်သားရှိ ခေါင်းလောင်းသေးတစ်ခု၊ ၁၂၉၂-ခု
 ဦးချစ်စု ဒေါ်ပု စာတန်းပါရှိသော ရွှေချိန် ၁၄-ပဲသားရှိ ခေါင်း
 လောင်းအသေးတစ်ခု။ မုတ်ကျွန်းဘော်ကူးကလေး ဒေါ်ပိန်
 စာတန်းပါ ရွှေချိန် ၂-ကျပ်၊ ၆-ပဲသားရှိ ရွှေခေါင်းလောင်း
 အသေးတစ်ခုစသော ခေါင်းလောင်းအသေး ၄-ခုကို တွေ့ရှိရ
 (ဒုတိယအကြိမ်)

သည်။

ထို့ပြင် ကမ္ဘည်းမပါသော ၉-ကျပ်၊ ၁၂-ပဲသားရှိ
ညောင်ရွက်ကြီးတစ်ခု၊ အလယ်တွင် ကျောက်နီတစ်လုံး၊ တပ်
ဆင်ထားသော ရန်ကုန်တရုတ်တန်း စင်အိမ်ချန် ကောင်းမှု
စာတန်းပါ ရွှေညောင်ရွက် အသေးတစ်ခု ၊ အခြားရွှေညောင်
ရွက် အသေးတစ်ခုနှင့် ရွှေတိုရွှေစ အနည်းငယ်တို့အပြင် ငွေချိန်
၃၅-ကျပ်သားရှိသာ ငွေခေါင်းလောင်း ၃-လုံးနှင့်ညောင်ရွက်
အကြီး အသေး ၃-ခုကိုလည်း ရှာဖွေတွေ့ရှိရသည်။ ၎င်းပစ္စည်း
များကိုလည်း ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့က စာရင်း နှင့်တကွ
သေချာစွာ သိမ်းဆည်းထားသည်။

တော်သလင်းလဆန်း ၁၂-ရက်(၁၂-၉-၇၀)နေ့ စနေ
နေ့နံနက် ၁၁-နာရီ ၁ မိနစ်တွင်လည်း မြေငလျင် ထပ်မံ
တုန်လှုပ်ပြန်သည်။ ငလျင်လှုပ်ပြီးနောက် ရွှေတိဂုံဘဏ္ဍာတော်
ထိန်းအတွင်းရေးမှူး ဦးလှတင်နှင့် ဘုရားကြီး အမှုထမ်းများသည်
ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏ အထက်ပစ္စယံသို့ တက်ရောက် ရှာဖွေ
ရာတွင် အခွန်မင်းဦးမြတ်စော၊ မင်းကတော်ဒေါ်ကြင် မိသားစု
ကောင်းမှုကမ္ဘည်းပါတစ်ကျပ်သားရှိရွှေခေါင်းလောင်းအသေး
တစ်ခု၊ ဆယ်ပဲသားရှိ ကျောက်နီကပ် ရွှေညောင်ရွက် တစ်ခု၊
၁၁-ပဲသားရှိ ရွှေကွပ်ထားသော ပန်းကွပ် ကျောက်စိမ်း တစ်ခု၊
မအေးရင် ကောင်းမှုဟု ကမ္ဘည်းထိုးထားသော ရွှေညောင် ရွက်
(ဒုတိယအကြိမ်)

အသေးတစ်ခု၊ ရွှေငါးရုပ်၊ ရွှေကွင်း၊ ရွှေနန်းကြိုး၊ ရွှေချောင်း
စုစုပေါင်း တစ်ကျပ် ၉ ပဲသား၊ ကျောက်ဖြူ ၁၂-လုံးကပ် ဆွဲပြား
နှင့်ရွှေကွပ်ထားသော ကျောက်နက်၊ ရွှေခေါင်းလောင်း အကြီး၊
ငွေဆံနှင့် ငွေညောင် ရွက်တို့ကို တွေ့ရှိရ၍ အဖွဲ့မှ စနစ်တကျ
ချိန်တွယ်ကာသိမ်း ဆည်းထားသည်။

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ အစည်းဝေး

ထိုအချိန်က ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ဝင်များ ဖြစ်သော
ဒေါက်တာ ဦးသိမ်းမောင်၊ ဦးမြင့်၊ ဦးဘသော်၊ ဦးကိုကို၊
ဦးကျော်စိန်တို့နှင့်တကွ ဂေါပကအဖွဲ့ အမှုထမ်းများသည် ထီး
တော် ပိန္နဲတိုင် ၎င်းမြတ်နားအောက်မှနေ၍ ရာဟုထောင့်
ဘက်သို့ အနည်းငယ်စောင်းသွားသည်ကို ထင်ထင်ရှားရှား
မြင်ရသောနေရာများမှနေ၍ ကြည့်ရှုလေ့လာကြသည်။ စစ်ဆေး
ပြီးသောအခါ ဂေါပကအဖွဲ့ အစည်းအဝေးကို ကျင်းပသည်။

အစည်းအဝေးတွင် ထီးတော်စောင်းသွားခြင်းနှင့် အခြား
အပျက်အစီးများကို လောလောဆယ်တွင် အပြည့်အစုံ မသိ
နိုင်သေး၍ လေ့လာဆဲရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ပြုပြင် ပြင်ဆင် ရန်
အတွက် မဆုံးဖြတ်သေးဘဲ ဆက်လက်လေ့လာ ကြရန်
ဩဝါဒါစရိယ ဆရာတော်များနှင့်လည်းတိုင်ပင် လျှောက်ထားဦး
မည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ထိုနောက် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ လူကြီးမင်းများ သည် စေတီတော်ကြီး၏ အထက်ပစ္စယံသို့တက်ရောက် စစ်ဆေးပြီး စေတီတော်ကြီး မြေငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ထီးတော် မည်မျှ ချွတ်ယွင်းသည်ကို မှန်ပြောင်းဖြင့် လေ့လာကြည့် ရှုကြသည်။ ငလျင်ဒဏ်ကြောင့် ထီးတော်ချွတ်ယွင်းမှုမှာ လောလောဆယ် ပြုပြင်စရာ မလိုသေးသောကြောင့် ထီးတော်ကို လက်ရှိအခြေ အနေ အတိုင်းထားရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ သတင်းစာဆရာများ က မေးမြန်းရာတွင် ဂေါပကအဖွဲ့ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူက ထီးတော် မှာ ချွတ်ယွင်းမှုမရှိကြောင်း၊ ထီးတော် အထက်ဆတ် သွားဖူးမှ ပိန္နဲတိုင်အထက် စိန်ဖူး ငှက်မြတ်နားတော်အထိ မြောက်ဘက် ရာဟုထောင့် ယွန်းယွန်းသို့ ယိုင်သွားခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း ထုတ်ဖော် ပြောကြား၏။

ဂေါပကအဖွဲ့နှင့် အမှုထမ်းများသည် စေတီတော်ကြီးမှ ပြုတ်ကျသောပစ္စည်းများကို ရှာဖွေကြ၏။ တပါတည်းပင် စေတီတော်ကြီးပတ်လည်တွင် ထွန်းထားသော မီးလုံးများကို စစ်ဆေးခြင်း၊ စေတီတော်ကြီးပတ်လည်တွင် ပေါက်နေသော ညောင်ပင်ငယ်များကို လိုက်လံနုတ်ယူကြ၏။ ညောင်ပင်ငယ် ၁၁၀-နုတ်ယူရရှိပေသည်။

စေတီတော်ကြီး ထီးတော်တွင် တပ်ဆင်ထားသော ရွှေ ခေါင်းလောင်း ငွေခေါင်းလောင်းစသော အဖိုးတန်ရတနာ များ (ဒုတိယအကြိမ်)

မည်မျှပျက်စီးပျောက်ပျက်သည်။ မည်မျှရှိသေးသည် သိရှိရန် အတွက် စေတီတော်ကြီး ထောင့်လေးထောင့်မှနေပြီး အနီးကပ် မှန်ဘီလူးတပ်ထားသော ကင်မရာဖြင့် ဓာတ်ပုံများရိုက်ပြီး ဂေါပကအဖွဲ့က စစ်ဆေးဆောင်ရွက်သည်။ ထို့နောက် စေတီ တော်ကြီး လုံခြုံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဂေါပကအဖွဲ့အစည်းအဝေး ကို ကျင်းပကြသည်။

ငြင်းဆင်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှု

ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဂေါပကအစည်းအဝေးမှ ဆုံးဖြတ် ချက်မှာ ထီးတော်အခြေအနေကို အသေးစိပ် အနီးကပ် လှေလာ နိုင်ရန်အတွက် ငြမ်းဆင်ရန်လိုသည်။ စေတီအထက် ပစ္စယံမှ သံစကားများ ထပ်မံတိုးချဲ့ကာရံထားပြီး အထက်ပစ္စယံ ပေါ်သို့ တက်ရောက်ခွင့်ကို ပိတ်လိုက်သည်။ ထို့နောက် ဩဝါ ဒါစရိယ ဆရာတော်များဖြစ်သော -

- ၁။ မဟာစည်ဆရာတော်၊
  - ၂။ ဗားကရာဆရာတော်၊
  - ၃။ မြိတ်ကျောင်းဆရာတော်၊
  - ၄။ စလင်းဆရာတော်၊
  - ၅။ ဇေယျဝတီဆရာတော်၊
  - ၆။ ညောင်တုန်းဆရာတော်၊
- (ဒုတိယအကြိမ်)

- ၇။ အောင်မြေသုခဆရာတော်၊
- ၈။ တောင်စွန်ဆရာတော်၊
- ၉။ ခြောက်ထပ်ကြီးဆရာတော်၊

တို့ကို ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့ရုံးသို့ ပင့်ဖိတ်၍ လျှောက်ထားတိုင်ပင်ကြရသည်။ ထိုဆရာတော်ကြီးများနှင့် စေတီတော်ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်တို့ ညီညွတ်စည်းဝေး၍ ၁၉၆၉-ခု၊ စက်တင်ဘာလ ၂၄-ရက်နေ့မှစ၍ ငြိမ်းဆင်ရန် သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ ထိုသို့ငြိမ်းဆင်ပြီးမှ စေတီတော်ကြီး၏ ထီးတော်မည်မျှပျက်စီးသည် မည်သို့ပြုပြင်ရမည် ထီးတော် ခိုင်ခံ့သေးသည် စသည်တို့ကို ဝေဖန်ဆုံးဖြတ်ကြရန် ဖြစ်လေသည်။

လောလောဆယ်တွင်စေတီတော်မှ ပစ္စည်းပစ္စယများ လွင့်စင်ကျလာပါက မပျောက်ပျက်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် အစီအစဉ်များကို ပြုလုပ်ထားသည်။ ငလျင်လှုပ်ချိန်မှစ၍ ရွှေတိဂုံအထက်ပစ္စယသို့ တက်ရောက်ခွင့် ပိတ်ထားခြင်းကို နောက်ထပ် ၇-ရက်ဆက်လက်ပိတ်ထားမည်။

စေတီတော် လုံခြုံရေးအတွက် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ရွှေတိဂုံဂေါပကအဖွဲ့ဝင် လူကြီးများနှင့် ရွှေတိဂုံမှ ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့များ၊ ဒဂုံဒေသစိတ်မှ ပါတီယူနစ်၊ လ-အ-က၊ နယ်စီးလုံခြုံရေးမှူး၊ မြေနီကုန်း ရဲစခန်းနှင့် အခြေခံ (ဒုတိယအကြိမ်)

အလုပ်သမားကောင်စီ အမှတ်-၁၀တို့မှ တာဝန်ရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များ စက်တင်ဘာလ ၁၁-ရက်နေ့ နံနက်ပိုင်းတွင် ဂေါပကအဖွဲ့ ရုံးခန်း၌ စည်းဝေးညှိနှိုင်းကြသည်။ ရွှေတိဂုံဘုရား ရဲအမှုထမ်းများနှင့် ဂေါပကအဖွဲ့မှ လူကြီးမင်းများလည်း အလှည့်ကျ လာရောက် စောင့်ကြပ်ကြသည်။

စက်တင်ဘာလ ၂၃-ရက်နေ့တွင် ငြိမ်းဆင်ရာတွင် လိုအပ်သော လုံခြုံရေးအတွက် ပြင်ဆင်ရာတွင် ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကြီး၏ ထီးတော်၊ စိန်ဖူးတော်၊ ငှက်မြတ်နားတော် တို့ကို တက်ရောက်လေ့လာစစ်ဆေးရာတွင် တပ်ဆင်ရမည့် တံဆိပ်အမှတ်အသားများ ပြုလုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ နံနက် ၈-နာရီအချိန်က ရွှေတိဂုံဂေါပကလူကြီးများနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်းအဖွဲ့များမှ ကိုယ်စားလှယ်တို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲ ကျင်းပ သည်။

ထိုဆွေးနွေးပွဲမှ ပြည်သူ့ရဲများနှင့်စေတီတော်ကြီး၏ ရဲများတပ်ဆင်ရန် အပြာခံ အဝါနှင့် တာဝန်ယူဟူသော စာတန်း ရေးရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်းအဖွဲ့များမှ လုပ်အားပေး ကြမည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ တပ်ဆင်ရန် အစိမ်းခံတွင် အဖြူစာလုံးဖြင့် လုံခြုံ ရေးဟူသော စာတန်းရေးရန် လုံခြုံရေးဗဟိုအမှုဆောင်လူကြီး များ ရွှေတိဂုံဘုရားပုံဖြင့် ပလတ်စတစ်အဝိုင်းပုံ ရင်ထိုး လုပ်ရန်နှင့် ငြိမ်းဆင်မည့် အလုပ်သမားကိုမူ အပြာတွင် ရွှေတိဂုံစေတီ ငြိမ်း (ဒုတိယအကြိမ်)

ဟူသော စာတန်းကို ရေးရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။

ထို့နောက် ဆက်လက်ဆွေးနွေးရာတွင် ထီးတော်၏ အောက်၌ထားသော သံဒယ်ကြီးအတွင်း ဌာပနာပစ္စည်း တော်တော်များများ ကျနေမည်ဟု ယူဆသည်။ ထို့ပြင် ငြိမ်းဆင်၍ ရွှေပြားများတပ်ဆင်သည့် ခေါင်းလောင်းပုံတော် ကျော်လာလျှင် လုံခြုံရေးအတွက် အရေးကြီးလာမည်၊ ထိုအခါ ပြည်သူ့ရဲဘုရားရဲတို့နှင့်အတူ တာဝန်ယူရန် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်းအဖွဲ့များ၏ လုပ်အားလိုလာမည်။

သို့အတွက် ဘာသာရေးအဖွဲ့အစည်းများက မည်သို့ တာဝန်ယူနိုင်မည်ကို စာရင်းပေးကြရန် ဂေါပကအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်မှူးအောင်က တင်ပြရာ တက်ရောက်လာသော အသင်း အဖွဲ့အားလုံးက တစ်သင်းလျှင် ၂၄-နာရီ တာဝန်ယူရန် သဘောတူကြသည်။

ထို့နောက် တာဝန်ယူမည့်အသင်းများအား တာဝန် ခွဲရာ စက်တင်ဘာလ ၃၀-ရက် ည ၆-နာရီမှ အောက်တိုဘာ လ ၁-ရက် ညနေ ၆-နာရီအထိ အရှေ့ဘက်စောင်းတန်း ဈေးသည် အဖွဲ့ဝင်များကလည်းကောင်း၊ အောက်တိုဘာလ ၂-ရက်တွင် တောင်ဘက်စောင်းတန်း ဈေးသည်အဖွဲ့က လည်းကောင်း၊ အောက်တိုဘာလ ၃-ရက်တွင် ဗဟိုတံမြက် လှဲအဖွဲ့ဝင်က လည်းကောင်း၊ အောက်တိုဘာလ ၄-ရက်နေ့ တွင် အထက်ပစ္စယ် (ဒုတိယအကြိမ်)

အသင်းက လည်းကောင်း၊ ၅-ရက်နေ့တွင် သုကကာရီ
 အသင်းက လည်းကောင်း၊ ၆-ရက်နေ့တွင် ပရိယတ္တိ သာသနာ
 နုဂ္ဂဟအသင်း ကလည်းကောင်း၊ ၇-ရက်တွင် မင်္ဂလာဗျူဟာ
 အသင်းက လည်းကောင်း၊ ၈-ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံလုံး
 ဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓ ဘာသာ အဖွဲ့ချုပ်က လည်းကောင်း၊ ၉-ရက်တွင်
 ပါရမီအဖွဲ့၊ ၁၀-ရက်တွင် ရောင်တော်ဖွင့်အဖွဲ့၊ ၁၁-ရက်တွင်
 စေတီယင်္ဂဏ အသင်းနှင့် ၁၂-ရက်နေ့တက်တွင် ကမ္ဘာအေး
 စေတီအဖွဲ့ ညဘက်တွင် ရေကြည်တော်ဝတ်အသင်း စသည်တို့မှ
 တာဝန်ယူ သွားကြသည်။ ငြိမ်းဆင်မည့် စက်တင်ဘာ ၂၄-
 ရက်နေ့မှစ၍ ပြည်သူ့ရဲ့ ၁၂-ယောက်နှင့်ဘုရားရဲ့ ၁၂-ယောက်
 တို့က နေ့စဉ် တာဝန်ယူကြရမည်။

ငြိမ်းဆင်ပြီ

၁၉၆၉-ခု၊ စက်တင်ဘာလ ၂၄-ရက်မှစ၍ ငြိမ်း
 ကန်ထရိုက် ရရှိသောအဖွဲ့မှ စတင်ငြိမ်းဆင်ကြရာ အောက်တို
 ဘာ ၁၀-ရက်နေ့တွင် ငြိမ်းကြာမှောက်သို့ ရောက် နေပြီဖြစ်၏။
 ငြိမ်းဆင်မှုအရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းကို ရောက်နေပြီဖြစ်၍
 ခိုင်ခံ့ခြင်း၊ မှန်ကန်ခြင်း ရှိမရှိကို ဘဏ္ဍာတော် ထိန်းအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ
 ဗိုလ်မှူးအောင်နှင့် အဖွဲ့ဝင်ကျော်စိန်တို့သည် အောက်တိုဘာလ

(ဒုတိယအကြိမ်)

၁၀-ရက်နေ့တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော် ငြမ်းထိပ်အထိ တက်ရောက်စစ်ဆေးပြီး လိုအပ်သည်တို့ကို စီစဉ်ညွှန်ကြားသည်။ ထိုသို့တက်ရောက်စစ်ဆေးရာတွင်ပျက်စီးနေ၍ တစ်ဖန်အသစ်လဲလှယ် တပ်ဆင်ရန် လိုအပ်သော ရွှေပြားများစာရင်းကို အတိအကျမှတ်ယူကြသည်။ မှတ်သားပြီးသမျှ လဲလှယ်လှူဒါန်းရန် လိုအပ်သော ရွှေပြားများမှာ အောက်ဆုံး ဖောင်ရစ်မှ ရွှေပြား ၄၃-ပြား၊ ကြာဖတ်နှင့် ခေါင်စီးမှ ရွှေပြား ၃၁-ပြား၊ လည်စီးမှ ၁၂-ပြား၊ စုစုပေါင်း ၈၆-ပြားရှိလေသည်။ ငြမ်းပေါ်သို့ တက်ရောက်စစ်ဆေးသော ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့မှ ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်မှူးအောင်၊ အဖွဲ့ဝင် ဦးကျော်စိန်တို့မှအစ အမှုထမ်းများ ငြမ်းဆောက်လုပ်ရေးအမှုထမ်းများအားလုံးနှင့် လုံခြုံရေး အဖွဲ့ဝင်များအား ဆိုင်ရာလုံခြုံရေးတို့က ငြမ်းပေါ်မှဆင်းတိုင်း စေ့စေ့စပ်စပ် ရှာဖွေစစ်ဆေးသည်။

ငြမ်းဆင်ခြင်း ကိစ္စမှာ ၁၃၃၂-ခု၊ သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် တစ်ရက်နေ့တွင် ထီးတော်၏ နှုတ်ခမ်းသို့ ရောက်သည်။ ထိုအခါ ထီးတော်အောက်အကြားရှိ သံစကားများ အထက်မှ ကျပြုဖွယ်ရာရှိသော ရွှေ၊ ငွေ၊ ရတနာ အဖိုးတန် ပစ္စည်းများတက်ရောက် စစ်ဆေးယူကြရသည်။

သက္ကရာဇ် ၁၉၆၉-ခု၊ အောက်တိုဘာလ ၂၄-ရက် ညနေ ၄-နာရီတွင် ငြမ်းဆင်ခြင်းသည် စေတီတော်၏ စိန်ဖူး တော်ကို (ဒုတိယအကြိမ်)

ငုံမိပြီးစီးသည်။ ထိပ်ဖျားတွင် သာသနာ့အလံတော် ကို လွှင့်ထူသည်။ စိန်ဖူးတော်နှင့် ငှက်မြတ်နားတော်ကို သင်္ကန်းဖြင့် ထုပ်ပိုးထားသည်။

ထို့နောက် တိမ်းစောင်းသွားသော ပိန္နဲတိုင်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊ အခြားလိုအပ်သော ပစ္စည်းများကို ထပ်မံမွမ်းမံခြင်းနှင့် အနယ်နယ်အရပ်ရပ်မှပြည်သူများကလည်း ရွှေ ငွေ ကျောက်မျက်ရတနာတို့ကို အားတက်သရော စေတနာစောဖြင့် ပူဇော်ကြလေသည်။ ရွှေ ငွေပစ္စည်းများ လှူဒါန်းသော အလှူရှင်တို့အား မိမိကိုယ်တိုင် စေတီငြမ်းပေါ်သို့ တက်၍ဆက်ကပ်လှူဒါန်းခွင့်ပြုသည်။ ဘာသာရေး အသင်းအဖွဲ့များကလည်း အလှည့်ကျနေ့ညမစဲ စောင့်ရှောက်ကြပေသည်။

စေတီတော်ကြီးတွင် ရွှေပြားအသစ်လှူကြခြင်း

စေတီတော်ကြီးတွင် အောက်ဆုံးဖောင်ရင်းမှ ငှက်ပျောဖူးထိပ်ထိ ဆက်ကပ်တင်ဆက်ထားသော စတုရန်း ၁-ပေရှိ ရွှေပြားများအနက် အချို့ကိုစွန့်ရဲများ ကုတ်ထိုးခြင်းကြောင့် ပျက်စီးသော ရွှေပြားများကို အသစ်လဲလှယ် ဆက်ကပ်ကြ သည်။

လေဒဏ် မိုးဒဏ် ငလျင်ဒဏ်တို့ကို ခံနိုင်ရည်ရှိစေရန် ထီးတော်အောက်ဆုံးဘုံ အထက်မှ ငှက်မြတ်နားတော်အောက်ခြေသို့ ကြာရှည်ခိုင်ခံ့သော သံမဏိကြိုးကြီးများဖြင့် ထပ်မံ (ဒုတိယအကြိမ်)

ဆိုင်းချည်ပူဇော်ကြလေသည်။ ထို့ပြင် ထီးအောက်ခြေဂွေကြီး များ အဆင့်ဆင့်ရှိ ချိတ်ဆွဲပူဇော်ထားသော ကြေးခေါင်းလောင်း၊ ငွေခေါင်းလောင်း၊ ရွှေခေါင်းလောင်း၊ သံသေခေါင်းလောင်း စသည့် လှူဖွယ်ပစ္စည်းများအနက် ပြုပြင်မွမ်းမံသင့်သော ကြေးခေါင်းလောင်းနှင့်သံခေါင်းလောင်းများကို တာဝန်ရှိသူ ဘာသာရေးအသင်းအဖွဲ့များနှင့် အင်ဂျင်နီယာများက အောက်သို့ ချယူပြီး ချေးချွတ်ခြင်း၊ အရောင်တင်ခြင်း ပြုလုပ်မွမ်းမံကြသည်။ ရွှေခေါင်းလောင်း၊ ငွေခေါင်းလောင်းများကိုမူ ချယူ မွမ်းမံခြင်း မပြုသေး။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ၎င်းတို့မှာ အရောင်မှေးမှိန်ခြင်းမရှိ၊ ပကတိကောင်းမွန်စွာ ရှိသောကြောင့် တည်း။

ချယူသောပစ္စည်းများ ပြန်လည်ဆက်ကပ်ခြင်း၊ ထို့နောက် အနည်းငယ်ပျက်စီး၍ အက်သွားသော ပိန္နဲတိုင်အား ရွှေများဖြင့် ပတ်၍ ပြုပြင်ခြင်း၊ မလည်ဘဲနေသော ၎က်မြတ်နားတော်ကို ပြန်လည်အောင်ပြုပြင်ခြင်း၊ ယခင်ရှိရင်းစွဲ ငွေဆိုင်းကြီးတို့ကို သံမဏိဆိုင်းကြီးတို့ဖြင့် အသစ်လဲလှယ် တပ်ဆင်ခြင်း ယိုင်သွားသော ပိန္နဲတိုင်ကို ကော်ပလင်အသစ်အုပ်၍ တည်မတ်ခြင်း စသည်တို့ကို အသေးစိတ် သေချာစွာ ပြုပြင်ကြသည်။

ပြီးမှချယူထားသော ကြေးခေါင်းလောင်း သံသေခေါင်းလောင်းတို့ကို မူလအနေအထားအတိုင်း ပြန်လည်တပ်ဆင်ခြင်း ပေါက်ပြဲနေသော ရွှေပြားများကို အသစ်တပ်ဆင်ပူဇော်ခြင်းနှင့်

(ဒုတိယအကြိမ်)

ထပ်ပွားစေတနာရှင်တို့၏ ရွှေ၊ ငွေ၊ ရတနာ၊ ကျောက်သံ
 ပတ္တမြား အမျိုးမျိုး ရွှေခေါင်းလောင်း၊ ငွေခေါင်းလောင်း၊
 ရွှေလက်စွပ်၊ ငွေလက်စွပ်၊ ရွှေညောင်ရွက်၊ ရွှေဆွဲ ကြိုး၊
 ရွှေနားတောင်းစသော လှူဖွယ်ဝတ္ထု အစုစုတို့ကို စနစ်တကျ
 ဆက်ကပ်ပူဇော် ချိတ်ဆွဲ ကြလေသည်။ ထို့နောက်စေတီတော်
 ကြီးအား ပြင်ဆင်ပူဇော်ပြီး ပြီဖြစ်၍ ဝါးငြမ်းနှစ်ထပ်အား
 တဖြည်းဖြည်းဖျက်သိမ်း လိုက်လေသည်။ ထိုအခါ အထူး
 သပ်ပယ် ကြည်ညိုဖွယ်သော လေးဆူဓာတ်ပုံ ရွှေတိဂုံစေတီတော်
 ကြီးအား ဖူးတွေ့ရပါတော့သည်။

ထီးတော်အကြောင်းသိကောင်းစရာ ထီးတော်

ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက် သက္ကရာဇ် ၁၁၃၀-ပြည့် နှစ် ပြာသိုလဆန်း ၅-ရက်၊ အင်္ဂါနေ့တွင် ငလျင်လှုပ်၍ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကြီး ထီးတော်အနောက်သို့ တိမ်းသည်။ ချယား သီးက ရွဲအရောက် အက်ကွဲသည်။ ၁၁၃၇-ခုနှစ်၊ တော်သလင်း လဆန်း ၁၀-ရက် ၊ တနင်္လာနေ့ ရန်ကုန်မြို့ဝန် အရာရှိက ငြမ်းဆောက်၍ ထီးတော်ချထားပြီးလျှင် နေပြည်တော် အင်းဝ သို့ ပို့ရသည်။

ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရားကြီးသည် ရန်ကုန်မြို့သို့ စုန် ဆင်းလာပြီး သက္ကရာဇ် ၁၁၃၆-ခု၊ တပေါင်းလဆန်း ၁၅-ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့တွင် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးအား ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူ ပြီး ရွှေထီးတော်ကို တင်သည်။

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၁-ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်မြို့နေ ဂုဏ်သ ရေ ရှိ လူကြီးမင်းများနှင့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း လူကြီးများသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီးတွင် ဆင်ဖြူရှင်မင်း တင်လှူ ခဲ့သော ထီးတော်ကြီးသည် နှစ်ပေါင်း ၉၅-နှစ်ကျော်ကြာ၍ ဟောင်းမြင်း လှကြောင်းနှင့် မန္တလေးရတနာပုံ နေပြည်တော် မင်းတုန်းမင်း တရားကြီးထံ သံတော်ဦးတင်လွှာဆက်သသည်။ ဘဝရှင်မင်းတုန်း မင်းကြီးသည် ထီးတော်ကို မန္တလေး၌ပင် တည်ဆောက်စေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

သက္ကရာဇ် ၁၂၃၃-ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လတွင် ထီးတော်ကြီးပြီးမြောက်သည်။ ၁၂၃၃-ခုနှစ်၊ နတ်တော် လပြည့်ကျော် ၉-ရက် အင်္ဂါနေ့တွင် ထီးတော် စိန်ဖူးတော်နှင့် ငှက်မြတ်နားတော်တို့ကို တင်လှူသည်။ ယခုလက်ရှိ ထီးတော်ကြီး ဖြစ်လေသည်။

ထီးတော်အတိုင်းအတာ

အောက်ခြေလုံးပတ်လုံးပတ် ၄၅-ပေ၊ ၇-လက်မ။ ထိပ်ဝ ၁၄-ပေ၊ ၆-လက်မ။ အမြင့် ၃၃-ပေရှိပြီး ဘုံ ၇-ဆင့်ရှိသည်။

စိန်ဖူးတော်နှင့် ငှက်မြတ်နား

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၁-ခု၊ ဝါခေါင်လဆုတ် ၉-ရက်၊ အင်္ဂါနေ့နံနက် ၁၀-နာရီ မိနစ်၂၀-အချိန်တွင် ရန်ကုန်မြို့နယ်အတွင်း၌ အပြင်းအထန်လျှင်လှုပ်ရာ ရွှေတိဂုံစေတီတော် မြတ်ကြီး ပိန္နဲတိုင်သည် အနောက်မြောက်ထောင့် သို့ယိမ်းယိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် ပြင်ဆင်ရန်အတွက် မင်းတုန်းမင်း၏ ကောင်းမှုတော်ဖြစ်သော စိန်ဖူးတော်နှင့် ငှက်မြတ်နားတို့ကို ချပြီး ပြည်သူပြည်သားအများတို့၏ တက်ပွားသဒ္ဓါ သူ့ထက် ငါလျှင် စေတနာထက်သန်စွာဖြင့် လှူဒါန်းကြသော အဖိုးတန် ရတနာ၊ စိန် ကျောက်တို့ကို ထပ်မံ တပ်ဆင်၍ အသစ်ပြုပြင်လေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၂-ခု၊ တပေါင်းလဆန်း ၈-ရက်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နံနက် ၉-နာရီမှစ၍ ပြည်သူလူထုအား နီးကပ်စွာ ဖူးမြော်စေသည်။

တပေါင်းလပြည့်၊ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ နံနက် ၁၁-နာရီ အချိန် တွင် ပြန်လည်တင်ခဲ့သည်။

၁၉၇၀-ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၉-ရက်နေ့ နံနက် ၁၀-နာရီ ၅-မိနစ် ရန်ကုန်မြို့၌ ငလျင်လှုပ်ရာ ထီးတော် အနည်းငယ်စောင်းသွားသည်။ ရွှေဆည်းလည်း ရွှေပြားအချို့ ကွာကျသည်။ ၁၉၂၀-ပြည့်နှစ် ကောလိပ်သပိတ်မှောက် ကျောင်းသားများလှူဒါန်းခဲ့သော ရွှေခေါင်းလောင်း တစ်လုံးလည်း ပြုတ်ကျခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ငြိမ်းဆင်၍ အထူးပြင်ဆင် လှူဒါန်းကြရလေသည်။

စိန်ဖူးတော်နှင့် ငှက်မြတ်နားတို့၌

တပ်ဆင်လှူဒါန်းထားသော စိန်ကျောက်ရတနာ စာရင်း

- ၁။ စိန်ဖူး၌ တပ်ဆင်ထားသော စိန်လုံးရေ ၄၃၅၁၊ ရတီ ၂၀၀၀။
- ၂။ စိန်ဖူးနှင့်တပ်ဆင်ထားသော ရတနာကျောက် အမျိုးစုံလုံးရေ ၉၃-လုံး၊ ရတီ ၄၇။
- ၃။ ငှက်မြတ်နား၌ တပ်ဆင်ထားသော စိန်လုံးရေ ၁၀၉၈ (ဒုတိယအကြိမ်)

လုံး၊ ရတီ ၂၄၀။

၄။ ငှက်မြတ်နား၌ တပ်ဆင်ထားသော ရတနာ
ကျောက်မျိုးစုံ လုံးရေ ၁၃၃၈။

၅။ ဆတ်သွားဖူးနှင့် ကလာပ်တွင် တပ်ဆင်ထားသော
ရတနာကျောက်မျိုးစုံ လုံးရေ ၈၈၆။

ရွှေစစ် ရွှေသား အခေါက်စာရင်း

၆။ ဆတ်သွားဖူးနှင့် ကလာပ်တွင် တပ်ဆင်ထားသော
နားပွင့်ရွှေများလုံးရေ ၈၈၆၊ အလေးချိန် ၂-ပိဿာ၊
၅၈-ကျပ်၊ ၁ မူး၊ ၁ ပဲ၊ ၂-ရွေး။

၇။ ဆတ်သွားဖူးနှင့် ကလာပ်တွင် ကွပ်ထားသော
ရွှေသားချိန်မှာ ၁၁-ပိဿာ၊ ၉၆-ကျပ်နှင့် ၅-
မူးသား။

၈။ ရွှေသားဖြင့်ပြုလုပ်သည့် ဇွန်းလေးဘုံမှ အလေး
ချိန်မှာ ၃-ပိဿာ၊ ၆-ကျပ်သားနှင့် ၆-မူးသား။

၉။ ရွှေဆည်းလည်း ကြီးငယ် လုံးရေ ၁၀၆၅၊ အလေး
ချိန် ၂၁၁-ပိဿာ ၁-ကျပ်နှင့် ၁-မူးသား။

၁၀။ ရွှေခေါက်အခဲ ရွှေအဖွဲ၊ ရွှေအစများ ၁-ပိဿာ နှင့်
၅၆-ကျပ်သား

၁၁။ ရွှေပိန္နဲတိုင် ၂-ဘက်တွင် ကွပ်သည့် ရွှေသားချိန်
၅၂-ကျပ် ၂-မူးနှင့် ၁-ပဲ။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ငွေစစ်ငွေသားစာရင်း

- ၁၂။ ငွေပိန္နဲတိုင် အရှည်ပေ ၃၀-ခန့်၊ အလေးချိန် ၁၂၉၆ ဂရမ်သာနှင့် ၈-ပဲ။
- ၁၃။ တစ်ချောင်းလျှင် ၂၅ပေခန့်ရှိ ငွေဆိုင်းကြိုး ၁၂ ချောင်းအလေးချိန် ၃၈၃၈-ကျပ်သား။
- ၁၄။ ဆတ်သွားဖူးအမြင့် ၈-ပေ၊ ၉-လက်မ၊ လုံးပတ် ၁၀-ပေ၊ ကလပ်အမြင့် ၃-ပေ၊ ၂-လက်မခွဲနှင့် နယားထောက် ချောင်းရေ ၁၃-ချောင်း၊ ၎င်းကို ငွေချိန် ၉၉၄၆-ကျပ် လေးပဲ။
- ၁၅။ ငွေဆည်းလည်း ကြီးငယ်လုံးရေ ၄၂၁-လုံး၊ အလေးချိန် ၇၃၀၀-ကျပ် ၁၀ပဲသား။

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ဂေါပကအဖွဲ့ဝင် အဆက်ဆက် လူကြီးများ

အထူးဂေါပကများ

- ၁။ စစ်ကဲကြီး မင်းကျော်သီဟသူ ဦးထော်လေး၊
- ၂။ ဦးပြား တောရဆရာတော်၊

ရိုးရိုးဂေါပကများ

- ၁။ ဦးမောင်ကလေး တန်ဆောင်းဒါယကာ၊
- ၂။ ဦးဖူး၊ ကျောင်းဒါယကာ ကျောက်တံတား၊

(ဒုတိယအကြိမ်)

- ၃။ ဦးရွှေသွယ် တန်ဆောင်းဒါယကာ စာဆိုတန်း၊
- ၄။ ဦးဘိုးညှင်း တန်ဆောင်းဒါယကာ၊ ကုန်ဈေးတန်း
ရန်ကုန်။
- ၅။ ဦးဘိုးကြီး ကျောင်းဒါယကာ ပုဆိုးတန်း၊
- ၆။ ဦးဖော့ကြီး သိမ်ကြီးဒါယကာ ကုန်သေးတန်း၊
- ၇။ ဦးကြွယ်အိုး တန်ဆောင်းဒါယကာ၊
- ၈။ ဦးရောင်း ကျောင်းဒါယကာ စပါးပွဲစားကြီး။

၁၂၄၇-ခု ကဆုန်လဆုတ် ၁-ရက် (၂၉-၄-၁၈၈၅)
နေ့ ရန်ကုန်မြို့ ရိကော်ဒါမင်း ပြုလုပ်ပေးသော စကင်းဥပဒေ
နှင့် ၎င်း၏ပြင်ဆင်ချက် စကင်းဥပဒေအရ ရွေးကောက်တင်
မြှောက်ခြင်း ခံရသော ဂေါပကများမှ -

- ၁။ ဦးဘိုးကြီး ကျောင်းဒါယကာ ပုဆိုးတန်း၊
- ၂။ ဦးဖော့ကြီး သိမ်ကြီးဒါယကာ ကုန်သေးတန်း၊
- ၃။ ဦးကြွယ်အိုး တန်ဆောင်းဒါယကာ၊
- ၄။ ဦးရောင်း ကျောင်းဒါယကာ စပါးပွဲစားကြီး၊
- ၅။ ဦးအုံးခိုင် ကျောင်းဆရာကြီး၊
- ၆။ ဦးကြွက်နီ တန်ဆောင်းဒါယကာကြီး၊
- ၇။ ဦးဘိုးမြိုင် သူဌေး၊ လမ်းမတော်ရန်ကုန်၊
- ၈။ ဦးမြတ်စံ ဘုရားနှင့် ကျောင်းဒါယကာ၊
- ၉။ ဦးညွန့်ရေနံကုမ္ပဏီ သူဌေး ဒါလဟိုဇီလမ်း၊
(ဒုတိယအကြိမ်)

အထက်ပါလူကြီးများမှာ ၁၂၄၇-ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။

- ၁၀။ ဦးဒွန်း ကျောင်းဒါယကာကြီး ကုန်သေးတန်း၊
- ၁၁။ ဦးရွှေစင် အငြိမ်းစား စစ်ကဲတော်မင်း၊
- ၁၂။ ဦးသာဝေ ပွဲစားကြီးနှင့် ကျောင်းဒါယကာ၊
- ၁၃။ ဦးကုလား ပွဲစားကြီးနှင့် မြူနီစီပါယ်ကော်မတီ၊
- ၁၄။ ဦးငြိမ်း အငြိမ်းစားဝန်ထောက်မင်း မဂိုလမ်း၊
- ၁၅။ ဦးလွန်း ခေါင်းလောင်းတော်ကြီး တန်ဆောင်း
ဒါယကာ အောက်စဉ်အိုးတန်း။

အထက်ပါလူကြီးများမှာ ၁၂၄၉-ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။

အများဆန္ဒအရတင်သော ဂေါပကများ

- ၁၆။ ဆာဦးဘိုးသာ ပွဲစားကြီး ပုဇွန်တောင်၊
- ၁၇။ ဦးဘိုးမင်း ကျောင်းဆရာကြီး ပုဇွန်တောင်၊
- ၁၈။ ဦးဘိုးအောင် ငါးထပ်ကြီးဘုရား ဒါယကာ၊
- ၁၉။ ဦးရွှေဝိုင်း အငြိမ်းစား ရာဇဝတ် ဝန်ထောက်မင်း၊
- ၂၀။ ဦးမောင်ကြီး ပွဲစားကြီး ကြည့်မြင်တိုင်၊
- ၂၁။ ဦးသာကြွယ်၊

အထက်လူကြီးများမှာ ၁၂၅၉-ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။

- ၂၂။ ဦးထွန်းတင် သူဌေး၊
- ၂၃။ ဦးပု ကျောင်းဆရာကြီး ပုဇွန်တောင်၊
- ၂၄။ ဦးလန်း ဧရပ်ဒါယကာကြီး လမ်းမတော်၊
(ဒုတိယအကြိမ်)

အထက်ပါလူကြီးများမှာ ၁၂၆၁-ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။

၂၅။ ဦးဘိုးမြိုင် ပွဲစားကြီး၊

၂၆။ ဦးဘိုးလှ ပွဲစားကြီး၊

၂၇။ ဦးနေဒွန်း တန်ဆောင်းဒါယကာကြီး၊

၂၈။ ဦးဘိုးကြင် မျက်မှန်ကုမ္ပဏီ၊

၂၉။ ဦးတူ သူဌေး။

အထက်ပါလူကြီးများမှာ ၁၂၆၈-ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။

၃၀။ ဦးဘိုးခင် စက်သူဌေး၊

၃၁။ ဦးမောင်ကြီး စက်သူဌေး၊ ပုဆိုးတန်း၊

၃၂။ ဦးရာသီ တန်ဆောင်းဒါယကာ၊

အထက်ပါလူကြီးများမှာ ၁၂၇၄-ခုနှစ်က ဖြစ်သည်။

၃၃။ သတိုးသီရိသုဓမ္မ၊ အဂ္ဂမဟာ သရေစည်သူ ဒေါက်တာ သိမ်းမောင်၊ အငြိမ်းစား နိုင်ငံတော် တရားဝန်ကြီးချုပ်၊

၃၄။ ဦးဘကျော် ကျောင်းဒါယကာ၊ အင်းယားလမ်း၊

၃၅။ ဦးဘိုးတာ စက်သူဌေး၊ ကျောင်းဒါယကာ၊

၃၆။ သတိုးသီရိသုဓမ္မာ ဆာဦးသွင် စက်သူဌေး၊

အထက်ပါ လူကြီးများမှာ ၁၂၈၀-ခုနှစ်ကဖြစ်သည်။

၃၇။ ဦးဘိုးမြ ပွဲစားကြီး။

၃၈။ ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးမြင့် စက်သူဌေး။

(ဒုတိယအကြိမ်)

- ၃၉။ စည်သူဦးဘိုးဗျော မြေပိုင်ရှင်။
- ၄၀။ ဦးဘသော် အထက်လွတ်တော် အမတ်ဟောင်း။
အထက်ပါ လူကြီးများမှာ ၁၂၈၈-ခုနှစ်ကဖြစ်သည်။
- ၄၁။ ဦးဘိုးစော ပွဲစားကြီး။
- ၄၂။ ဦးညွန့် ဗြိတိသျှဘားမား ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင်။
အထက်ပါ လူကြီးများမှာ ၁၂၉၅-ခုနှစ်ကဖြစ်သည်။
- ၄၃။ ဦးဘစီ ဝတ်လုံတော်ရ။
- ၄၄။ ဦးဘိုးသောင်း အငြိမ်းစား မြေအရေးပိုင်။
အထက်ပါ လူကြီးများမှာ ၁၂၉၇-ခုနှစ်ကဖြစ်သည်။
- ၄၅။ ဦးဘဖိုး ပွဲစားကြီး။
- ၄၆။ သရေစည်သူ ဦးလှကျော် မီးသတ်။
- ၄၇။ သတိုးမဟာသရေစည်သူ (ပုဂံ) ဦးဘဂျမ်း။
- ၄၈။ သီရိပျံချီ ဦးကြည်ဝင်း၊ မီးရထားမင်းကြီး။

မြေလျင်လွှပ်စဉ်က အဖွဲ့ဝင်လူကြီးများ

- ၁။ သတိုးသီရိသုဓမ္မ အဂ္ဂမဟာ သရေစည်သူ ဒေါက်တာ
ဦးသိမ်းမောင်၊ နိုင်ငံတော်တရား ဝန်ကြီးချုပ် ဟောင်း။
- ၂။ ဝဏ္ဏကျော်ထင် ဦးမြင့်။
- ၃။ ဦးဘသော် အထက်လွတ်တော် အမတ်ဟောင်း။
- ၄။ ဦးကိုကို - အာအေ။
- ၅။ ဦးကျော်စိန် အင်ဂျင်နီယာကြီး။
(ဒုတိယအကြိမ်)

စေတီတော်အတိုင်းအတာ

ဖိနပ်တော်

အလျား ၃၇-ပေ၊ ၂-လက်မ။ အမြင့် ၂ပေ ၃-လက်မ။
၎င်းဖိနပ်လေးမျက်နှာ အလျား ၃၂၁-ပေ၊ ၂-လက်မ။

ပထမပစ္စယာ

အောက်ခြေအလျား ၃၄၀ ပေ၊ ၆-လက်မ။ ၎င်းအ ထက်
၃၃၂-ပေ ၂-လက်မ။ ၎င်းအောက်အထက် အမြင့် ၁၅-ပေ ၁၀-
လက်မ။

ဒုတိယပစ္စယာ

အောက်ခြေအလျား ၂၆၅-ပေ၊ ၎င်းအထက် ထိပ်
အလျား ၁၉၉-ပေ၊ ၂-လက်မ၊ ၎င်းအောက် အထက်အမြင့် ၃၈-
ပေ ၅-လက်မ။

တတိယပစ္စယာ

အောက်ခြေအလျား ၁၈၈-ပေ၊ ၎င်းအထက် ထိပ်
အလျား ၁၄၄-ပေ၊ ၎င်းအောက်အထက်အမြင့် ၂၅-ပေ၊ ၁၀-
လက်မ။

ကြေးခွေကြီး

အောက်ခြေလုံးပတ် ၄၄၃-ပေ၊ ထိပ်ဝ ၁၄၁-ပေ။
၎င်းအထက် ထိပ်လုံးပတ် ၃၃၉-ပေ၊ ထိပ်ဝ ၁၀၇-ပေ။ ၎င်း

(ဒုတိယအကြိမ်)

အောက်အထက်အမြင့် ၂၁-ပေ၊ ၅-လက်မ။

သပိတ်မှောက် ခေါင်းလောင်းကြီး အောက်လုံးပတ်
၃၃၆-ပေ၊ ထိပ်ဝ ၁၀၇-ပေ၊ ၎င်းအထက် ထိပ်လုံးပတ် ၁၉၁-
ပေ၊ ၁၁-လက်မ။ ထိပ်ဝ ၆၁-ပေ။ ၎င်းအောက် အထက်အမြင့်
၄၈-ပေ၊ ၁၁-လက်မ။

ဖောင်းရစ်

အောက်လုံးပတ် ၁၉၁-ပေ၊ ၁၁-လက်မ။ ထိပ်ဝ ၆၀-
ပေ၊ ၎င်းအထက်လုံးပတ် ၉၆-ပေ၊ ၅-လက်မ။ ထိပ်ဝ ၃၀-ပေ၊
၈-လက်မ၊ ၎င်းအထက် အောက်အမြင့် ၄၁-ပေ။

ကြာနု

လုံးပတ် ၉၆-ပေ၊ ၅-လက်မ။ ထိပ်ဝ ၃၀-ပေ၊ ၈-
လက်မ၊ အထက်ကြာနုလုံးပတ် ၇၈-ပေ၊ ၉-လက်မ။ ထိပ်ဝ
၂၅-ပေ။ ၎င်းအထက်အောက်အမြင့် ၃၃-ပေ၊ ၅-လက်မ။

ငှက်ပျောဖူး

အောက်ခြေလုံးပတ် ၆၅-ပေ၊ ၉-လက်မ။ ထိပ်ဝ ၂၀-
ပေ၊ ၁၀-လက်မ။ ၎င်းတင်းလုံးပတ် ၇၃-ပေ၊ ၁၁-လက်မ။ ထိပ်ဝ
၂၃-ပေ၊ ၆-လက်မ၊ ၎င်းအလယ်လုံးပတ် ၅၂-ပေ၊ ၁၁-လက်မ။
ထိပ်ဝ ၁၆-ပေ၊ ၁၀-လက်မ။ ၎င်းထိပ်ဆုံးလုံးပတ် ၁၂-ပေ၊ ၉-
လက်မ။ ထိပ်ဝ ၄-ပေ၊ ငှက်ပျောဖူး အောက်ခြေမှ ထိပ်ဆုံး
အထိအမြင့် ၅၂-ပေ၊ ၆-လက်မ။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ဖိနပ်တော် အောက်ခြေမှ ၎က်ပျောဖူး အဆုံးအထိ အမြင့်ပေပေါင်း ၂၂၇-ပေ၊ ၇-လက်မရှိသည်။

ထီးတော်အောက်ခြေ လုံးပတ် ၄၅-ပေ၊ ၇-လက်မ၊ ထိပ်ဝ ၁၄-ပေ၊ ၆-လက်မ။ အမြင့် ၃၃-ပေ။

ဖိနပ်တော်မှ ထီးတော် အဆုံးအထိ အမြင့်ပေ -၃၁၀၊ ၇-လက်မရှိသည်။

သတိပြု မှတ်သားဖွယ်ရာများ

၁။ တောင်ဘက်စောင်းတန်း လှေကားထစ် ၁၀၄၊ ၎င်းတောင်ဘက်စောင်းတန်းတွင် ဓာတ်လှေကားလည်း တည်ဆောက်လှူဒါန်းထားသည်။ ဓာတ်လှေကားရှေ့တွင် ရွှေတိဂုံ ဘုရားဈေးရှိသည်။ ထိုဈေးတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အဓိကဖြစ်သော ပိဋကတ်တော်စာပေများ ရောင်းချရာ ပိဋကတ်စာအုပ်ဆိုင်များ တည်ရှိသည်။ စောင်းတန်းထဲတွင် စာအုပ်ဆိုင်များ၊ ပန်းပုဆိုင်များ၊ ဘုရားတံကဲဆိုင်များ၊ စတိုး ဆိုင်များ၊ ပုတီးဆိုင်များစသော နိဗ္ဗာန်ကုန်ဆိုင်များနှင့် အထူး စည်ကားလှသည်။

၂။ အရှေ့ဘက်စောင်းတန်း လှေကားထစ် ပေါင်း ၁၁၀- ရှိသည်။ ထိုအရှေ့ဘက် စောင်းတန်းဘေးတွင်လည်း ဓာတ်လှေ ကားတစ်ခုတည်ဆောက်လှူဒါန်းထားသည်။ ပထမဦးဆုံးသော ဓာတ်လှေကားလည်းဖြစ်သည်။ ထိုစောင်းတန်းတွင် မြန်မာ (ဒုတိယအကြိမ်)

ဆိုင်းဝိုင်း အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော အိုးစည်၊ ဗုံမောင်းများ၊ နဲ့ခရာစသော အတီးအမှုတ် ကိရိယာများ၊ စာအုပ်ဆိုင်များ၊ သင်္ကန်းဆိုင်များနှင့် ဇွန်းခက်ရင်းစသော ကြေးထည်များ၊ ယွန်းထည်များ၊ စောင်းတန်းတစ်လျှောက် တည်ခင်းရောင်းချသော ဆိုင်များရှိသည်။ ထိုအရှေ့စောင်းတန်းဘေးတွင် ဓမ္မစေတီမင်း ကျောက်စာတော် တန်ဆောင်းရှိ သည်။

၃။ မြောက်ဘက်စောင်းတန်းတွင် လှေကားထစ် ၁၂၈-ခု ရှိသည်။ ၎င်းစောင်းတန်းသည် အလွန်ရှေးကျသော စောင်းတန်း ဖြစ်ပြီး ဈေးဆိုင်ကြီးကြီးကျယ်ကျယ် မရှိပေ။ ဘုရားဖူးအတက် အဆင်း နည်းပါးသော စောင်းတန်းဖြစ်ပြီး စောင်းတန်းထိပ်တွင် အာဇာနည်ဝိမာန် ရှိသည်။ ၎င်းစောင်းတန်း၏ ထိပ်လကျာဘက် တွင် သွေးဆေးကန်ရှိသည်။

၄။ အနောက်ဘက်စောင်းတန်းတွင် လှေကားထစ် ၁၇၅-ထစ်ရှိပြီး ယခုအထိအသစ်လွင်ဆုံး စောင်းတန်းဖြစ်သည်။ နှစ်ပြားတန်ဆောင်းဟုလည်း ခေါ်တွင်သည်။ ဓာတ်လှေကား တပ်ဆင်လူဒါန်းထားသည်။ ဓာတ်လှေကား ၃-ဘက်တွင် အမြင့် ဆုံးနှင့် အရှည်လျားဆုံး ဖြစ်သည်။

၅။ ရင်ပြင်တော် အရှေ့နှင့်မြောက်ဘက် အရှည်ပေ ၉၀၀-စီရှိသည်။

၆။ ရင်ပြင်တော် အနောက်ဘက်နှင့်တောင်ဘက် အရှည် (ဒုတိယအကြိမ်)

ပေ ၇၀၀-စီရှိသည်။

၇။ တန့်တော်မူ စေတီတော်သည် စေတီတော်ကြီး တောင်ဘက်စောင်းတန်းထိပ် ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်းပေါ်တွင် တည်ရှိစမှယ်တော်မူသည်။

၈။ နောင်တော်ကြီး စေတီတော်သည် ရွှေတိဂုံစေတီတော် ရင်ပြင်တော်အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် တည်ထားကိုးကွယ် သည်။ စေတီတော်ကြီးနှင့် ပုံတော်တူတည်ထားသည်။ ထိုစေတီ တည်ရာသည် တဖုဿ ဘလ္လိကညီနောင်နှင့် ဥက္ကလာပ မင်းတို့ ဆံတော်ဓာတ်တို့ကို ဌာပနာမသွင်းမီ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကြီး တည်ထားကိုးကွယ်ဆည်းကပ်၍ မဏ္ဍပ်ကြီး ကိုထိုး၍ ခေတ္တ ကိန်းဝပ်ပူဇော်ခံသောနေရာတွင် တည်ထား ခြင်း ဖြစ်သည်။

၉။ ဘုရားလေးဆူနှင့် တန်ဆောင်းများမှာ အရှေ့ဘက်ရင် ပြင်တော် မုခ်ဦးတန်ဆောင်းတွင် (ကကုသန်) ဘုရား အနောက် ဘက်မုခ်ဦး တန်ဆောင်းတွင် (ကဿပ) ဘုရား၊ တောင်ဘက် မုခ်ဦး တန်ဆောင်းတွင်(ကောဏာဂုံ) ဘုရား၊ မြောက်ဘက်မုခ် ဦး တန်ဆောင်းတွင် (ဂေါတမ)ဘုရားတို့၏ ရုပ်ထုတော်ဆင်း တုတော်များ ကိန်းဝပ်တော်မူသည်။

၁၀။ စေတီတော်ကြီး၏ ဝတ္တကမြေ အဝန်းအဝိုင်းတွင် တည်ဆောက်ပြီး တည်ဆောက်လတ္တံ့သော တန်ဆောင်းများ၊ ဇရပ်များရှိကြသည်။ ယခုအခါတွင် အထူးစည်ကား ထွန်းပ (ဒုတိယအကြိမ်)

သော ဘာသာရေးအဆောက်အဦး ရုပ်ကွက်ကြီးဖြစ်နေပေပြီ။

၁၁။ ခေါင်းလောင်းကြီးများ -

(က) တနင်္ဂနွေထောင့်တွင် တန်ဆောင်းနှင့်တကွ စတည်သော သာယာဝတီမင်း လူဒါန်းသည့်ခေါင်းလောင်းတော်ကြီးမှာ ကြေးချိန် ၂၅၉၄၉-ပိဿာရှိသည်။

(ခ) ရှင်စောပု၏သားမက် ဓမ္မစေတီမင်းသည် လည်း ကြေးပိဿာချိန် တစ်သောင်းကို ခေါင်းလောင်းသွန်းလုပ်၍ လူဒါန်းခဲ့သည်။

၁၂။ မြန်မာဗိသုကာ-ပန်ချိပန်းပု ပန်းတမော့ လက်ရာများကို တွေ့မြင်လိုပါက ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏ ရင်ပြင်တော်ပေါ်ရှိ တန်ဆောင်းကြီးများ မုခ်ဦးကြီးများတွင် အထူးလက်ရာမြောက်လှသော လက်ရာများဖြင့် တအံ့တဩ တွေ့မြင်လေ့လာနိုင်ပေသည်။ စုလစ်မွမ်းချွန်သော အဆောက်အဦးကြီး များ၏ ပန်းခက် ပန်းနွယ် ခြူးပန်း ခြူးနွယ်များမှာ အထူး စိတ်ဝင်စားဖွယ်များလာသည်။

၁၃။ တန်ဆောင်းကြီးများ (က) စေတီတော်ရင်ပြင် မြောက်ဘက်တွင် ဆံတော်တွင်းတည်ရှိသော ဆံတော်တွင်း တန်ဆောင်း။

(ခ) ၎င်းမြောက်ဘက်တွင် စေတီယင်္ဂဏအသင်း တန်ဆောင်း။

(ဂ) စေတီတော်အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် ရှင်မထီး တန်ဆောင်း။

(ဃ) ရင်ပြင် အရှေ့ဘက်မုခ်၏ မြောက်ဘက်ရှိ မသိုးသင်္ကန်းများ

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရက်လုပ်လှူဒါန်းရာ ရေကြည်တော်ဝတ် အသင်း တန်ဆောင်း။

(င) ရွှေတိဂုံစေတီတော် ဂေါပက အဖွဲ့တည်ရှိရာ တောင်ဘက် ဓာတ်လှေကား အရှေ့ဘက်ရှိ တိုက်တန်ဆောင်း။ (စ) ၎င်း ဂေါပကအဖွဲ့နှင့် စေတီတော်ကြားရှိ တန်ဆောင်းများ စသော အဆင်းတန်ဆောင်းကြီးများမှာ အထူးခမ်းနားသော တန်ဆောင်း ကြီးများ ဖြစ်သည်။

၁၄။ ဘုရားလေးဆူ ပုံတော်များ။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၃၈-ခုနှစ်တွင် စဉ့်ကူးမင်း ထုလုပ်လှူဒါန်းတော်မူသော ဘုရားလေးဆူမှာ ရင်ပြင်တော် တွင် တန်ဆောင်း ပလ္လင်တော်နှင့်တကွ အရှေ့ဘက် (ကကုန်သန် ဘုရား)၊ တောင်ဘက်(ကောဇာဂုံဘုရား)၊ အနောက်ဘက် (ကဿပဘုရား)၊ မြောက်ဘက် (ဂေါတမဘုရား)ဟူ၍ အာရုံခံတန်ဆောင်းကြီးများထဲတွင်လှူဒါန်းထားသည်ကို ဖူး တွေ့နိုင်သည်။

၁၅။ ဆုတောင်းပြည့် ဘုရားစေတီတော်ပထမပစ္စယာ အရှေ့ ဘက်တွင် စမွယ်တော်မူသည်၊ ရှေးမင်းညီမင်းသားများ မင်းဖြစ် မဖြစ် ထိုဆုတောင်းပြည့်မြတ်စွာဘုရားတွင် လှူဒါန်းပူဇော်၍ ဆုတောင်းကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ရာဇာဓိရာဇ် မင်းသားသည် မင်းသားဘဝတွင် ထိုဆုတောင်းပြည့် မြတ်စွာဘုရားတွင် ပန်းဆီမီးလှူဖွယ်ဝတ္ထုဖြင့် လှူဒါန်းပူဇော်၍ ဘုရင်အဖြစ် ဆုတောင်း (ဒုတိယအကြိမ်)

ခဲ့သည်ဟု အဆိုရှိသည်။

၁၆။ ဗောဓိပင်(က) စေတီတော်ရင်ပြင် အရှေ့တောင်ထောင့်ရှိဗောဓိပင်။ (ခ) ရင်ပြင်တော် အနောက်တောင်ထောင့်ရှိ ဗောဓိပင် တစ်ပင်နှင့် အခြားဗောဓိပင်များ စိုက်ပျိုးပူဇော်ထားသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအစ ရွှေတိဂုံ စေတီတော်ကြီးက

မှတ်ဖွယ် သမိုင်းချုပ်

တဖုဿနှင့်ဘလ္လိကခေါ်ကုန်သည်ညီနောင်တို့အား မြတ်စွာဘုရား ပေးသနားတော်မူလိုက်သော ဆံတော်ရှင် ရှစ်ဆူကို ဌာပနာ၍ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကို ဥက္ကလာပ မင်းကြီးက မဟာသက္ကရာဇ် ၁၀၃-ခု တပေါင်းလပြည့်နေ့တွင် တည်သည်။ တည်စက ဉာဏ်တော်မှာ ၄၄-တောင်(ဝါ) ၆၆-ပေ အမြင့်ရှိ သည်။ ယခု ၁၃၃၃-ခုနှစ်မှစ၍ ရေတွက်လျှင် လွန်ခဲ့သော (၂၅၁၅+ ၄၅= ၂၅၆၀)နှစ်ရှိပေသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၇၃၃၊ သာသနာတော်နှစ် ၁၉၁၅၊ ဟံသာဝတီဘုရင် ဆင်ဖြူရှင် ဗညားဦးသည် ပြိုပျက်နေသော တိဂုံဆံတော်ရှင်စေတီကို မူလဉာဏ်တော် ၄၄-တောင်(၆၆-ပေ) အတိုင်း ထပ်မံတည်သည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၇၉၀၊ သာသနာနှစ် ၁၉၇၂၊ ငလျင်ကြီးစွာလှုပ်၍ ခေါင်းလောင်းတော်အထိ ပြိုကျသည်။ ရာဇာဓိရာဇ်၏သားတော် ဗညားရန်ခိုက်မင်းသည် ပထမစေတီပန်းခုံးတော် ၂၂-တောင်ကို အတောင် ၁၃၀-တိုင်အောင် တိုးချဲ့တည်ရာ သက္ကရာဇ် ၈၀၈ခုနှစ်၌ ပစ္စယာ နှစ်ဆင့်သာ ပြီး၍ ထိုမင်း နတ်ရွာစံတော်မူသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၀၉၊ သာသနာနှစ် ၁၉၉၁၊ ရှင်စောပု၏သားတော် ဗညားဗရူးမင်းသည် စေတီတော်ကို ဆက်လက်တည်ရာ သက္ကရာဇ် ၈၁၁-ခုနှစ်၌ ပစ္စယာ ၅-ဆင့်သာ ပြီး၍ နတ်ရွာစံတော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၁၃၊ သာသနာနှစ် ၁၉၉၅-ခု ရှင်စောပု၏မောင်တော် ဗညားကျန်းတော်မင်းသည် ငှက်ပျောဖူး ရောင်လျှံအထိ ယခုလက်ရှိ စေတီတော်အမြင့် ၂၇၈-ပေအထိ တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။ (ထီးတော်အမြင့် ၃၃ပေ၊ စိန်ဖူး ငှက်မြတ်နားအမြင့် ၁၅-ပေ၊ ပေါင်း ၄၈-ပေကို ထည့်သွင်း ရေတွက်လျှင် စေတီတော်အမြင့် ၃၂၆-ပေဖြစ်သည်။)

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၁၄၊ သာသနာနှစ် ၁၉၉၆၊ ဗညားကျန်းတောဘွဲ့ခံ ဘုရင်မကြီး ရှင်စောပုသည် ရွှေကိုယ် လေးချိန်၍ မျက်ပါးတော်ခတ်ပြီးလျှင် စေတီတော်လုံးပြည့် ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူတော်မူသည်။ ရင်ပြင်တော်ကို ကျောက်ပြား အပြည့်ခင်း၍ မဟာရံတံတိုင်း ၇-ထပ်နှင့်စောင်းတန်း လေးဘက် တွင် ကျောက်လှေကား ၄-ခုပြုတော်မူခဲ့သည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၃၃၊ သာသနာနှစ် ၂၀၁၅၊ ဘုရင်မ ကြီး ရှင်စောပု၏ သားမက်တော် ဓမ္မစေတီမင်းသည် ကြေး ပိဿာချိန်တစ်သောင်းကို ခေါင်းလောင်းသွန်းလုပ် လှူဒါန်းခဲ့၏။ ထိုခေါင်းလောင်းတော်ကြီးကို သက္ကရာဇ် ၉၆၅-၉၇၄၊ သံလျှင် (ဒုတိယအကြိမ်)

မြို့စား၊ ကုလားစင်တာ ယူသွားရာ ဒေါပုံ မြစ်ထဲတွင် ကျနေသည်။ ထိုမင်းသည် ရွှေတိဂုံသမိုင်းကို မွန် မြန်မာနှစ်ဘာသာဖြင့် ကျောက်စာရေးထိုး၍ အရှေ့စောင်းတန်း မြောက်ဘက်၌ စိုက်ထူခဲ့၏။ ယခုတိုင် ထင်ရှားတွေ့ နိုင်သည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၅၆၊ သာသနာနှစ် ၂၀၃၈၊ ဓမ္မစေတီမင်း၏ သားတော် ဗညားရံမင်းသည် မင်းကျင့် တရား ပျက်ပြားသဖြင့် လေပြင်းမှန်တိုင်းကျ၍ ရွှေတိဂုံစေတီ တော်သည် အနောက်မြောက်ဘက် တစ်တိုင်ကွာသို့ ရောက်အောင် လွင့်စင်ကျ၏။ ထီးတော်ကျရာသို့ ဘုရင်ကိုယ်တိုင် သွားရောက်ကောက်ယူ၍ အသစ်ပြင်ဆင် ထီးတင်လှူတော်မူ သည်။ ထိုမင်း အသက် ၄၈-နှစ်ရှိ၍ ပထမပစ္စယာအထက်၌ စေတီရံ ၄၈-ဆူ တည်တော်မူသည်။ စေတီတော် အောက်ကလာပ်ခြေကို လှည့်ဖွင့်ချဲ့၍ လုပ်စေတော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၈၈၊ သာသနာနှစ် ၂၀၇၀၊ သူရှင် တကာရွတ်ပိမင်းသည် တိဂုံဆံတော်ရှင်အား ပတ္တမြားတစ်လုံး၊ စိန်တစ်လုံး၊ နီလာတစ်လုံး၊ နဝရတ် ၉-ပါး လှူတော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၈၉၄ ၊ သာသနာနှစ် ၂၀၇၆၊ မင်းတရားရွှေထီးသည် တိဂုံဆံတော်ရှင် စေတီတော်မြတ်အား မကိုဋ်တင်လှူတော်မူသည်။ ကိုယ်အလေးတော်ရွှေကို မျက်ပါးခတ်၍ ခရာသီးက ကလာပ်ခြေ မြေအထိ ရွှေလုံးပြည့် ကပ်လှူ (ဒုတိယအကြိမ်)

တော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၁၂၊ သာသနာနှစ် ၂၀၉၄၊ ဘုရင့်
နောင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားကြီးသည် တိဂုံဆံ တော်ရှင်ကို
ရွှေလုံးပြည့်ကပ်လှ၍ ထီးတော်တင် လှူတော်မူ၏။ မကိုဋ်တော်
ကိုလည်း ချွတ်၍ လှူတော်မူ၏။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၇၀၊ သာသနာနှစ် ၂၁၅၂၊
ဗညားဒလ မင်းလက်ထက် လျှင်ကြီးစွာလှုပ်၍ ပြိုကျခေါင်း
လောင်းပုံသာ ကျန်၏။ မင်းနှင့် ပြည့်သူတို့ ပူးပေါင်းပြုပြင်ကာ
ရွှေထီးတင်လှူတော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၈၀၊ သာသနာနှစ် ၂၁၆၂၊
အနောက်ဘက်သာလွန်မင်းတရား ထီးတော်သစ်တင်လှူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၉၀၊ သာသနာနှစ် ၂၁၇၂၊
မင်းရဲဒိဗ္ဗသည် ရွှေပြာသာဒ် ၄-ဆူနှင့်ရွှေထီး၊ ငွေထီး၊ ရွှေတံခွန်၊
ငွေတံခွန်စသည် တင်လှူတော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၉၉၁၊ သာသနာနှစ် ၂၁၇၃၊
သာလွန်မင်းတရားကြီးသည် ထီးတော်အသစ် တင်လှူတော်
မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၀၄၀၊ သာသနာနှစ် ၂၂၂၂၊
မင်းရဲကျော်ထင် လက်ထက် မြေလျှင်လှုပ်ရာ တိဂုံဆံတော်ရှင်
ရောင်လှုံပြိုကျသည်ကို အသစ်ပြုလုပ်စေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၁၇၊ သာသနာနှစ် ၂၂၉၉၊
အလောင်းမင်းတရားကြီး ဦးအောင်ဇေယျသည် ရွှေတိဂုံ
ဆံတော်ရှင် စေတီတော်ကို ရတနာအမျိုးမျိုးဖြင့် ပူဇော်၍
ဇရပ်တော်ကြီး ဆောက်လုပ်ရေစက်ချသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၃၀၊ သာသနာနှစ် ၂၃၁၂၊
ကုန်းဘောင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းတရားလက်ထက် ငလျင်လှုပ်ရာ
ပထမ ဖောင်းရစ်ထိ အက်ကွဲရာ ပြုပြင်မွမ်းမံ၍ ၁၁၃၆ ခုနှစ်၌
ထီးတော်အသစ် တင်လှူတော်မူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၃၈၊ သာသနာနှစ် ၂၃၂၀၊
စဉ့်ကူးမင်းသည် ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကို ရွှေမျက်ပါးသင်္ကန်း
ကိုယ်လုံးပြည့် ကပ်လှူသည်။ ရင်ပြင်တော်လေးမျက်နှာတွင်
တန်ဆောင်းပလ္လင်တော်နှင့်တကွ အရှေ့ဘက်ကကုသန် ဘုရား၊
တောင်ဘက်ကောဏာဂုံဘုရား၊ အနောက်ဘက် ကဿပဘုရား၊
မြောက်ဘက်ဂေါတမဘုရားဟူ၍ လေးဆူသော ဆင်းတုတော်
များ သွန်းလုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၀၊ သာသနာနှစ် ၂၃၂၂၊
စဉ့်ကူးမင်းသည် ကြေးချိန် ၁၅၅၅၅-ပိဿာရှိသော ခေါင်း
လောင်းကြီးကို စေတီတော်ရာဟုထောင့်၌ လှူဒါန်းထား သည်။
ထိုခေါင်းလောင်းကြီးကို အင်္ဂလိပ်တို့ ယူဆောင်သွားရာ လှိုင်
မြစ်တွင် ကျနေရစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာစစ်ပြေ ငြိမ်းသော
(ဒုတိယအကြိမ်)

အခါ မြန်မာတို့က ပြန်လည်ဆယ်ယူ၍ ပြန်လည် ထားကြသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၀၃၊ သာသနာနှစ် ၂၃၇၅၊ သာယာဝတီမင်းသည် စေတီတော် ကိုယ်လုံးပြည့် ရွှေသင်္ကန်းကပ်လှူတော်မူသည်။ ကြေးချိန် ၂၅၉၄၉ - ပိဿာရှိသော ခေါင်းလောင်းတော်ကြီးကို တနင်္ဂနွေထောင့်၌ လှူဒါန်းထားသည်။ အနောက်နန်းမတော် မိဖုရားကြီး မမြလေးသည် အနောက်စောင်းတန်းနှင့် မြောက်ဘက်မှ၌ တန်ဆောင်းများ ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၁၄၊ သာသနာနှစ် ၂၃၉၆၊ ဒုတိယအင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့စစ်ပွဲအပြီး၌ ရွှေတိဂုံစေတီတော် ပထမပလ္လင်အထက် အရှေ့ဘက် အလယ်တည့်တည့်မှ အစောင် ၄-တောင်၊ အနံ ၃-တောင်၊ အလျား ၆၆-တောင် နှစ်မိုက်ထိအောင် အင်္ဂလိပ်စစ်တပ်က ဖောက်ထွင်းဖျက်ဆီးသည်။

စစ်ကဲကြီး ဦးထော်လေး ကမကထပြု၍ ၁၂၁၆-ခုနှစ်၌ ပြန်လည်ပြုပြင် မွမ်းမံသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၃၃၊ သာသနာနှစ် ၂၄၁၅၊ မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် ရွှေတိဂုံဆံတော်ရှင်အား ထီးတော်အသစ်တင်လှူသည်။ (ဆင်ဖြူရှင် ထီးတော်ပုံစံနှင့် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးသည် ထီးတော်ပုံစံများကို အရှေ့မှန်နှင့် တနင်္ဂနွေထောင့်အကြား၌ အုတ် အင်္ဂတေဖြင့် နမူနာ ပြုလုပ်ပြထားသည်)
(ဒုတိယအကြိမ်)

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၀ သာသနာနှစ် ၂၄၃၂၊ ငလျင်လှုပ်သဖြင့် ငှက်မြတ်နားမြေခရာ ထိုနှစ် တပေါင်းပွဲတော်တွင် ပြန်လည်တင်လှူသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၈၁၊ သာသနာနှစ် ၂၄၆၃၊ မြေငလျင်လှုပ်သဖြင့် ပိန္နဲတိုင် အနောက်မြောက်ထောင့်သို့ ယိမ်းယိုင်သည်။ ၁၂၈၂-ခုနှစ်၌ စိန်ဖူး ငှက်မြတ်နား အသစ် ပြုပြင် တင်လှူသည်။ အဂ္ဂမဟာမဏိတ ဆရာကြီး ဦးလင်းက “စိန်ဖူး ငှက်မြတ်နားတင် မော်ကွန်း” ရေးသား ပူဇော်လေသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၉၁၊ သာသနာတော်နှစ် ၂၄၇၃၊ ရွှေတိဂုံကုန်းတော်ကို စစ်တပ်နယ်မြေအတွင်းမှ နုတ်ပယ်၍ ခံတပ်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းမှ ပယ်ဖျက်ကြောင်း အင်္ဂလိပ်အစိုးရက ကြေငြာသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၉၂၊ သာသနာနှစ် ၂၄၇၄၊ ငလျင်ပြင်းစွာ လှုပ်သဖြင့် ထီးတော်စောင်းငဲ့၍ စိန်ဖူးငှက်မြတ်နားတွဲရစ်ကျသည်။ ၁၂၉၃-ခု၌ ယခုလက်ရှိ စိန်ဖူးငှက်မြတ်နား အသစ်တင်လှူသည်။

အနောက်ဘက်မှစ် အမှိုက်ပုံးမီးလောင်ရာမှ အနောက်ဘက် စောင်းတန်းကို ကူးစက်ကာ ရင်ပြင်တော် အနောက်ဘက်နှင့် အရှေ့ဘက်ရှိသမျှ ဇရပ်တန်ဆောင်းများ မီးလောင်ကျွမ်းသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၃၂၊ တော်သလင်း လဆန်း
 ၉ရက်၊ နံနက် ၁၀-နာရီ ၅-မိနစ်အချိန်၊ သာသနာနှစ် ၂၅၁၄-
 ငလျင်လှုပ်ရာ ထီးတော် အနည်းငယ် တိမ်းစောင်းသည်ကို
 ပြန်လည်တည်မတ်ရသည်။ စေတီတော်မြတ်အား လှူဒါန်းထား
 သော စိန် ,ရွှေ, ငွေ, ကျောက်မျက်ရတနာများကို အသေးစိတ်
 စာရင်းပြုစုသည်။

ဌာပနာတော်အထူး

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီးတွင် အဓိကအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဘဒ္ဒကပ်ကမ္ဘာတွင် ပွင့်တော်မူပြီးသော လေးဆူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားဘုရားသခင်တို့၏ အသုံးအဆောင် ဓာတ်တော်များ ဌာပနာ၍ တည်ထားပေသည်။

၎င်းတို့မှာ

- ၁။ ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား၏ တောင်ငှေးတော်။
- ၂။ ကောဏာဂုံ မြတ်စွာဘုရား၏ ရေစစ်တော်။
- ၃။ ကဿပ မြတ်စွာဘုရား၏ ရေသနုတ်တော်။
- ၄။ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား၏ ဆံတော်ရှစ်ဆူ ... တို့ဖြစ်ပေသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရွှေတိဂုံ အောင်မြေမှ အံ့ပွယ်ကိုးပြာ

ရွှေတိဂုံစေတီတော် တည်ထားကိုးကွယ်ရာ သိဂုံတ္ထရ ကုန်းတော်ပေါ်တွင် လေးဆူဓာတ်ပုံ ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ် ကြီးသာမက အခြားခြားသော စေတီပုထိုးတော်များ၊ ရုပ်ပွား တော်များလည်းများစွာတည်ထားကိုးကွယ်လျက် ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။

ထိုများစွာသော စေတီပုထိုးတော်များ၊ ရုပ်ပွားတော် များမှာ သူ့ဒေါင့်နှင့်သူ ယင်ပြင်တော်ပေါ်တွင် စမ္မာယ်တော်မူ ကြကုန်၏။ ထိုစေတီ ရုပ်ပွားတော်များအနက် ရှေးမွန်ဘုရင် များ၊ မြန်မာဘုရင် များ၊ မှူးမတ်သေနာပတိများ၊ ထွက်ရပ်လမ်း အားထုတ်ကြကုန်သော ဘိုးဘိုးအောင်၊ ဓမ္မစေတီ ဘားမဲ့ဆရာ တော်၊ ရှင်မထီးနှင့်တကွ ရှင်အဇ္ဈဂေါဏ စသော ပုဂ္ဂိုလ်ကျော် ကြီးများ တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ကြသည့် ဘုရားများလည်း များစွာ ရှိပါသည်။ ၎င်းတို့အထဲမှ ထူးခြားသော ဌာန (၉)ခု၊ သို့မဟုတ် ထူးခြားသော (၉)ဌာန တို့ကို၊ အောက်ပါအတိုင်း ထုတ်ဖော် ရှင်းလင်းညွှန်ပြပါသည်။

လောကီပညာ ထွက်ရပ်လမ်းသမားများနှင့် လေ့လာ စူးမြော်လိုသူ၊ ပုတီးစိပ်လိုသူ ရှင်လူရဟန်းတို့သည် ရွှေတိဂုံ ဘုရားကုန်းတော်ပေါ်ရှိ ထူးခြားသော ၉ ဌာနသို့ လှည့်ပြီး

(ဒုတိယအကြိမ်)

ရှိခိုးပူဇော် အားထုတ်လေ့ရှိကြသည်။

- ၁။ တဝဂူ ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား
- ၂။ ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီဘုရား
- ၃။ ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား
- ၄။ ရှင်မထီးဘုရား
- ၅။ ရှင်အဇ္ဇဂေါဏ ဘုရား
- ၆။ ဆံတော်တွင်း ရုပ်ပွားတော်
- ၇။ ဘိုးဘိုးအောင်ဘုရား
- ၈။ လက်ပက်လက်ဘုရား
- ၉။ ပြဒါးရှင် ဘုရား

ဘို့ဖြစ်ကြသည်။ ထို ၉-ဌာနသော ပုထိုးတော်များ ရှေ့မှောက်တွင်၊ မြတ်ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် ရွတ်ပွားပူဇော် ပုတီးစိပ်-အဓိဋ္ဌာန် ဝင်လျက် ထူးမြတ်သော ဂုဏ်ရည်ကို ရရှိကြပါစေကုန်သတည်း။

(၁) တဝဂူ ဆုတောင်းပြည့်ဘုရား

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏ အထက်ပစ္စယာ အရှေ့ဘက်ကည့်တည့်တွင် တည်ထားကိုးကွယ်သည့် ထိုတဝဂူ ရုပ်ပွားတော် မြတ်ကို ယောက်ျားများသာ တက်ရောက်ဖူးမြော် ခွင့်ရှိပါသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

မိန့်မများ ဖူးခွင့်မရှိပါ။ ဓာတ်ပုံတွင်သာ ဖူးခွင့်ရကြပါသည်။
တဝဂူပတ္တမြားမျက်ရှင် ဘုရားဟုလည်း ခေါ်တွင်ပါသည်။

တဝဂူပတ္တမြား မျက်ရှင်ဘုရားတွင် လိုရာကို ဆုတောင်း
က၊ ဆုတောင်းပြည့်ပါသည်။ ရှေးက မင်းညီမင်း သားများ တဝဂူ
ဆုတောင်းပြည့်ဘုရားသို့ တက်ရောက် ဆုတောင်း ဆုယူပြုလုပ်
ကြသည်။ သစ္စာအဓိဋ္ဌာန် ပြုလုပ်ကြ သည်။အောင်လည်းအောင်
မြင်ကြသည်။ အချင်းချင်းသတ် ဖြတ်ပြီး၊ နန်းရပ်ထီးဖြူ လှယူကြ
သည်။ ထီးနန်းစိုးအုပ် မင်းလုပ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် အချင်းချင်း
မသတ်ဖြတ် စေရန်နှင့် ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် မင်းလုပ်စေရန်အတွက်၊
မင်းညီမင်းသားများ တဝဂူဆုတောင်းပြည့်ဘုရားသို့၊ တက် ရောက်
မဖူးမြော်ရဟု၊ ရွှေနန်းရှင် မင်းတရားကြီးတို့က၊ အမိန့် စာချွန်
ထုတ်ပြန်တော် မူခဲ့ရကြောင်း မှတ်သားဖူးပြီ။ ထို့ပြင် တစ်ချို့
ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကလည်း ဆုတောင်းတိုင်းပြည့်သဖြင့် တဝဂူ ဘုရားကို
လူတိုင်း အလွယ်တကူ မဖူးမြော်နိုင်ရန်စေရန်နှင့် ဆုမတောင်း
နိုင်ကြစေရန် အထက်ပစ္စယာ လူသူအရောက် အပေါက်နည်း
သည့်နေရာတွင် လျှို့ဝှက်တည်ထားကိုးကွယ်ကြ သည်ဟု ဆိုရိုးရှိ
ပါသည်။

(ဒုတိယအကြိမ်)

(၂) ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီဘုရား

ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီး၏ ရင်ပြင်တော် စနေထောင့် တည့်တည့်တွင် တည်ရှိသည်။ စေတီငယ်ပေါ်တွင် ဇော်ဂျီရုပ်များ ထုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှေးအခါက လောကီပညာရပ် အစီအမံများဖြင့် စီရင်ပြုလုပ် တည်ထားသည့်ဘုရားဟု သိရှိရပေသည်။

(၃) ဆုတောင်းပြည့် ဘုရား

ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော် ရာဟုထောင့်ရှိ သံတန်ဆောင်းကြီးဘေးတွင် တည်ရှိပါသည်။ အချို့က ဘားလေးဘားဘုရား ဟုလည်းကောင်း၊ ရှင်စောပုဘုရားဟုလည်းကောင်းခေါ်တွင်ကြပါသည်။ ဘုရားအနီးအပါးတွင်၊ စကားစိမ်း စကားဝါ စသော စကားပင်လေးပင်ရှိသည်။

(၄) ရှင်မထီးဘုရား

ရွှေတိဂုံဘုရားကြီး ရင်ပြင်တော် တနင်္ဂနွေထောင့်ရှိ နောင်တော်ကြီးဘုရား မြောက်ဘက် အာရုံခံတန်ဆောင်းတွင်းရှိ တည်ထားကိုးကွယ်သော ရုပ်ပွားတော်ဖြစ်သည်။ ရှင်မထီး

(ဒုတိယအကြိမ်)

(၂) ဝိဇ္ဇာဇော်ဂျီဘုရား

ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီး၏ ရင်ပြင်တော် စနေထောင့် တည်တည်တွင် တည်ရှိသည်။ စေတီငယ်ပေါ်တွင် ဇော်ဂျီရုပ်များ ထုလုပ်ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှေးအခါက လောကီပညာရပ် အစီအမံများဖြင့် စီရင်ပြုလုပ် တည်ထား သည့်ဘုရားဟု သိရှိရပေသည်။

(၃) ဆုတောင်းပြည့် ဘုရား

ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော် ရာဟုထောင့်ရှိ သံတန်ဆောင်း ကြီးဘေးတွင် တည်ရှိပါသည်။ အချို့က ဘားလေးဘားဘုရား ဟုလည်းကောင်း၊ ရှင်စောပုဘုရားဟုလည်းကောင်းခေါ်တွင် ကြပါသည်။ ဘုရားအနီးအပါးတွင်၊ စကားစိမ်း စကားဝါ စသော စကားပင်လေးပင်ရှိသည်။

(၄) ရှင်မထီးဘုရား

ရွှေတိဂုံဘုရားကြီး ရင်ပြင်တော် တနင်္ဂနွေထောင့်ရှိ နောင်တော်ကြီးဘုရား မြောက်ဘက် အာရုံခံတန်ဆောင်းတွင်းရှိ တည်ထားကိုးကွယ်သော ရုပ်ပွားတော်ဖြစ်သည်။ ရှင်မထီး

(ဒုတိယအကြိမ်)

(၆) ဆံတော်တွင်း ရုပ်ပွားတော်

ရွှေတိဂုံရင်ပြင်တော် မြောက်ဘက်တွင်ရှိသော ဆံတော်တွင်း တန်ဆောင်းအတွင်း၌ တည်ရှိသည်။ ဆံတော်တွင်း တန်ဆောင်းမှာ ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး၏ မြောက်ဘက် အာရုံခံတန်ဆောင်းနှင့်ကပ်လျက် တည်ရှိသော တန်ဆောင်း ဖြစ်ပါသည်။

ရွှေတိဂုံစေတီတော်ကြီး တည်ထားကိုးကွယ်စဉ်က ဆံတော်များ ဆေးကြောသည့်တွင်းဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားကြသည်။ ထိုဆံတော်တွင်းမှာ လွန်ခဲ့သောနှစ် ၅၀ကျော်က အောက်သို့ဆင်းရာ ဥမင်လိုက်ခေါင်းရှိသည်။ ဆံတော်တွင်းမှ ရေသည် ဧရာဝတီမြစ်ရေနှင့် တစ်ကြောတည်း ဖြစ်၍ ပင်လယ်မှ ဒီရေအတက်အကျရှိတိုင်း ဆံတော်တွင်း၌လည်း အတက်အကျရှိသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဆံတော်တွင်း အုတ်ပြာသားကို ငုံ့၍ ၁၈၇၉-ခုနှစ်က တန်ဆောင်း ဆောက်လုပ်လေသည်။

(၇) ဘိုးဘိုးအောင်ဘုရား

ရွှေတိဂုံစေတီတော် အရှေ့ဘက် မုခ်ဦးအနီးရှိ ဘိုးဘိုးအောင် တန်ဆောင်းတွင်းတွင် တည်ထားကိုးကွယ် သော ဘုရားဖြစ်သည်။ တန်ဆောင်းတွင်းရှိ ရုပ်ပွားတော်ကို ထွက်ရပ် (ဒုတိယအကြိမ်)

ပေါက် ဘိုးဘိုးအောင်တည်ရစ်သည်ဟု ပြောစမှတ် ပြုကြ၏။
ဘိုးဘိုးအောင် တန်ဆောင်းနှင့် ကျောချင်းကပ်လျက် တွင်မှု ဓမ္မ
စေတီမင်း ကောင်းမှုစေတီတော် တည်ရှိသည်။ ဓမ္မစေတီဘုရား
ရှေ့တွင် ခြင်္သေ့ရုပ်နှင့် ကျားရုပ်တည်ရှိသည်။

(၈) လက်ပက်လက်ဘုရား

လက်ပက်လက်ဘုရား ရုပ်ပွားတော်မှာ စေတီတော်
အရှေ့မှစ် အာရုံခံတန်ဆောင်းတွင်းတွင် တည်ထားပါသည်။
ကကုသန်ဘုရားရှင် ရုပ်ပွားတော်ဖြစ်သည်။ လိုဏ်အတွင်းရှိ
ကကုသန်ရုပ်ပွားတော်၏ လက်ယာဘက်လက်တော်မှာ
လက်တော်ပက်လက် ထုလုပ်ကိုးကွယ်ထားလေသည်။ အခြား
ရုပ်ပွားတော်များကဲ့သို့ လက်မှောက်ခုံမဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့်ပင်
လက်ပက်လက်ဘုရားဟု ခေါ်တွင်သည်။

(၉) ပြဒါးရှင်ဘုရား

ရှင်ပြင်တော်အရှေ့မှစ်နှင့် အင်္ဂါထောင့်အကြားရှိ စေတီ
တစ်ဆူ၏ တောင်ဘက်မှစ်အတွင်းရှိ ကြေးဆင်းတု ရုပ်ပွားတော်
ဖြစ်သည်။ အချိုးအစား အလွန်ပင် ကျနပြေပြစ် လှသည်။
စေတီတော်တွင် မိုးမောက်နေ၍ ပြဒါးရှင်လုံး ဌာပနာ၍ တည်ထား

(ဒုတိယအကြိမ်)

သည်ဟု ဆိုကြ၏။

ထိုကြေးဆင်းတု ရုပ်ပွားတော်မှာ အထူးပင် သပ္ပာယ်လှ
၍ အချိုးအစားကျနပြီ မြတ်ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ ပုံဟန် တော်ကို
ရည်မှတ် ပူဇော်ဦးခိုက်ရာတွင် နှလုံးပီတိ ဝမ်းဆီထိ သလို နှလုံး
စိတ်ဝမ်း အေးချမ်းကြောင်း ဖူးဖူးသူတိုင်း ဝန်ခံရပါသတည်း။

